

Tematski prikaz Elektronsko poslovanje in pogodbene obveznosti

Predgovor

Ureditev elektronskega poslovanja je srž Direktive 2000/31/ES¹ o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu, v kateri so določena pravila, ki se nanašajo na zahteve ponudnikov storitev informacijske družbe na področju ustanavljanja in obveščanja ter na odgovornost posrednih ponudnikov storitev.

Vendar se elektronsko poslovanje dotika različnih področij gospodarskega življenja, ki v tej direktivi niso urejena, kot so igre na srečo, vprašanja v zvezi s sporazumi in praksami, ki jih ureja pravo omejevalnih sporazumov, ter davki (glej člen 1(5) Direktive o elektronskem poslovanju, ki se nanaša na cilje in področje uporabe navedene direktive). Na področje elektronskega poslovanja spadajo tudi avtorska in sorodne pravice, pravice v zvezi z znamkami, varstvo potrošnikov in varstvo osebnih podatkov, vendar ta področja ureja sklop posebnih direktiv in uredb.

Ta tematski prikaz vsebuje celostni pregled sodne prakse s tega področja, razglašene do 30. aprila 2024. V ta namen so glavne sodbe, ki se nanašajo na ta sklop področij, razdeljene na dva dela, in sicer na eni strani na vidike v zvezi s pogodbenimi obveznostmi med strankama, na drugi strani pa na pravni okvir, ki ureja elektronsko poslovanje.

V ta prikaz so bile vključene sodbe Sodišča, za katere je presojeno, da so na tem področju najpomembnejše, in večino od njih je izdal veliki senat.

¹ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

Seznam navedenih aktov

UREDBE

Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 146)

Uredba Komisije (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 364)

Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42)

Uredba (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti (Rim II) (UL 2007, L 199, str. 40)

Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6)

Uredba Komisije (EU) št. 330/2010 z dne 20. aprila 2010 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL 2010, L 102, str. 1)

Uredba (EU) 2015/2120 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (UL 2015, L 310, str. 1)

Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL 2016, L 119, str. 1)

Uredba (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL 2017, L 154, str. 1)

IZVEDBENA UREDBA

Izvedbena uredba Sveta (EU) št. 282/2011 z dne 15. marca 2011 o določitvi izvedbenih ukrepov za Direktivo 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2011, L 77, str. 1)

DIREKTIVE

Direktiva Sveta 84/450/EGS z dne 10. septembra 1984 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic o zavajajočem oglaševanju, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2005/29/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 227)

Direktiva Sveta 89/104/EGS z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 92)

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288)

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355)

Direktiva 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319)

Direktiva 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov o storitvah informacijske družbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 20, str. 337), kakor je bila spremenjena z Direktivo 98/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. julija 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 21, str. 8) (v nadaljevanju: Direktiva 98/34)

Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399)

Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230)

Direktiva 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 69), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/62/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2011 (UL 2011, L 174, str. 74)

Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 514), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL 2009, L 337, str. 11)

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 2, str. 32)

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2005, L 149, str. 22)

Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1)

Direktiva 2006/114/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o zavajajočem in primerjalnem oglaševanju (UL 2006, L 376, str. 21)

Direktiva 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (UL 2006, L 376, str. 28, in popravek v UL 2016, L 205, str. 27)

Direktiva 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu (UL 2006, L 376, str. 36)

Direktiva 2007/64/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o plačilnih storitvah na notranjem trgu in o spremembah direktiv 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES in 2006/48/ES ter o razveljavitvi Direktive 97/5/ES (UL 2007, L 319, str. 1)

Direktiva 2009/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o opustitvenih tožbah zaradi varstva interesov potrošnikov (UL 2009, L 110, str. 30)

Direktiva 2009/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o pravnem varstvu računalniških programov (UL 2009, L 111, str. 16)

Direktiva (EU) 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih predpisov in pravil za storitve informacijske družbe (UL 2015, L 241, str. 1)

Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (UL 2019, L 130, str. 92)

ODLOČBE IN SKLEPI

Odločba Komisije z dne 26. julija 2000 po Direktivi 95/46 Evropskega parlamenta in Sveta o primernosti zaščite, ki jo zagotavljajo načela zasebnosti varnega pristana in s

tem povezana najpogosteje zastavljena vprašanja, ki jih je izdalo Ministrstvo za trgovino ZDA (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 16, zvezek 1, str. 119)

Sklep Komisije z dne 5. februarja 2010 o standardnih pogodbenih klavzulah za prenos osebnih podatkov obdelovalcem s sedežem v tretjih državah v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES (UL 2010, L 39, str. 5), kakor je bil spremenjen z Izvedbenim sklepom Komisije (EU) 2016/2297 z dne 16. decembra 2016 (UL 2016, L 344, str. 100)

Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2016/1250 z dne 12. julija 2016 na podlagi Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES o ustreznosti varstva, ki ga zagotavlja zasebnostni ščit EU-ZDA (UL 2016, L 207, str. 1)

Kazalo

PREDGOVOR.....	3
SEZNAM NAVEDENIH AKTOV	4
I. POGODBENA RAZMERJA MED STRANKAMI	9
1. Sklenitev pogodbe	9
2. Pravo, ki se uporabi/Sodna pristojnost	12
3. Varstvo potrošnikov	18
4. Varstvo osebnih podatkov	23
5. Avtorska pravica.....	50
II. PRAVNI OKVIR, KI UREJA ELEKTRONSKO POSLOVANJE	61
1. Oglaševanje	61
2. Odgovornost posrednih ponudnikov storitev	73
3. Konkurenčno pravo.....	80
4. Spletna prodaja zdravil in medicinskih pripomočkov	86
5. Igre na srečo	91
6. Ekonomija delitve	93
7. DDV	99

I. Pogodbena razmerja med strankami

1. Sklenitev pogodbe

Sodba z dne 5. julija 2012, Content Services (C-49/11, [EU:C:2012:419](#))

Družba Content Services je imela podružnico v Mannheimu (Nemčija) in je na svojem spletnem mestu, ki je bilo v nemškem jeziku in je bilo dostopno tudi v Avstriji, ponujala različne spletne storitve. S tega spletnega mesta je bilo mogoče med drugim naložiti brezplačno programsko opremo ali poskusne različice plačljive programske opreme. Internetni uporabniki so morali pred oddajo naročila izpolniti prijavitni obrazec ter z odkljukanjem posebnega polja v obrazcu izjaviti, da sprejemajo splošne prodajne pogoje in se odpovedujejo pravici do odstopa.

Internetnim uporabnikom te informacije niso bile predstavljene neposredno. Lahko pa so jih pregledali s klikom na povezavo na strani, ki so jo izpolnili za sklenitev navedene pogodbe. Sklenitev pogodbe ni bila mogoča, če to polje ni bilo odkljukano. V nadaljevanju je zadevni internetni uporabnik od družbe Content Services prejel elektronsko sporočilo, ki ni vsebovalo nobenih informacij o pravici do odstopa, ampak spet povezavo za ogled teh informacij. Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) je Sodišču postavilo vprašanje za predhodno odločanje v zvezi z razlago člena 5(1) Direktive 97/7/ES². Vprašalo je, ali poslovna praksa, da se informacije, določene v tej določbi, zagotovijo potrošniku le s hiperpovezavo na spletnem mestu zadevnega podjetja, izpolnjuje zahteve iz navedene določbe.

Sodišče je odločilo, da je treba člen 5(1) Direktive 97/7/ES razlagati tako, da ta poslovna praksa ne izpolnjuje zahtev iz navedene določbe, ker teh informacij to podjetje ne „posreduje“ niti jih potrošnik ne „prejme“, in da spletnega mesta ni mogoče šteti za „trajni nosilec podatkov“.

Potrošnik mora namreč prejeti potrdilo o navedenih informacijah, ne da bi se od njega zahtevalo aktivno ravnanje. Poleg tega, da bi se spletno mesto štelo za trajni nosilec podatkov, mora na enak način kot nosilec v papirni obliki potrošniku zagotoviti informacije iz te določbe, da mu omogoči uveljavljanje njegovih pravic, če je to potrebno. V zvezi s tem mora potrošniku omogočiti, da shrani informacije, ki so osebno naslovljene nanj, zagotoviti, da se njihova vsebina ne spremeni in da so dostopne v ustreznem obdobju, ter potrošniku dajati možnost, da jih nespremenjene reproducira.

² Direktiva 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319).

Sodba z dne 25. januarja 2017, BAWAG (C-375/15, EU:C:2017:38)

Banka BAWAG, ki je opravljala dejavnost na avstrijskem ozemlju, je uporabljala standardizirani pogodbeni pogoji za pristop potrošnikov k storitvam spletnega bančništva („e-bančništvo“).

V navedenem pogodbenem pogoju je bilo določeno, da „stranke sporočila in pojasnila, ki jim jih mora banka zagotoviti ali dati na voljo, prejemajo po pošti ali v elektronski obliki prek e-bančništva“. Informacije je bilo mogoče posredovati prek sistema sporočanja, ki je bil del spletnih računov. Potrošniki so elektronska sporočila lahko pregledovali, reproducirali in prenašali. Sporočila, ki so pristala v spletnih računih „e-bančništva“, so tam ostala nespremenjena in v obdobju, ki je bilo potrebno zaradi informiranja teh potrošnikov, niso bila odstranjena, tako da jih je bilo mogoče v nespremenjeni obliki elektronsko pregledovati in reproducirati ali jih natisniti. Vendar potrošniki niso bili drugače obveščeni o prejetju novega elektronskega sporočila.

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je Sodišču postavilo vprašanje za predhodno odločanje, ali je treba člen 41(1) Direktive 2007/64/ES³ v povezavi s členom 36(1) te direktive razlagati tako, da se informacije, posredovane v elektronski poštini nabiralnik v okviru platforme spletnega bančništva, „zagotavljajo na trajnem nosilcu podatkov“.

Sodišče je navedlo, da je treba nekatera spletna mesta opredeliti kot „trajne nosilce podatkov“ v smislu člena 4, točka 25, navedene direktive.

Vendar je mogoče šteti, da so spremembe okvirne pogodbe, ki jih ponudnik plačilnih storitev posreduje uporabniku teh storitev prek elektronskega poštnega nabiralnika, zagotovljene na trajnem nosilcu podatkov, le če sta izpolnjena dva pogoja:

- to spletno mesto zgolj temu uporabniku omogoča hrambo in reproduciranje informacij, tako da lahko v ustreznem obdobju do njih dostopa;
- ponudnik plačilnih storitev ob posredovanju teh informacij ravna aktivno, da tega uporabnika seznanja z razpoložljivostjo navedenih informacij.

Takšno ravnanje je lahko tudi to, da se pošlje elektronska pošta na naslov, ki ga uporabnik teh storitev običajno uporablja za komuniciranje z drugimi osebami in katerega uporabo sta stranki določili v okvirni pogodbi, sklenjeni med ponudnikom plačilnih storitev in tem uporabnikom. Vendar tako izbrani naslov ne more biti naslov, dodeljen navedenemu uporabniku na spletnem mestu spletne banke, ki ga upravlja ponudnik plačilnih storitev.

³ Direktiva 2007/64/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o plačilnih storitvah na notranjem trgu in o spremembah direktiv 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES in 2006/48/ES ter o razveljavitvi Direktive 97/5/ES (UL 2007, L 319, str. 1).

Sodba z dne 15. septembra 2020 (veliki senat), Telenor Magyarország (C-807/18 in C-39/19, [EU:C:2020:708](#))

Družba Telenor s sedežem na Madžarskem je med drugim zagotavljala storitve dostopa do interneta. Med storitvami, ki jih je ponujala svojim strankam, sta bila paketa s prednostnim dostopom (tako imenovana paketa z „ničelno tarifo“), za katera je bilo značilno, da se prenos podatkov v okviru nekaterih posebnih storitev in aplikacij pri porabi količine podatkov, ki so jo kupile stranke, ni odštel. Te stranke so lahko po porabi te količine podatkov še naprej brez omejitev uporabljale te posebne aplikacije in storitve, medtem ko so se za preostale razpoložljive aplikacije in storitve uporabljali ukrepi onemogočanja ali upočasnjevanja prometa.

Madžarski urad za medije in komunikacije je, potem ko je začel postopka za preverjanje skladnosti teh dveh paketov z Uredbo 2015/2120 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta⁴, sprejel odločbi, v katerih je ugotovil, da se s tema paketoma ne spoštuje splošna obveznost enake in nediskriminatorne obravnave prometa, ki je določena v členu 3(3) te uredbe, in da mora družba Telenor ta paketa ukiniti.

Fővárosi Törvényszék (županijsko sodišče v Budimpešti, Madžarska), ki je odločalo o dveh tožbah zadnjenavedene družbe, je sklenilo Sodišču postaviti vprašanja za predhodno odločanje, da bi izvedelo, kako je treba razlagati odstavka 1 in 2 člena 3 Uredbe 2015/2120, ki zagotavljata nekatere pravice⁵ končnim uporabnikom storitev dostopa do interneta in ki ponudnikom takšnih storitev prepovedujeta uvedbo sporazumov ali poslovnih praks, s katerimi se te pravice omejujejo, ter odstavek 3 tega člena 3, ki določa splošno obveznost enake in nediskriminatorne obravnave prometa.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je v sodbi z dne 15. septembra 2020 prvič razlagalo Uredbo 2015/2120, ki določa temeljno načelo odprtosti interneta (bolj pogovorno imenovana nevtralnost interneta).

Na prvem mestu, Sodišče je v zvezi s členom 3(2) Uredbe 2015/2120 v povezavi s členom 3(1) te uredbe ugotovilo, da iz drugonavedene določbe izhaja, da se lahko pravice, ki jih ta zagotavlja končnim uporabnikom storitev dostopa do interneta, uveljavljajo „prek storitve dostopa do interneta“ in da prvonavedena določba zahteva, da taka storitev ne vključuje omejevanja uveljavljanja teh pravic. Poleg tega iz člena 3(2) navedene uredbe izhaja, da morajo storitve ponudnika dostopa do interneta glede na navedeno zahtevo oceniti nacionalni regulativni organi⁶ pod nadzorom pristojnih nacionalnih sodišč, ob upoštevanju sporazumov, ki jih je ta ponudnik sklenil s končnimi uporabniki, in poslovnih praks, ki jih izvaja navedeni ponudnik.

⁴ Uredba (EU) 2015/2120 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (UL 2015, L 310, str. 1).

⁵ Pravica končnih uporabnikov do dostopa do aplikacij, vsebin in storitev ter do njihove uporabe kot tudi pravica do zagotavljanja aplikacij, vsebin in storitev ter do uporabe terminalne opreme po lastni izbiri.

⁶ Na podlagi člena 5 Uredbe 2015/2120.

V tem okviru je Sodišče, potem ko je navedlo sklop splošnih pojasnil o pomenu pojmov „sporazumi“, „poslovne prakse“ in „končni uporabniki“⁷ iz Uredbe 2015/2120, ugotovilo, da lahko sklenitev sporazumov, s katerimi stranke naročijo pakete, ki združujejo „ničelno tarifo“ in ukrepe onemogočanja ali upočasnjevanja prometa, povezanega z uporabo storitev in aplikacij, ki niso posebne aplikacije in storitve, zajete z „ničelno tarifo“, omeji uveljavljanje pravic končnih uporabnikov v smislu člena 3(2) te uredbe na znatnem delu trga. Taki paketi namreč lahko povečajo uporabo privilegiranih aplikacij in storitev ter soodnosno zmanjšajo uporabo preostalih razpoložljivih aplikacij in storitev glede na ukrepe, s katerimi je ponudnik storitev dostopa do interneta to zadnjenavedeno uporabo tehnično otežil ali celo onemogočil. Prav tako velja, da čim večje je število strank, ki sklenejo take sporazume, tem bolj lahko skupni učinek teh sporazumov glede na svoj obseg povzroči znatno omejitev uveljavljanja pravic končnih uporabnikov ali celo poseže v bistvo teh pravic.

Na drugem mestu, Sodišče je v zvezi z razlago člena 3(3) Uredbe 2015/2120 navedlo, da se za ugotovitev nezdržljivosti s to določbo ne zahteva nobena ocena vpliva ukrepov onemogočanja ali upočasnjevanja prometa na uveljavljanje pravic končnih uporabnikov. Ta določba namreč ne določa take zahteve za presojo spoštovanja splošne obveznosti enake in nediskriminatorne obravnave prometa iz te določbe. Poleg tega je Sodišče presodilo, da je treba za ukrepe onemogočanja ali upočasnjevanja prometa, ker ne temeljijo na objektivno različnih zahtevah glede tehnične kakovosti storitev za posamezno vrsto prometa, temveč na poslovnih razlogih, kot takšne šteti, da niso združljivi z navedeno določbo.

Zato se lahko s paketi, kot sta bila paketa, glede katerih je moralo predložitveno sodišče opraviti nadzor, na splošno kršita tako odstavek 2 člena 3 Uredbe 2015/2120 kot tudi odstavek 3 tega člena, pri čemer je treba pojasniti, da jih lahko pristojni nacionalni organi in sodišča takoj preučijo glede na drugo od teh določb.

2. Pravo, ki se uporabi/Sodna pristojnost

Sodba z dne 28. julija 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, [EU:C:2016:612](#))

Podjetje Amazon EU Sàrl s sedežem v Luksemburgu je opravljalo dejavnost elektronske prodaje blaga potrošnikom s prebivališčem v različnih državah članicah. V zadevi v glavni stvari je avstrijsko združenje za varstvo interesov potrošnikov (Verein für Konsumenteninformation) vložilo opustitveno tožbo na podlagi Direktive 2009/22/ES⁸,

⁷ Zadnjenavedeni pojem zajema vse fizične ali pravne osebe, ki uporabljajo ali zaprosijo za javno dostopno elektronsko komunikacijsko storitev. Poleg tega zajema tudi fizične ali pravne osebe, ki uporabljajo ali zaprosijo za storitve dostopa do interneta, da bi dostopale do vsebin, aplikacij in storitev, kot tudi fizične ali pravne osebe, ki se na dostop do interneta opirajo za zagotavljanje vsebin, aplikacij in storitev.

⁸ Direktiva 2009/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o opustitvenih tožbah zaradi varstva interesov potrošnikov (UL 2009, L 110, str. 30).

v kateri je trdilo, da so pogodbeni pogoji, ki jih uporablja podjetje Amazon, v nasprotju z zakonskimi prepovedmi in dobrimi poslovnimi običaji.

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), ki je odločalo o zadevi avstrijskega združenja, je želelo izvedeti, ali pogoj, ki je vsebovan v splošnih prodajnih pogojih, ki so del pogodbe, sklenjene v elektronski obliki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, in v skladu s katerim se za to pogodbo uporablja pravo države članice sedeža tega prodajalca ali ponudnika, ni pošten v smislu člena 3(1) Direktive 93/13/EGS⁹. Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) se je poleg tega spraševalo, ali obdelavo osebnih podatkov, ki jo izvaja podjetje, na podlagi člena 4(1)(a) Direktive 95/46/ES¹⁰ ureja pravo države članice, v katero to podjetje usmerja svojo dejavnost.

Sodišče je ugotovilo, da je treba uredbi Rim I¹¹ in Rim II¹² razlagati tako, da je treba pravo, ki se uporabi za tako opustitveno tožbo, določiti v skladu s členom 6(1) Uredbe Rim II, če se z uporabo nepoštenih pogodbenih pogojev posega v pravni red. Nasprotno je treba pravo, ki se uporabi za presojo zadevnega pogodbenega pogoja, določiti na podlagi Uredbe Rim I, pa naj bo ta presoja izvedena v okviru posamične ali kolektivne tožbe.

Vendar iz člena 6(2) Uredbe Rim I izhaja, da izbira prava, ki se uporabi, ne posega v uporabo kogentnih določb, določenih v pravu države, v kateri prebivajo potrošniki, katerih interesi se branijo z opustitveno tožbo. Te določbe lahko vključujejo tiste, s katerimi se prenaša Direktiva 93/13/EGS, če zagotavljajo višjo raven varstva potrošnikov.

Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično in v skladu s katerim se za pogodbo, sklenjeno s potrošnikom v okviru elektronskega poslovanja, uporablja pravo države članice sedeža tega prodajalca ali ponudnika, tako ni pošten v smislu člena 3(1) Direktive 93/13/EGS, če navedenega potrošnika zavaja, tako da pri njem ustvari vtis, da se za pogodbo uporablja samo pravo navedene države, ne da bi bil potrošnik seznanjen s tem, da je upravičen tudi do varstva, ki mu je zagotovljeno s kogentnimi določbami prava, ki bi se uporabljale, če tega pogoja ne bi bilo.

Poleg tega je treba člen 4(1)(a) Direktive 95/46/ES razlagati tako, da obdelavo osebnih podatkov, ki jo izvaja podjetje za elektronsko poslovanje, ureja pravo države članice, v katero to podjetje usmerja svojo dejavnost, če se izkaže, da to podjetje izvaja obdelavo zadevnih podatkov v okviru dejavnosti poslovne enote, ki je v tej državi članici. Presoditi je treba tako stopnjo stalnosti enote kot tudi dejanskost opravljanja dejavnosti v zadevni državi članici.

⁹ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

¹⁰ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355).

¹¹ Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6).

¹² Uredba (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“) (UL 2007, L 199, str. 40).

Sodba z dne 7. decembra 2010 (veliki senat), Pammer in Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, EU:C:2010:740)

Združeni zadevi Pammer in Alpenhof sta se nanašali na spora o glavni stvari, v katerih gre za podobna vprašanja. V zadevi Pammer je bil potrošnik s prebivališčem v Avstriji v sporu s podjetjem za tovorni ladijski promet s sedežem v Nemčiji zaradi vračila cene potovanja. Ta potrošnik se je pritoževal, da plovilo in potek potovanja nista ustrezala opisu na spletnem mestu agencije, ki je delovala kot posrednik in je ta potovanja ponujala, njen sedež pa je bil prav tako v Nemčiji.

Avstrijsko prvostopenjsko sodišče se je izreklo za pristojno. Vendar je pritožbeno sodišče odločilo, da avstrijska sodišča niso bila pristojna. Vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), se je nanašalo na razlago pojma pogodbe, v skladu s katero cena vključuje kombinacijo prevoza in nastanitve, v smislu člena 15(3), za katero se uporabijo določbe oddelka 4 iz poglavja II Uredbe (ES) št. 44/2001¹³. Nato je predložitveno sodišče želelo izvedeti, ali dejstvo, da je avstrijski potrošnik potovanje našel ob pregledovanju spletnega mesta posredniške agencije, pri čemer rezervacija potovanja ni bila opravljena prek spleta, zadošča, da se lahko ugotovi pristojnost avstrijskih sodišč.

Druga zadeva, Alpenhof, se je nanašala na spor med avstrijsko družbo, ki je vodila hotel in je imela sedež v Avstriji, in potrošnikom s prebivališčem v Nemčiji zaradi plačila računa za hotelske storitve, ki so bile dogovorjene z izmenjavo elektronskih sporočil na podlagi informacij na spletnem mestu tožeče družbe. Avstrijska sodišča so presodila, da niso pristojna, in tožbo zavrgla.

Sodišče je ugotovilo, da pogodba o potovanju s tovorno ladjo lahko pomeni pogodbo o prevozu, v skladu s katero cena vključuje kombinacijo prevoza in nastanitve, če cena navedenega potovanja s tovorno ladjo poleg prevoza vključuje tudi nastanitev in če to potovanje traja več kot 24 ur.

Za ugotovitev, ali se lahko šteje, da trgovec, čigar dejavnost je predstavljena na njegovem spletnem mestu ali na spletnem mestu posrednika, svojo dejavnost „usmerja“ v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, je treba preveriti, ali je ta trgovec nameraval poslovati s potrošniki s stalnim prebivališčem v eni ali več državah članicah.

Naslednji elementi, katerih seznam ni izčrpen, lahko pomenijo indice, da je dejavnost trgovca usmerjena v državo članico stalnega prebivališča potrošnika, in sicer mednarodni obseg dejavnosti, navedba poti iz drugih držav članic do kraja sedeža trgovca in uporaba jezika ali valute, ki se običajno ne uporablja v državi članici, v kateri ima trgovec sedež, z možnostjo rezervacije oziroma potrditve rezervacije v tem drugem jeziku. Po drugi strani pa ne zadostuje zgolj dostopnost trgovčeve ali posrednikove

¹³ Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

spletne strani v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče. Enako velja za navedbo elektronskega naslova in drugih podatkov ali za uporabo jezika ali valute, ki sta jezik in/ali valuta, ki se običajno uporabljata v državi članici, v kateri ima trgovec sedež.

Sodba z dne 6. septembra 2012, Mühleitner (C-190/11, EU:C:2012:542)

Zadeva v glavni stvari se je nanašala na spor med potrošnico Danielo Mühleitner s stalnim prebivališčem v Avstriji in prodajalcema avtomobilov s sedežem v Hamburgu (Nemčija) zaradi nakupa avtomobila. Ko je D. Mühleitner na spletnem mestu prodajalcev našla njune kontaktne podatke, ju je poklicala po telefonu iz Avstrije, kamor je nato po elektronski pošti prejela ponudbo. Vendar je bila pogodba sklenjena pri prodajalcih v Nemčiji.

Nato je sodišče prve stopnje, Landesgericht Wels (deželno sodišče v Welsu, Avstrija), tožbo zavrglo zaradi nepristojnosti. Oberlandesgericht Linz (višje deželno sodišče v Linzu, Avstrija) je to odločitev potrdilo, pri čemer je opozorilo, da zgolj „pasivno“ spletno mesto ne zadostuje, da bi se štelo, da je dejavnost usmerjena v državo potrošnika. D. Mühleitner je zoper to sodbo vložila revizijo pri Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija). To je na Sodišče naslovilo vprašanje, ali se za uporabo člena 15(1)(c) Uredbe Bruselj I¹⁴ zahteva, da je bila pogodba med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom sklenjena na daljavo.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 15(1)(c) Uredbe (ES) št. 44/2001 razlagati tako, da ne zahteva, da je bila pogodba med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom sklenjena na daljavo.

Prvič, uporaba te določbe ni izrecno pogojena s tem, da morajo biti pogodbe, ki spadajo na njeno področje uporabe, sklenjene na daljavo. Drugič, glede teleološke razlage navedene določbe bi bil dodaten pogoj v zvezi s sklenitvijo potrošniških pogodb na daljavo v nasprotju s ciljem, ki mu sledi ta določba, zlasti ciljem zaščite potrošnikov, ki so šibkejše stranke pogodbe. Tretjič, bistven pogoj za uporabo člena 15(1)(c) navedene uredbe je povezan z gospodarsko ali poklicno dejavnostjo, ki je usmerjena v državo, kjer ima potrošnik stalno prebivališče. V zvezi s tem so navezava stika na daljavo, rezervacija blaga ali storitve na daljavo ali, *a fortiori*, sklenitev potrošniške pogodbe na daljavo kazalci povezanosti pogodbe s takšno dejavnostjo.

Sodba z dne 17. oktobra 2013, Emrek (C-218/12, EU:C:2013:666)

L. Emrek s stalnim prebivališčem v Saarbrücknu (Nemčija) je kupoval vozilo in je prek znancev izvedel za podjetje V. Sabranovica. Ta je imel v Spichernu (Francija) podjetje za prodajo rabljenih vozil. Imel je tudi spletno mesto, na katerem so bili navedeni podatki o

¹⁴ Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

njegovem podjetju, vključno s francoskimi telefonskimi številkami in nemško številko mobilnega telefona, pred katerimi so bile navedene ustrezne mednarodne klicne kode. Vendar se L. Emrek s tem podjetjem ni seznanil prek spletnega mesta. Tako je L. Emrek kot potrošnik z V. Sabranovicem v prostorih njegovega podjetja sklenil pisno pogodbo o prodaji rabljenega vozila.

L. Emrek je pozneje zoper V. Sabranovica vložil tožbo za uveljavljanje zahtevka iz naslova garancije pri Amtsgericht Saarbrücken (okrajno sodišče v Saarbrücknu, Nemčija). Navedeno sodišče se je izreklo za nepristojno. L. Emrek je zoper to odločbo vložil pritožbo pri Landgericht Saarbrücken (deželno sodišče v Saarbrücknu, Nemčija), ki je bilo predložitveno sodišče. Navedeno sodišče je želelo izvedeti, ali je za uporabo člena 15(1)(c) Uredbe (ES) št. 44/2001 potrebna vzročna zveza med dejavnostjo prodajalca ali ponudnika, ki je usmerjena v državo članico stalnega prebivališča potrošnika z uporabo interneta, in sklenitvijo pogodbe.

Sodišče je opozorilo, da je v sodbi Pammer in Alpenhof (C-585/08 in C-144/09) navedlo neizčrpen seznam indicev, ki lahko nacionalnemu sodišču pomagajo pri presoji, ali je izpolnjen bistven pogoj glede gospodarske dejavnosti, usmerjene v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.

Ugotovilo je, da je treba člen 15(1)(c) Uredbe (ES) št. 44/2001 razlagati tako, da ne zahteva vzročne zveze med načinom usmerjanja gospodarske ali poklicne dejavnosti v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in sicer spletnim mestom, ter sklenitvijo pogodbe s tem potrošnikom. Vendar obstoj take vzročne zveze kaže na povezanost pogodbe s tako dejavnostjo.

Sodba z dne 21. maja 2015, El Majdoub (C-322/14, [EU:C:2015:334](#))

Spor o glavni stvari se je nanašal na prodajo avtomobila na spletnem mestu. Splošni pogoji prodaje, na voljo na tem spletnem mestu, so vsebovali dogovor o pristojnosti v korist sodišča s sedežem v neki državi članici. Okno, ki je vsebovalo navedene splošne pogoje prodaje, se ni odprlo samodejno niti ob prijavi niti ob vsakem nakupu, saj je moral kupec označiti posebno polje, da je sprejel te pogoje.

Landgericht Krefeld (deželno sodišče v Krefeldu, Nemčija) je Sodišče zaprosilo, naj ugotovi, ali je veljavnost dogovora o pristojnosti vprašljiva, če se uporabi način sprejetja s „klikom“.

Na prvem mestu je Sodišče glede resničnosti soglasja zadevnih oseb, ki je eden od ciljev člena 23(1) Uredbe (ES) št. 44/2001, ugotovilo, da je kupec v postopku v glavni stvari zadevne splošne pogoje sprejel izrecno, tako da je na spletnem mestu zadevnega prodajalca označil ustrezno polje. Na drugem mestu je razsodilo, da je iz dobesedne razlage člena 23(2) te uredbe razvidno, da ta zahteva, da obstaja „možnost“ zagotoviti trajen zapis dogovora o pristojnosti, ne glede na to, ali je kupec besedilo splošnih

pogojev dejansko trajno zapisal, preden je označil polje, v katerem je navedeno, da sprejema te splošne pogoje, ali po tem.

Glede tega je Sodišče ugotovilo, da je namen te določbe zaradi poenostavitve sklepanja pogodb po elektronskih medijih nekatere oblike elektronske komunikacije izenačiti s pisno obliko, ker je komunikacija zadevnih informacij opravljena tudi, če so te informacije na voljo prek zaslona. Da bi elektronska komunikacija lahko zagotavljala enaka jamstva, zlasti v zvezi z dokazovanjem, zadostuje, da je informacije „mogoče“ shraniti in natisniti pred sklenitvijo pogodbe. Zato velja, da če sprejetje s „klikom“ omogoča, da se pred sklenitvijo pogodbe natisne ali shrani besedilo zadevnih splošnih pogojev, okoliščina, da se spletna stran, ki vsebuje te pogoje, ob prijavi na spletnem mestu in ob vsakem nakupu ne odpre samodejno, ne more ogroziti veljavnosti dogovora o pristojnosti. Tako sprejetje torej pomeni komunikacijo po elektronskih medijih v smislu člena 23(2) Uredbe št. 44/2001.

Sodba z dne 25. januarja 2018, Schrems (C-498/16, [EU:C:2018:37](#))

Maximilian Schrems je od leta 2008 uporabljal družbeno omrežje Facebook za osebne namene. Začel je javno nastopati proti družbi Facebook Ireland Limited. Poleg tega je leta 2011 odprl stran Facebook, ki jo je sam registriral in ustvaril za obveščanje internetnih uporabnikov o svojih dejavnostih. Ustanovil je neprofitno društvo zaradi uveljavljanja temeljne pravice do varstva podatkov in finančnega podpiranja vzorčnih postopkov.

V okviru spora med M. Schremsom in družbo Facebook Ireland Limited glede zahtevkov za ugotovitev, opustitev, razkritje in predložitve finančnih poročil družbe Facebook se je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) vprašalo, ali je treba člen 15 Uredbe (ES) št. 44/2001 razlagati tako, da oseba izgubi status potrošnika, če po tem, ko je dlje časa uporabljala zasebni račun Facebook, objavlja knjige, prejema honorarje za predavanja ali upravlja spletna mesta. Predložitveno sodišče se je vprašalo tudi, ali je treba člen 16 navedene uredbe razlagati tako, da lahko potrošnik hkrati s svojimi lastnimi zahtevki iz potrošniškega razmerja uveljavlja tudi enake zahteve drugih potrošnikov s stalnim prebivališčem v isti državi članici, drugi državi članici ali tretji državi.

Sodišče je pojasnilo, da je treba pojem „potrošnik“ razlagati avtonomno in ozko. Za ugotovitev, ali se uporabi člen 15, je potrebno, da je med strankama sklenjena pogodba za uporabo zadevnega blaga ali storitve v namen, ki ni poklicni ali pridobitni. V zvezi z osebo, ki sklene pogodbo z namenom uporabe, ki se delno nanaša na njeno poklicno ali pridobitno dejavnost, bi bila vez med navedeno pogodbo in poklicno ali pridobitno dejavnostjo zadevne osebe tako rahla, da bi postala postranskega pomena, in bi imela le zanemarljivo vlogo v okviru posla.

Dalje, Sodišče je navedlo, da je potrošnik varovan, le če je ta osebno tožeča ali tožena stranka v postopku. Zato vlagatelj pravnega sredstva, ki sam ni stranka zadevne potrošniške pogodbe, ne more koristiti pristojnosti za potrošnike. Ti preudarki morajo

veljati tudi glede potrošnika, ki so mu bili odstopljeni zahtevki drugih potrošnikov. Člen 16(1) namreč nujno predpostavlja, da je potrošnik z zadevnim subjektom, ki dejavnost opravlja poklicno ali pridobitno, sklenil pogodbo.

Poleg tega odstop terjatev kot tak ne more vplivati na določitev pristojnega sodišča. Iz tega sledi, da pristojnosti sodišč ni mogoče utemeljiti z več zbranimi zahtevki pri zgolj eni tožeči stranki. Uredba se ne uporablja za postopek, ki ga sproži potrošnik, kot je ta v obravnavanem primeru.

3. Varstvo potrošnikov

Sodba z dne 16. oktobra 2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen (C-298/07, [EU:C:2008:572](#))

Avtomobilna zavarovalnica DIV je ponujala storitve izključno na internetu. Na straneh svojega spletnega mesta je navedla svoj poštni in elektronski naslov, ne pa tudi svoje telefonske številke. Ta je bila sporočena šele po sklenitvi zavarovalne pogodbe. Nasprotno so osebe, zainteresirane za storitve družbe DIV, tej družbi lahko pošiljale vprašanja na obrazcu za vzpostavitev stika prek spleta, odgovore pa so prejele po elektronski pošti. Vendar je Bundesverband der Verbraucherzentralen, nemška zveza združenj potrošnikov, menila, da bi morala družba DIV na svoji spletni strani navesti svojo telefonsko številko. To naj bi bil namreč edini način, ki naj bi zagotavljal neposredno komuniciranje.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) je odločilo, da Sodišču postavi vprašanje, ali člen 5(1)(c) Direktive 2000/31/ES¹⁵ zahteva, da se navede telefonska številka.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 5(1)(c) Direktive 2000/31/ES razlagati tako, da mora ponudnik storitev pred sklenitvijo pogodbe s prejemniki storitve poleg svojega elektronskega naslova navesti še druge podatke, ki omogočajo hitro vzpostavitev stika ter hitro in učinkovito komuniciranje.

Ti podatki niso nujno telefonska številka. Lahko gre za obrazec za elektronsko vzpostavitev stika, prek katerega se prejemniki storitev po spletu obrnejo na ponudnika storitev in na katerega ta odgovori po elektronski pošti, razen v situacijah, v katerih prejemnik storitev, ki se po elektronski vzpostavitvi stika s ponudnikom storitev znajde brez dostopa do elektronskega omrežja, od ponudnika zahteva dostop do drugega, neelektronskega načina komuniciranja.

¹⁵ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

Sodba z dne 3. septembra 2009, Messner (C-489/07, [EU:C:2009:502](#))

P. Messner, potrošnica iz Nemčije, je po nakupu prenosnega računalnika prek spleta odstopila od pogodbe. Prodajalec računalnika je zavrnil brezplačno popravilo okvare, do katere je prišlo osem mesecev po nakupu. P. Messner je nato podala izjavo o odstopu od prodajne pogodbe in ponudila vračilo prenosnega računalnika prodajalcu za sočasno vračilo kupnine. Ta izjava o odstopu je bila podana v rokih, določenih z Bürgerliches Gesetzbuch (nemški civilni zakonik), ker P. Messner ni prejela informacij iz določb tega zakonika, tako da bi rok za odstop od pogodbe začel teči. P. Messner je pri Amtsgericht Lahr (okrajno sodišče v Lahru, Nemčija) zahtevala znesek 278 EUR. Prodajalec je to tožbo izpodbijal s trditvijo, da mu P. Messner vsekakor dolguje nadomestilo za skoraj osemmesečno uporabo prenosnega računalnika.

Sodišče je v sodbi navedlo, da je treba določbe člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7/ES¹⁶ razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki splošno določa, da lahko prodajalec od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo blaga, pridobljenega na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, kadar je potrošnik pravočasno izvršil svojo pravico do odstopa od pogodbe.

Če bi namreč moral potrošnik plačati tako nadomestilo le zato, ker je imel možnost blago uporabljati, ko je bilo v njegovi posesti, bi lahko izvršil svojo pravico do odstopa le v zameno za plačilo navedenega nadomestila. Takšna posledica bi bila v jasnem nasprotju z besedilom in namenom člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7/ES in bi potrošniku zlasti odvzela možnost, da svobodno in brez pritiskov izkoristi rok za razmislek, ki mu ga daje ta direktiva.

Prav tako bi bili prizadeti funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, če bi potrošnik moral plačati nadomestilo le zato, ker je pregledal in preizkusil blago. Ker je namen pravice do odstopa ravno dati potrošniku to možnost, dejstvo, da jo je izkoristil, ne more povzročiti, da lahko potrošnik izvrši navedeno pravico le pod pogojem plačila nadomestila.

Vendar te določbe ne nasprotujejo temu, da se potrošniku naloži plačilo na nadomestila za uporabo blaga, če ga je uporabljal na način, ki ni združljiv z načeli civilnega prava, kot sta bona fides ali neupravičena obogatitev – če se s tem ne posega v namen navedene direktive in zlasti ne v funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Sodba z dne 15. aprila 2010, Heinrich Heine (C-511/08, [EU:C:2010:189](#))

Heinrich Heine, podjetje za prodajo po pošti, je v splošnih prodajnih pogojih določilo, da potrošnik za stroške pošiljanja plača pavšalni znesek 4,95 EUR. Ponudnik tega zneska,

¹⁶ Direktiva 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319).

tudi če je potrošnik odstopil od pogodbe, ni povrnil. Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen, nemško združenje potrošnikov, je zoper družbo Heinrich Heine vložilo tožbo za opustitev te prakse, ker je menilo, da v primeru odstopa od pogodbe stroškov pošiljanja ne bi smel nositi potrošnik. Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) je menilo, da nemško pravo kupcu izrecno ne zagotavlja nobene pravice do vračila stroškov pošiljanja naročenega blaga. Ker pa je navedeno sodišče vseeno dvomilo o združljivosti tega, da se potrošniku zaračunajo stroški pošiljanja blaga, tudi če je ta uveljavljal pravico do odstopa od pogodbe, z Direktivo 97/7/ES¹⁷, je Sodišče zaprosilo za razlago te direktive.

Sodišče je v sodbi ugotovilo, da je treba člen 6(1), prvi pododstavek, drugi stavek, in (2) Direktive 97/7/ES razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki ponudniku v zvezi s pogodbo pri prodaji, ki je sklenjena na daljavo, omogoča zaračunati stroške pošiljanja blaga potrošniku, kadar ta uveljavlja pravico do odstopa od pogodbe.

Na podlagi teh določb lahko ponudnik potrošniku, kadar ta odstopi od pogodbe, zaračuna namreč zgolj neposredni strošek vračila blaga. Če bi bilo treba tudi stroške pošiljanja naložiti potrošniku, bi taka naložitev – ki bi potrošnika nujno odvrnila od uveljavljanja pravice do odstopa od pogodbe – nasprotovala samemu cilju navedenega člena 6.

Poleg tega bi taka naložitev lahko tudi posegla v uravnoteženo porazdelitev tveganj med strankama pogodbe, sklenjene pri prodaji na daljavo, ker bi potrošnik nosil vse stroške, povezane s transportom blaga.

Sodba z dne 6. julija 2017, Air Berlin (C-290/16, [EU:C:2017:523](#))

Nemška letalska družba Air Berlin je v svojih splošnih prodajnih pogojih uvedla določilo, v skladu s katerim je bil od zneska, ki bi moral biti vrnjen potniku v primeru odpovedi rezervacije leta v ekonomskem razredu ali nevrčanja na tak let, odštet znesek 25 EUR kot strošek obdelave. Bundesverband der Verbraucherzentralen (nemško zvezno združenje organov in uradov za varstvo potrošnikov) je menilo, da je bilo na podlagi nemškega prava to določilo nično, ker je stranke postavljalo v nesorazmerno slabši položaj. Poleg tega družba Air Berlin za izpolnitev zakonske obveznosti ni mogla zaračunavati posebnih stroškov. Bundesverband je zato pri nemških sodiščih vložilo opustitveno tožbo proti družbi Air Berlin.

Bundesverband je v okviru iste tožbe izpodbijalo prakso družbe Air Berlin glede prikazovanja cen na njenem spletnem mestu. Bundesverband je namreč ob simulaciji spletne rezervacije, ki jo je naredilo leta 2010, ugotovilo, da so bili navedeni davki in pristojbine veliko nižji od tistih, ki so jih dejansko prejela zadevna letališča. Bundesverband je menilo, da bi bila ta praksa za potrošnika lahko zavajajoča in da je v

¹⁷ Direktiva 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 3, str. 319).

nasprotju s pravili o preglednosti cen, ki so določena v ureditvi Unije o opravljanju zračnih prevozov¹⁸. Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) je Sodišče vprašalo, prvič, ali je treba Uredbo (ES) št. 1008/2008 razlagati tako, da so letalski prevozniki pri objavljaju letalskih prevoznin dolžni navesti dejanske zneske pristojbin in jih zato ne smejo delno vključiti v letalske prevoznine, in drugič, ali navedena uredba nasprotuje uporabi nacionalne ureditve o pravu splošnih pogojev poslovanja, ki ima podlago v pravu Unije, v skladu s katero strankam, ki ne izkoristijo rezervacije letalske vozovnice ali jo odpovejo, ni mogoče zaračunati posebnih stroškov obdelave.

Sodišče je odgovorilo, da je treba člen 23(1), tretji stavek, Uredbe (ES) št. 1008/2008 razlagati tako, da morajo letalski prevozniki pri objavljaju letalskih prevoznin ločeno navesti zneske, ki jih stranke dolgujejo iz naslova davkov, letaliških pristojbin in ostalih prispevkov, dodatnih dajatev ali pristojbin iz te uredbe. Poleg tega teh postavk ne morejo niti delno vključiti v letalsko prevoznino. Cilj člena 23(1) Uredbe (ES) št. 1008/2008 je predvsem zagotoviti obveščanje in preglednost cen zračnih prevozov z letališč na ozemlju držav članic in s tem prispevati k varstvu strank, ki uporabljajo te storitve. Poleg tega bi drugačna razlaga tej določbi lahko odvzela vsakršen polni učinek.

Člen 22(1) Uredbe (ES) št. 1008/2008 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da je mogoče na podlagi uporabe nacionalne zakonodaje za prenos Direktive 93/13/EGS razglasiti ničnost določila iz splošnih pogojev poslovanja, ki omogočajo zaračunavanje posebnih pavšalnih stroškov obdelave strankam, ki rezervacije leta niso izkoristile ali so jo odpovedale. Sodišče je glede tega ugotovilo, da se splošna pravila o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi pogoji uporabljajo tudi za pogodbe o zračnem prevozu.

Tako je bilo v peti uvodni izjavi Uredbe (EGS) št. 2409/92, ki je bila razveljavljena z Uredbo št. 1008/2008, navedeno, da je smiselno, „da se prosto oblikovanje cen dopolnjuje z ustreznimi zaščitnimi ukrepi za varstvo interesov potrošnikov in industrije“.

Sodba z dne 10. julija 2019, Amazon EU (C-649/17, [EU:C:2019:576](#))

Družba Amazon EU Sàrl s sedežem v Luxembourggu ponuja spletno prodajo različnih izdelkov. V postopku v glavni stvari je nemško zvezno združenje organov in uradov za varstvo potrošnikov (v nadaljevanju: zvezno združenje) pri deželnem sodišču vložilo opustitveno tožbo zaradi praks družbe Amazon EU glede prikaza informacij, ki potrošniku omogočajo, da stopi v stik s to družbo, na svojem spletnem mestu www.amazon.de. Ker je to sodišče navedeno tožbo zavrnilo, je zvezno združenje pri višjem deželnem sodišču vložilo pritožbo, ki je bila prav tako zavrnjena. Zvezno združenje je zato pri predložitvenem sodišču, Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), vložilo revizijo.

¹⁸ Uredba (ES) št. 1008/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o skupnih pravilih za opravljanje zračnih prevozov v Skupnosti (UL 2008, L 293, str. 3).

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se je nanašal na razlago člena 6(1)(c) Direktive 2011/83/EU¹⁹.

Prvič, Sodišče je opozorilo, da je možnost, da potrošnik hitro stopi v stik s trgovcem in učinkovito komunicira z njim, kot je določeno v navedeni določbi, bistvenega pomena za varovanje in učinkovito izvajanje pravic potrošnika, zlasti pravice do odstopa od pogodbe, v zvezi s katero so postopek in pogoji za uveljavljanje določeni v členih od 9 do 16 te direktive. Vendar je treba pri razlagi navedene določbe zagotoviti pravo ravnovesje med visoko ravno varstva potrošnikov in konkurenčnostjo podjetij, kot je navedeno v uvodni izjavi 4 Direktive 2011/83/EU, hkrati pa zagotoviti spoštovanje svobode gospodarske pobude podjetnika, kakor je določena v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

Sodišče je menilo, da mora nacionalno sodišče preveriti, ali komunikacijska sredstva, ki jih trgovec da na voljo potrošniku – ob upoštevanju vseh okoliščin, v katerih ta potrošnik stopi v stik s trgovcem prek spletnega mesta, zlasti predstavitve in funkcionalnosti tega spletnega mesta – temu potrošniku omogočajo, da hitro stopi v stik s trgovcem in da z njim učinkovito komunicira v skladu s členom 6(1)(c) Direktive 2011/83/EU.

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da je očitno, da brezpogojna obveznost, da se potrošniku v vseh okoliščinah zagotovi telefonska številka ali celo vzpostavi telefonska linija ali linija za telefaks oziroma ustvari nov elektronski naslov, ki potrošnikom omogoča, da stopijo v stik s trgovcem, ni sorazmerna.

Sodišče je zato presodilo, da je treba besedno zvezo „kadar so na voljo“ iz člena 6(1)(c) Direktive 2011/83/EU razlagati tako, da se nanaša na primere, v katerih ima trgovec na voljo telefonsko številko ali številko telefaksa, ki ju ne uporablja izključno za namene, ki niso povezani s komuniciranjem s potrošniki. Če ne gre za tak primer, mu ta določba ne nalaga, da potrošnika obvesti o tej telefonski številki ali celo vzpostavi telefonsko linijo ali linijo za telefaks oziroma ustvari nov elektronski naslov, da potrošnikom omogoči, da stopijo v stik z njim.

Drugič, pri presoji, ali lahko ta trgovec v okoliščinah, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, uporabi komunikacijska sredstva, ki niso navedena v členu 6(1)(c) Direktive 2011/83/EU, kot je sistem takojšnjega sporočanja ali povratni klic, je Sodišče razsodilo, da je treba člen 6(1)(c) Direktive 2011/83/EU razlagati tako, da ta določba trgovcu sicer nalaga obveznost, da potrošniku da na voljo komunikacijsko sredstvo, ki izpolnjuje merila neposredne in učinkovite komunikacije, vendar ne nasprotuje temu, da navedeni trgovec zagotovi druga komunikacijska sredstva kot tista, ki so naštetá v navedeni določbi, da bi izpolnjeval ta merila.

¹⁹ Direktiva 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2011, L 304, str. 64).

4. Varstvo osebnih podatkov

Sodba z dne 1. oktobra 2015, Weltimmo (C-230/14, [EU:C:2015:639](#))

Družba Weltimmo, registrirana na Slovaškem, je upravljala spletno mesto z oglasi za nepremičnine, ki so bile na Madžarskem. V tem okviru je obdelovala osebne podatke oglaševalcev. Oglasi so bili objavljeni brezplačno en mesec, po izteku tega obdobja pa so postali plačljivi. Številni oglaševalci so po tem obdobju prvega meseca prek elektronske pošte zaprosili, naj se njihovi oglasi izbrišejo in naj se ob tem izbrišejo tudi njihovi osebni podatki. Vendar družba Weltimmo teh izbrisov ni izvedla in je zadevnim osebam svoje storitve zaračunala. Ker zaračunani zneski niso bili plačani, je družba Weltimmo osebne podatke oglaševalcev posredovala agencijam za izterjavo dolgov. Oglaševalci so vložili pritožbo pri madžarskemu organu za varstvo podatkov. Ta je družbi Weltimmo naložil deset milijonov madžarskih forintov (HUF) (približno 32.000 EUR) globe za kršitev madžarskega zakona o prenosu Direktive 95/46/ES²⁰.

Družba Weltimmo je nato odločbo nadzornega organa izpodbijala pred madžarskimi sodišči. Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska), ki je o sporu odločalo v kasacijskem postopku, je Sodišče vprašalo, ali navedena direktiva madžarskemu nadzornemu organu dovoljuje, da uporabi madžarski zakon, sprejet na podlagi te direktive, in naloži globo, določeno v tem zakonu.

Sodišče je opozorilo, da iz uvodne izjave 19 Direktive 95/46/ES izhaja prožno razumevanje pojma poslovne enote. Tako je treba pri opredelitvi, ali ima družba, ki je odgovorna za obdelavo podatkov, v državi članici, ki ni država članica ali tretja država, v kateri je registrirana, poslovno enoto, presoditi tako stopnjo stalnosti enote kot tudi dejanskost opravljanja dejavnosti v drugi državi članici. To še posebej velja za podjetja, ki storitve ponujajo izključno na internetu.

Sodišče je ugotovilo, da je treba člen 4(1)(a) Direktive 95/46/ES razlagati tako, da dovoljuje uporabo zakonodaje o varstvu osebnih podatkov države članice, ki ni tista, v kateri je upravljavec teh podatkov registriran, če ta upravljavec prek poslovne enote na ozemlju te države članice opravlja dejansko in resnično dejavnost. Ni pa upoštevno vprašanje državljanstva oseb, ki jih zadeva ta obdelava podatkov.

Če nadzorni organ države članice ugotovi, da se ne uporabi pravo te države članice, temveč pravo druge države članice, je treba člen 28(1), (3) in (6) te direktive razlagati tako, da ta nadzorni organ ne more izvajati učinkovitih pooblastil za posredovanje. Zato ta organ upravljavcu teh podatkov, ki ni ustanovljen na ozemlju države članice, ki ji pripada navedeni organ, ne more naložiti sankcij na podlagi prava te države članice. Iz zahtev, izpeljanih iz ozemeljske suverenosti zadevne države članice, načela zakonitosti in

²⁰ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355).

iz pojma pravne države, namreč izhaja, da pristojnosti za sankcioniranje načeloma ni mogoče izvajati zunaj zakonitih meja, v katerih lahko upravni organ ukrepa upoštevajoč pravo lastne države članice.

Sodba z dne 6. oktobra 2015 (veliki senat), Schrems (C-362/14, [EU:C:2015:650](#))

Maximillian Schrems, avstrijski državljan, je od leta 2008 uporabljal Facebook. Podatki, ki jih je M. Schrems dal Facebooku, so bili v celoti ali deloma preneseni iz irske hčerinske družbe Facebooka na strežnike, ki so bili na ozemlju Združenih držav, kjer so bili predmet obdelave. M. Schrems je pri irskem nadzornem organu vložil pritožbo, ker je menil, da ob upoštevanju razkritij Edwarda Snowdna leta 2013 glede dejavnosti obveščevalnih služb Združenih držav (zlasti National Security Agency ali „NSA“) s pravom in praksami Združenih držav ni bilo zagotovljeno zadostno varstvo pred nadzorom javnih organov nad podatki, ki so preneseni v to državo. Irski organ je pritožbo zavrnil in kot obrazložitev zlasti navedel, da je Komisija v Odločbi 2000/520/ES²¹ menila, da v okviru sistema „varni pristan“ Združene države zagotavljajo ustrezno raven varstva prenesenih osebnih podatkov.

High Court (višje sodišče, Irska), ki je odločalo o zadevi, je želelo izvedeti, ali ta odločba Komisije učinkuje tako, da nacionalnemu nadzornemu organu preprečuje, da preuči pritožbo, s katero se zatrjuje, da tretja država ne zagotavlja ustrezne ravni varstva, in po potrebi prekine sporni prenos podatkov.

Sodišče je odgovorilo, da postopek prenosa osebnih podatkov iz države članice v tretjo državo sam po sebi pomeni obdelavo osebnih podatkov v smislu člena 2(b) Direktive 95/46/ES²², ki poteka na ozemlju države članice. Nacionalni organi so torej pristojni za preveritev, ali prenos osebnih podatkov iz države članice, ki ji pripadajo, v tretjo državo izpolnjuje zahteve, določene v Direktivi 95/46.

Zato države članice in njihovi organi – dokler Sodišče, ki je edino pristojno za ugotovitev neveljavnosti akta Unije, odločbe Komisije ne razglasi za neveljavno – ne smejo sprejeti ukrepov v nasprotju s to odločbo, kot so akti, v katerih se z zavezujočim učinkom ugotovi, da tretja država, na katero se nanaša navedena odločba, ne zagotavlja ustrezne ravni varstva. Kadar nadzorni organ ugotovi, da elementi, navedeni v utemeljitev zahteve v zvezi z varstvom pravic in svoboščin glede obdelave teh osebnih podatkov, niso utemeljeni, in zato to zahtevo zavrne, mora imeti posameznik, ki je vložil navedeno zahtevo, dostop do pravnih sredstev, s katerimi lahko tako odločbo, ki posega v njegov položaj, izpodbija pred nacionalnimi sodišči. V nasprotnem primeru mora imeti navedeni organ, kadar meni, da so očitki posameznika, ki mu je predložil tako zahtevo, utemeljeni,

²¹ Odločba Komisije 2000/520/ES z dne 26. julija 2000 po Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES o primernosti zaščite, ki jo zagotavljajo načela zasebnosti varnega pristana in s tem povezana najpogosteje zastavljena vprašanja, ki jih je izdalo Ministrstvo za trgovino ZDA (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 16, zvezek 1, str. 119).

²² Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355).

v skladu s členom 28(3), prvi pododstavek, tretja alineja, Direktive 95/46/ES, zlasti ob upoštevanju člena 8(3) Listine, možnost sodelovati v sodnih postopkih.

Člen 25(6) Direktive 95/46/ES v povezavi s členi 7, 8 in 47 Listine je treba razlagati tako, da odločba, sprejeta na podlagi te določbe, v kateri Komisija ugotovi, da tretja država zagotavlja ustrezno raven varstva, ne preprečuje, da nadzorni organ države članice preuči zahtevo posameznika v zvezi z varstvom njegovih pravic in svoboščin glede obdelave njegovih osebnih podatkov, ki so bili iz države članice preneseni v to tretjo državo, če ta posameznik zatrjuje, da veljavno pravo in praksa v tej tretji državi ne zagotavljata ustrezne ravni varstva.

Izraz „ustrezna raven varstva“ iz člena 25(6) Direktive 95/46/ES je treba razumeti tako, da se z njim zahteva, da ta tretja država zaradi svoje nacionalne zakonodaje ali mednarodnih obveznosti dejansko zagotavlja raven varstva temeljnih svoboščin in pravic, ki je v bistvenem enaka ravni, zagotovljeni v Uniji na podlagi te direktive, razlagane ob upoštevanju Listine.

Načela „varnega pristana“ se namreč uporabljajo zgolj za samocertificirane ameriške organizacije, ki prejemajo osebne podatke iz Unije, ne zahteva pa se, da tudi ameriški javni organi spoštujejo navedena načela. Poleg tega Odločba 2000/520/ES omogoča posege, utemeljene z zahtevami nacionalne varnosti in javnega interesa ali z notranjo zakonodajo Združenih držav, v temeljne pravice oseb, katerih osebni podatki se prenašajo ali bi se lahko prenašali iz Unije v Združene države, ne da bi vsebovala ugotovitev glede tega, ali v Združenih državah obstajajo državni predpisi, katerih namen bi bil omejiti morebitne posege v te pravice, in ne da bi bil v njej omenjen obstoj učinkovitega sodnega varstva v primeru takih posegov.

Poleg tega je Komisija s sprejetjem člena 3 Odločbe 2000/520/ES prekoračila pooblastilo, ki ji je podeljeno v členu 25(6) Direktive 95/46/ES, razlagane ob upoštevanju Listine, in ta člen 3 zato ni veljaven.

Sodba z dne 1. oktobra 2019 (veliki senat), Planet49 (C-673/17, [EU:C:2019:801](#))

Planet49 je družba, ki je organizirala nagradno igro na spletnem mestu www.dein-macbook.de. Internetni uporabniki so, da bi lahko sodelovali, morali posredovati svoje ime in naslov na spletni strani, kjer sta bili potrditveni polji. Potrditveno polje, namenjeno dovoljenju za namestitev piškotkov, je bilo vnaprej označeno.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), pri katerem je nemško zvezno združenje organizacij za varstvo potrošnikov vložilo pravno sredstvo, je dvomilo o veljavnosti pridobivanja privolitve uporabnikov z vnaprej označenim potrditvenim poljem in o obsegu obveznosti obveščanja, ki je naložena ponudniku storitve.

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se je v bistvu nanašal na razlago pojma „privolitev“ iz Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Direktivo 95/46/ES ter Splošno uredbo o varstvu podatkov.

Prvič, Sodišče je navedlo, da je v členu 2(h) Direktive 95/46/ES, na katero napotuje člen 2(f) Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, privolitev opredeljena kot „vsaka prostovoljno dana posebna in informirana izjava volje, s katero posameznik, na katerega se osebni podatki nanašajo, izrazi soglasje, da se osebni podatki o njem obdelujejo“. Poudarilo je, da zahteva po tem, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, „izjavi“ voljo, jasno kaže na aktivno, ne pa pasivno ravnanje. Privolitev, dana z vnaprej označenim potrditvenim poljem, pa ne zajema aktivnega ravnanja uporabnika spletnega mesta. Poleg tega je iz zgodovine nastanka člena 5(3) Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, ki od njegove spremembe z Direktivo 2009/136 določa, da mora uporabnik „dati privolitev“ za namestitev piškotkov, razvidno, da se privolitev uporabnika ne more več predpostavljati in da mora izhajati iz njegovega aktivnega ravnanja. Končno, aktivna privolitev je odslej določena s Splošno uredbo o varstvu podatkov, katere člen 4, točka 11, določa, da mora biti izjava volje v obliki „jasnega pritrdilnega dejanja“, in v katere uvodni izjavi 32 je izrecno izključeno, da gre v primeru „molka, vnaprej označenih okenc ali nedejavnosti“ za privolitev.

Sodišče je zato presodilo, da privolitev ni veljavna, kadar je shranjevanje informacij ali dostop do informacij, ki so že shranjene v terminalski opremi uporabnika spletnega mesta, dovoljeno na podlagi vnaprej označenega potrditvenega polja, ki ga mora uporabnik, da zavrne svojo privolitev, odznačiti.

Drugič, Sodišče je ugotovilo, da je namen člena 5(3) Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah varstvo uporabnika pred katerim koli poseganjem v njegovo zasebnost, ne glede na to, ali se to poseganje nanaša na osebne ali druge podatke. Iz tega izhaja, da se pojma privolitve ne sme razlagati različno, kadar so podatki, shranjeni v terminalski opremi uporabnika spletnega mesta ali iz nje priklicani, osebni podatki ter kadar to niso.

Tretjič, Sodišče je navedlo, da člen 5(3) Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah zahteva, da je uporabnik podal privolitev po tem, ko je bil jasno in izčrpno obveščen med drugim o nameni obdelave. Jasna in izčrpna obvestitev pa mora uporabniku omogočiti, da z lahkoto ugotovi posledice morebitne dane privolitve, in zagotoviti, da je ta privolitev dana ob popolni seznanjenosti z dejstvi. V zvezi s tem je Sodišče menilo, da sta trajanje delovanja piškotkov in možnost oziroma nemožnost tretjih oseb, da dostopajo do teh piškotkov, del jasne in izčrpne obvestitve, ki jo mora ponudnik storitev zagotoviti uporabniku spletnega mesta.

Sodba z dne 16. julija 2020, Facebook Ireland in Schrems (C-311/18, [EU:C:2020:559](#))

Splošna uredba o varstvu podatkov²³ (SUVP) določa, da se osebni podatki v tretjo državo načeloma lahko prenesejo le, če ta tretja država zagotavlja ustrezno raven varstva teh podatkov. Ta uredba določa, da lahko Komisija ugotovi, da neka tretja država zaradi svoje domače zakonodaje ali mednarodnih obveznosti zagotavlja ustrezno raven varstva.²⁴ Če tak sklep o ustreznosti ni sprejet, se tak prenos lahko opravi le, če izvoznik osebnih podatkov, ki ima sedež v Uniji, predvidi ustrezne zaščitne ukrepe, ki se lahko med drugim zagotovijo s standardnimi določili o varstvu podatkov, ki jih sprejme Komisija, in če imajo posamezniki, na katere se osebni podatki nanašajo, na voljo izvršljive pravice in učinkovita pravna sredstva.²⁵

Poleg tega SUVP natančno določa pogoje, pod katerimi je tak prenos mogoč, če ni bil sprejet sklep o ustreznosti ali niso bili zagotovljeni ustrezni zaščitni ukrepi.²⁶

Maximillian Schrems, avstrijski državljan, ki prebiva v Avstriji, je od leta 2008 uporabljal Facebook. Enako kot velja za druge uporabnike, ki prebivajo v Uniji, družba Facebook Ireland osebne podatke M. Schremsa v celoti ali delno prenaša na strežnike družbe Facebook Inc., ki so na ozemlju Združenih držav in na katerih se ti podatki obdelujejo. M. Schrems je pri irskem nadzornem organu vložil pritožbo, v kateri je v bistvu predlagal, naj se ti prenosi prepovejo. Trdil je, da zakonodaja in praksa v Združenih državah ne zagotavljata zadostnega varstva podatkov, ki so bili preneseni v to državo, pred tem, da bi do njih dostopali javni organi. Ta pritožba je bila zavrnjena med drugim zato, ker je Komisija v Odločbi 2000/520²⁷ (t. i. Odločba o varnem pristanu) ugotovila, da Združene države zagotavljajo ustrezno raven varstva. Sodišče je s sodbo z dne 6. oktobra 2015 na podlagi vprašanja za predhodno odločanje, ki mu ga je predložilo High Court (višje sodišče, Irska), to odločbo razglasilo za neveljavno (v nadaljevanju: sodba Schrems I).²⁸

Po tem, ko je bila izdana sodba Schrems I in je nato irsko sodišče razveljavilo odločbo, s katero je bila pritožba M. Schremsa zavrnjena, je irski nadzorni organ M. Schremsa pozval, naj pritožbo spremeni tako, da upošteva dejstvo, da je Sodišče Odločbo 2000/520 razglasilo za neveljavno. M. Schrems je v spremenjeni pritožbi trdil, da Združene države ne zagotavljajo zadostnega varstva osebnih podatkov, ki so bili preneseni v to državo. Predlagal je, naj se za naprej prepove ali začasno ustavi prenos njegovih osebnih podatkov iz Unije v Združene države, ki ga je družba Facebook Ireland takrat opravljala na podlagi standardnih določil o varstvu podatkov iz Priloge k

²³ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (UL 2016, L 119, str. 1, in popravek v UL 2018, L 127, str. 2).

²⁴ Člen 45 SUVP.

²⁵ Člen 46(1) in (2)(c) SUVP.

²⁶ Člen 49 SUVP.

²⁷ Odločba Komisije 2000/520/ES z dne 26. julija 2000 po Direktivi Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES o primernosti zaščite, ki jo zagotavljajo načela zasebnosti varnega pristana in s tem povezana najpogosteje zastavljena vprašanja, ki jih je izdalo Ministrstvo za trgovino ZDA (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 16, zvezek 1, str. 119).

²⁸ Sodba Sodišča z dne 6. oktobra 2015, Schrems (C-362/14, [EU:C:2015:650](#)).

Sklepu 2010/87²⁹. Irski nadzorni organ je menil, da je odločitev o pritožbi M. Schremsa med drugim odvisna od veljavnosti Sklepa 2010/87, zato je začel postopek pred High Court (višje sodišče) z namenom, da bi to sodišče pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe. Po začetku tega postopka je Komisija sprejela Sklep 2016/1250 o ustreznosti varstva, ki ga zagotavlja zasebnostni ščit EU-ZDA³⁰ (t. i. Sklep o „zasebnostnem ščitu“).

Predložitveno sodišče je v predlogu za sprejetje predhodne odločbe Sodišče spraševalo o uporabi SUVP za prenose osebnih podatkov na podlagi standardnih določil o varstvu podatkov iz Sklepa 2010/87, o ravni varstva, ki se s to uredbo zahteva za take prenose, in o obveznostih, ki jih imajo v zvezi s tem nadzorni organi. Poleg tega je High Court postavilo vprašanje o veljavnosti Sklepa 2010/87 in Sklepa 2016/1250.

Sodišče je v tej sodbi ugotovilo, da pri preučitvi Sklepa 2010/87 z vidika Listine o temeljnih pravicah ni bil ugotovljen noben element, ki bi lahko vplival na njegovo veljavnost. V zvezi s Sklepom 2016/1250 pa je ugotovilo, da ta sklep ni veljaven.

Sodišče je najprej ugotovilo, da se pravo Unije, med drugim tudi SUVP, uporablja za prenos osebnih podatkov, ki ga gospodarski subjekt s sedežem v državi članici v komercialne namene opravi za drug gospodarski subjekt s sedežem v tretji državi, ne glede na to, da lahko organi te tretje države te podatke med tem prenosom ali po njem obdelujejo za namene javne varnosti, obrambe in državne varnosti. Pojasnilo je, da to, da organi tretje države podatke obdelujejo na tak način, še ne pomeni, da je tak prenos izključen s področja uporabe te uredbe.

Kar zadeva raven varstva, ki se zahteva pri takem prenosu, je Sodišče presodilo, da je treba zahteve, ki jih v zvezi s tem vsebuje SUVP in se nanašajo na ustrezne zaščitne ukrepe, izvršljive pravice in učinkovita pravna sredstva, razlagati tako, da mora biti osebam, katerih osebni podatki se prenašajo v tretjo državo na podlagi standardnih določil o varstvu podatkov, zagotovljena raven varstva, ki je v bistvu enakovredna ravni varstva, ki se v Uniji zagotavlja s to uredbo v povezavi z Listino. V tem okviru je pojasnilo, da je treba pri presoji te ravni varstva upoštevati tako pogodbeno določila, dogovorjena med izvoznikom podatkov s sedežem v Uniji in prejemnikom prenosa s sedežem v tretji državi, kot – v zvezi z morebitnim dostopom javnih organov te tretje države do tako prenesenih osebnih podatkov – upoštevne elemente pravnega sistema te države.

Glede obveznosti nadzornih organov v okviru takega prenosa je Sodišče presodilo, da morajo ti organi, razen če obstaja sklep o ustreznosti, ki ga je veljavno sprejela Komisija, med drugim začasno ustaviti ali prepovedati prenos osebnih podatkov v tretjo državo, če menijo, glede na vse okoliščine tega prenosa, da standardna določila o varstvu podatkov v tej tretji državi niso ali ne morejo biti spoštovana in da varstva prenesenih podatkov, ki

²⁹ Sklep Komisije z dne 5. februarja 2010 o standardnih pogodbenih klavzulah za prenos osebnih podatkov obdelovalcem s sedežem v tretjih državah v skladu z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES (UL 2010, L 39, str. 5), kakor je bil spremenjen z Izvedbenim sklepom Komisije (EU) 2016/2297 z dne 16. decembra 2016 (UL 2016, L 344, str. 100).

³⁰ Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2016/1250 z dne 12. julija 2016 na podlagi Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES o ustreznosti varstva, ki ga zagotavlja zasebnostni ščit EU-ZDA (UL 2016, L 207, str. 1).

se zahteva s pravom Unije, ni mogoče zagotoviti na noben drug način, kadar izvoznik podatkov s sedežem v Uniji ni sam začasno ustavil prenosa ali ga prenehal.

Sodišče je nato preučilo veljavnost Sklepa 2010/87. Po mnenju Sodišča samo zaradi tega, ker standardna določila o varstvu podatkov iz tega sklepa zaradi svoje pogodbene narave ne zavezujejo organov tretjih držav, v katere se lahko podatki posredujejo, ta sklep še ni neveljaven. Nasprotno pa je veljavnost tega sklepa, kot je pojasnilo, odvisna od tega, ali tak sklep vsebuje učinkovite mehanizme, ki v praksi omogočajo, da se zagotovi raven varstva, ki se zahteva s pravom Unije, in začasna ustavitev ali prepoved prenosov osebnih podatkov, ki temeljijo na takih določilih, v primeru kršitve teh določil ali v primeru, da jih ni mogoče spoštovati. Sodišče je ugotovilo, da so s Sklepom 2010/87 taki mehanizmi vzpostavljeni. V zvezi s tem je med drugim poudarilo, da je s tem sklepom vzpostavljena obveznost izvoznika podatkov in njihovega prejemnika, da predhodno preverita, ali se v zadevni tretji državi ta raven varstva spoštuje, in da ta sklep tega prejemnika zavezuje, da izvoznika podatkov obvesti o svoji morebitni nemožnosti spoštovanja standardnih določil o varstvu podatkov, slednji pa mora v tem primeru začasno ustaviti prenos podatkov in/ali odstopiti od pogodbe s prejemnikom.

Nazadnje je Sodišče veljavnost Sklepa 2016/1250 preučilo glede na zahteve, ki izhajajo iz SUVP, ob upoštevanju določb Listine, s katerimi se zagotavljajo spoštovanje zasebnega in družinskega življenja, varstvo osebnih podatkov in pravica do učinkovitega sodnega varstva. V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, da se v tem sklepu, enako kot v Odločbi 2000/520, priznava primarnost zahtev, povezanih z nacionalno varnostjo, javnim interesom in spoštovanjem ameriške zakonodaje, kar omogoča posege v temeljne pravice oseb, katerih osebni podatki se prenašajo v to tretjo državo. V skladu z ugotovitvami Sodišča omejitve varstva osebnih podatkov, ki izhajajo iz notranje ureditve Združenih držav, ki se nanaša na dostop ameriških javnih organov do takih podatkov, ki se prenesejo iz Unije v to tretjo državo, in njihovo uporabo s strani teh organov, in ki jih je Komisija ocenila v Sklepu 2016/1250, niso urejene tako, da bi izpolnjevale zahteve, ki so v bistvu enakovredne zahtevam, ki v pravu Unije izhajajo iz načela sorazmernosti, tako da ni mogoče šteti, da so programi nadzora, ki temeljijo na tej ureditvi, omejeni na tisto, kar je nujno. Na podlagi ugotovitev, navedenih v tem sklepu, je Sodišče ugotovilo, da v zvezi z nekaterimi programi nadzora ta ureditev ne vsebuje nikakršnih omejitev v njej vsebovanega pooblastila za izvajanje teh programov niti zaščitnih ukrepov za neameriške osebe, na katere se ti programi lahko nanašajo. Sodišče je dodalo, da ta ureditev določa zahteve, ki jih morajo ameriški organi pri izvajanju zadevnih programov nadzora spoštovati, vendar pa osebam, na katere se osebni podatki nanašajo, ne daje pravic, ki bi jih bilo mogoče zoper ameriške organe uveljavljati pred sodišči.

V zvezi z zahtevo po sodnem varstvu je Sodišče – v nasprotju s stališčem Komisije iz Sklepa 2016/1250 – presodilo, da mehanizem varuha človekovih pravic iz tega sklepa tem osebam ne zagotavlja pravnega sredstva pred organom, ki bi zagotavljal jamstva, ki so v bistvu enakovredna tistim, ki se zahtevajo s pravom Unije, tako da bi bila zagotovljena neodvisnost varuha človekovih pravic, ki se vzpostavlja s tem

mehanizmom, in da bi se zagotovil obstoj pravnih pravil, na podlagi katerih bi ta varuh lahko sprejemal odločitve, ki bi bile zavezujoče za ameriške obveščevalne službe. Iz vseh teh razlogov je Sodišče ugotovilo, da Sklep 2016/1250 ni veljaven.

Sodba z dne 2. marca 2021 (veliki senat), Prokuratuur (Pogoji za dostop do podatkov o elektronskih komunikacijah) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#))

Zoper H. K. je bil v Estoniji sprožen kazenski postopek zaradi tatvine, uporabe bančne kartice druge osebe in nasilja nad udeleženci sodnega postopka. Oseba H. K. je bila zaradi teh kaznivih dejanj na prvi stopnji obsojena na zaporno kazen dveh let. Ta odločba je bila v pritožbenem postopku potrjena.

Zapisniki, na katere se opira ugotovitev, da so bila ta kazniva dejanja izvršena, so bili sestavljeni zlasti na podlagi osebnih podatkov, ki so bili pridobljeni v okviru zagotavljanja elektronskih komunikacijskih storitev. Riigikohus (vrhovno sodišče, Estonija), pri katerem je oseba H. K. vložila kasacijsko pritožbo, je izrazilo dvome glede združljivosti pogojev, pod katerimi so imele preiskovalne službe dostop do teh podatkov, s pravom Unije³¹.

Ti dvomi so se nanašali, prvič, na vprašanje, ali je dolžina obdobja, za katero so imele preiskovalne službe dostop do podatkov, upoštevna kot merilo, na podlagi katerega je mogoče oceniti težo s tem dostopom izvršenega posega v temeljne pravice posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki. Če je to obdobje zelo kratko ali če je količina zbranih podatkov zelo majhna, se predložitveno sodišče tako sprašuje, ali se lahko tak poseg upraviči tudi s ciljem boja proti kriminalu na splošno, in ne samo s ciljem boja proti hudemu kriminalu. Drugič, predložitveno sodišče je želelo izvedeti, ali je mogoče estonsko državno tožilstvo, ob upoštevanju različnih nalog, ki so mu zaupane z nacionalno zakonodajo, šteti za „neodvisen“ upravni organ v smislu sodbe Tele2 Sverige in Watson in drugi³², ki lahko preiskovalnemu organu dovoli dostop do zadevnih podatkov.

Sodišče je v sodbi, ki jo je izrekel veliki senat, odločilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino nasprotuje nacionalni ureditvi, ki javnim organom zaradi preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja in pregona kaznivih dejanj omogoča dostop do podatkov o prometu ali lokaciji, iz katerih bi bile lahko razvidne informacije o komunikacijah, ki jih je uporabnik opravil z uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev, ali o lokaciji uporabljene terminalske opreme, in iz katerih bi bilo mogoče natančno sklepati o njegovem zasebnem življenju, ne da bi bil ta dostop omejen na postopke, povezane z bojem proti hudemu kriminalu ali s preprečevanjem resnih groženj javni varnosti. Po mnenju Sodišča trajanje obdobja, za katero se zahteva

³¹ Natančneje s členom 15(1) Direktive 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 514), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL 2009, L 337, str. 11) (v nadaljevanju: Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah), v povezavi s členi 7, 8 in 11 ter členom 52(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

³² Sodba z dne 21. decembra 2016, Tele2 Sverige in Watson in drugi (C-203/15 in C-698/15, [EU:C:2016:970](#), točka 120).

dostop do omenjenih podatkov, in količina ali vrsta podatkov, ki so na voljo za to obdobje, ne vplivajo na to ugotovitev. Poleg tega Sodišče meni, da ista direktiva v povezavi z Listino nasprotuje nacionalni ureditvi, ki državnemu tožilstvu podeljuje pristojnost, da javnemu organu zaradi preiskovanja kaznivih dejanj dovoli dostop do podatkov o prometu in lokaciji.

V zvezi s pogoji, pod katerimi se lahko na podlagi ukrepa, sprejetega na podlagi Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, javnim organom zaradi preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja in pregona kaznivih dejanj dovoli dostop do podatkov o prometu in lokaciji, ki jih hranijo ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev,³³ je Sodišče spomnilo na svoje ugotovitve iz sodbe *La Quadrature du Net* in drugi³⁴. Ta direktiva tako državam članicam omogoča, da – med drugim zaradi teh ciljev – sprejmejo zakonske ukrepe, s katerimi omejijo obseg pravic in obveznosti, določenih s to direktivo, zlasti obveznosti zagotavljanja zaupnosti sporočil in podatkov o prometu,³⁵ le, če pri tem upoštevajo splošna načela prava Unije, med katerimi je načelo sorazmernosti, in temeljne pravice, zagotovljene z Listino³⁶. Glede na to ta direktiva nasprotuje zakonodajnim ukrepom, s katerimi se ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev preventivno nalaga splošna in neselektivna obveznost hrambe podatkov o prometu in lokaciji.

Kar zadeva cilj preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja in pregona kaznivih dejanj, ki se želi doseči z zadevno ureditvijo, je Sodišče ob upoštevanju načela sorazmernosti ugotovilo, da se lahko dostop javnih organov do vseh podatkov o prometu ali lokaciji, ki omogočajo natančne ugotovitve v zvezi z zasebnim življenjem posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, upraviči samo s ciljem boja proti hudemu kriminalu in preprečevanja resnih groženj za javno varnost, ne da bi lahko drugi dejavniki, povezani s sorazmernostjo zahteve za dostop, kot je trajanje obdobja, za katero se zahteva dostop do takih podatkov, učinkovali tako, da bi bilo mogoče tak dostop upravičiti s ciljem preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja in pregona kaznivih dejanj na splošno.

Kar zadeva pristojnost državnega tožilstva, da v okviru usmerjanja predkazenskega postopka dovoli dostop javnega organa do podatkov o prometu in lokaciji, je Sodišče opozorilo, da je treba pogoje, pod katerimi morajo ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev pristojnim nacionalnim organom omogočiti dostop do podatkov, s katerimi razpolagajo, določiti v nacionalnem pravu. Vendar mora taka ureditev, da bi izpolnjevala zahtevo po sorazmernosti, vsebovati jasna in natančna pravila, ki urejajo obseg in izvajanje zadevnega ukrepa ter določajo minimalne zahteve, tako da imajo posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki, na voljo zadostna jamstva, ki omogočajo učinkovito varovanje teh podatkov pred tveganji zlorab. Ta ureditev mora biti zakonsko zavezujoča v nacionalnem pravu, v njej pa mora biti

³³ Člen 15(1) Direktive 2002/58.

³⁴ Sodba z dne 6. oktobra 2020, *La Quadrature du Net* in drugi (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, [EUC:2020:791](#), točke od 166 do 169).

³⁵ Člen 5(1) Direktive 2002/58.

³⁶ Zlasti členi 7, 8 in 11 ter člen 52(1) Listine.

navedeno, v kakšnih okoliščinah ter pod katerimi materialnimi in procesnimi pogoji je mogoče sprejeti ukrep, ki določa obdelavo takih podatkov, s čimer se tako zagotovi, da je poseganje omejeno na to, kar je nujno potrebno.

Da bi se v praksi zagotovilo popolno spoštovanje teh pogojev, je, kot je navedlo Sodišče, bistveno, da pred dostopom pristojnih nacionalnih organov do hranjenih podatkov sodišče ali neodvisen upravni organ opravi predhodni preizkus in da se odločba tega sodišča ali tega organa izda na obrazloženi predlog navedenih nacionalnih organov, ki se predloži, med drugim, v okviru postopkov preprečevanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj. V ustrezno utemeljenem nujnem primeru se mora nadzor izvesti v najkrajšem možnem času.

Glede tega je Sodišče pojasnilo, da se v zvezi s tem predhodnim preizkusom med drugim zahteva, da ima sodišče ali organ, ki je zadolžen za izvedbo tega preizkusa, vse pristojnosti in zagotavlja vsa potrebna jamstva za uskladitev različnih zadevnih interesov in pravic. Kar zadeva, natančneje, preiskavo kaznivih dejanj, mora to sodišče ali ta organ v okviru takega preizkusa zagotoviti pravično ravnotežje med interesi, povezanimi s potrebami preiskave, ki se nanaša na boj proti kriminalu, na eni strani ter temeljnimi pravicami do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov posameznikov, do podatkov katerih se dostopa, na drugi. Če tega preizkusa ne izvaja sodišče, ampak neodvisen upravni organ, mora imeti ta organ status, ki mu omogoča, da pri izvajanju svojih nalog deluje objektivno in nepristransko, pri čemer mora biti zato zaščiten pred kakršnim koli zunanjim vplivom.

Po mnenju Sodišča iz zahteve po neodvisnosti, ki jo mora izpolnjevati organ, pristojen za izvajanje predhodnega preizkusa, izhaja, da mora imeti ta organ v razmerju do organa, ki zahteva dostop do podatkov, status tretje osebe, tako da lahko prvonavedeni organ ta preizkus izvede objektivno in nepristransko, brez kakršnega koli zunanjega vpliva. Natančneje, na kazenskem področju zahteva po neodvisnosti pomeni, da organ, pristojen za ta predhodni nadzor, prvič, ne sodeluje pri preiskovanju zadevnih kaznivih dejanj in je, drugič, v razmerju do strank v kazenskem postopku nevtralen. To pa za državno tožilstvo, kot je estonsko državno tožilstvo, ki usmerja preiskovalni postopek in po potrebi zastopa obtožbo, ne velja. Iz tega sledi, da državno tožilstvo ne sme opravljati omenjenega predhodnega preizkusa.

Sodbi z dne 6. oktobra 2020 (veliki senat), Privacy International (C-623/17, [EU:C:2020:790](#)), ter La Quadrature du Net in drugi (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, [EU:C:2020:791](#))

Sodišče se je v zadnjih letih v več sodbah izreklo o hrambi in dostopu do osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij.³⁷ Sodna praksa, ki iz tega izhaja, zlasti

³⁷ Tako je Sodišče v sodbi z dne 8. aprila 2014, Digital Rights Ireland in drugi (C-293/12 in C-594/12, [EU:C:2014:238](#)), za neveljavno razglasilo Direktivo 2006/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o hrambi podatkov, pridobljenih ali obdelanih v zvezi z zagotavljanjem javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev ali javnih komunikacijskih omrežij, in spremembi Direktive 2002/58/ES (UL 2006, L 105, str. 54), z obrazložitvijo, da poseg v pravici do spoštovanja zasebnega življenja in do varstva osebnih podatkov, priznani z

sodba Tele2 Sverige in Watson in drugi, v kateri je Sodišče med drugim razsodilo, da države članice ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev ne morejo naložiti obveznosti splošne in neselektivne hrambe podatkov o prometu in lokaciji, je pri nekaterih državah vzbudila pomisleke in bojazen, da so prikrajšane za instrument, ki je po njihovem mnenju potreben za zaščito nacionalne varnosti in boj proti kriminalu.

V tem okviru so bili Investigatory Powers Tribunal (sodišče s preiskovalnimi pooblastili, Združeno kraljestvo) (Privacy International, C-623/17), Conseil d'État (državni svet, Francija) (La Quadrature du Net in drugi, združeni zadevi C-511/18 in C-512/18) in Cour constitutionnelle (ustavno sodišče, Belgija) (Ordre des barreaux francophones et germanophone in drugi, C-520/18) predloženi spori v zvezi z zakonitostjo ureditev, ki so jih sprejele nekatere države članice na teh področjih in s katerimi je določena predvsem obveznost ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev, da javnemu organu posredujejo podatke uporabnikov o prometu in lokaciji ali pa da te podatke splošno ali neselektivno hranijo.

Sodišče je s sodbama, izrečenima 6. oktobra 2020 v velikem senatu, najprej razsodilo, da se Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah uporablja za nacionalne ureditve, s katerimi je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naloženo, da zaradi zaščite nacionalne varnosti in boja proti kriminalu izvajajo postopke obdelave osebnih podatkov, kot je njihovo posredovanje javnim organom ali njihova hramba. Poleg tega je Sodišče, čeprav je potrdilo sodno prakso glede nesorazmernosti splošne in neselektivne hrambe podatkov o prometu in lokaciji, ki izhaja iz sodbe Tele2 Sverige in Watson in drugi, med drugim pojasnilo obseg pooblastil, ki jih ta direktiva priznava državam članicam na področju hrambe takih podatkov zaradi zgoraj navedenih namenov.

Sodišče je najprej odpravilo dvome o uporabi Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, ki so bili izraženi v okviru obravnavanih zadev. Več držav članic, ki so Sodišču predložile pisna stališča, je namreč v zvezi s tem izrazilo nasprotno mnenje. Med drugim so trdile, da se ta direktiva ne uporablja za zadevne nacionalne ureditve, ker so te namenjene zaščiti nacionalne varnosti, ki naj bi bila v njihovi izključni pristojnosti, kot naj bi bilo razvidno zlasti iz člena 4(2), tretji stavek, PEU. Vendar je Sodišče ugotovilo, da nacionalne ureditve, s katerimi je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naloženo, da podatke o prometu in lokaciji hranijo ali pa da te podatke v ta namen posredujejo nacionalnim varnostnim in obveščevalnim organom, spadajo na področje uporabe navedene direktive.

Listino Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), ki je izhajal iz splošne obveznosti hrambe podatkov o prometu in lokaciji, določene s to direktivo, ni bil omejen na tisto, kar je nujno potrebno. V sodbi z dne 21. decembra 2016, Tele2 Sverige in Watson in drugi (C-203/15 in C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), je nato Sodišče razložilo člen 15(1) Direktive 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 514), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL 2009, L 337, str. 11) (v nadaljevanju: Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah). Ta člen pooblašča države članice, da – med drugim za zaščito nacionalne varnosti – sprejmejo „zakonske ukrepe“ za omejitev obsega nekaterih pravic in obveznosti, ki jih določa navedena direktiva. Nazadnje je Sodišče v sodbi z dne 2. oktobra 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)), podalo razlago istega člena 15(1) v zadevi, ki se je nanašala na dostop javnih organov do podatkov o civilni identiteti uporabnikov elektronskih komunikacijskih sredstev.

Dalje, Sodišče je opozorilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah³⁸ ne omogoča, da bi odstopanje od načelne obveznosti zagotavljanja zaupnosti elektronskih komunikacij in z njimi povezanih podatkov ter od prepovedi shranjevanja teh podatkov postalo pravilo. To pomeni, da ta direktiva državam članicam omogoča, da med drugimi zaradi nacionalne varnosti sprejmejo zakonske ukrepe, s katerimi obseg pravic in obveznosti, določenih s to direktivo, zlasti obveznosti zagotavljanja zaupnosti sporočil in podatkov o prometu,³⁹ omejijo, le ob upoštevanju splošnih načel prava Unije, med katerimi je načelo sorazmernosti, in temeljnih pravic, zagotovljenih z Listino⁴⁰.

V tem okviru je Sodišče po eni strani v zadevi Privacy International ugotovilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, razlagana ob upoštevanju Listine, nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev zaradi zaščite nacionalne varnosti naloženo splošno in neselektivno posredovanje podatkov o prometu in lokaciji varnostnim in obveščevalnim službam. Po drugi strani je Sodišče v združenih zadevah La Quadrature du Net in drugi ter v zadevi Ordre des barreaux francophones et germanophone in drugi ugotovilo, da ta direktiva nasprotuje zakonskim ukrepom, s katerimi je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev preventivno naložena splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in lokaciji. Ti obveznosti splošnega in neselektivnega posredovanja in hrambe takih podatkov namreč pomenita posebej resno poseganje v temeljne pravice, zagotovljene z Listino, ne da bi bilo ravnanje oseb, za podatke katerih gre, kakor koli povezano s ciljem, ki mu sledi zadevna ureditev. Podobno je Sodišče razložilo člen 23(1) Splošne uredbe o varstvu podatkov⁴¹ v povezavi z Listino tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero je ponudnikom dostopa do javnih spletnih komunikacijskih storitev in ponudnikom storitev gostovanja naložena splošna in neselektivna hramba med drugim osebnih podatkov v zvezi s temi storitvami.

Sodišče pa je ugotovilo, da v položajih, ko se zadevna država članica s popada z resno grožnjo nacionalni varnosti, ki se izkaže za resnično in sedanjo ali predvidljivo, Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino ne nasprotuje temu, da se ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev odredi splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in lokaciji. V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da mora biti sklep o tej odredbi za obdobje, katerega trajanje je omejeno na to, kar je nujno potrebno, predmet učinkovitega nadzora s strani sodišča ali neodvisnega upravnega organa, katerega odločitev je zavezujoča, da se preverita obstoj enega od teh položajev ter spoštovanje določenih pogojev in jamstev. V teh okoliščinah navedena direktiva prav tako ne nasprotuje avtomatizirani analizi podatkov – med drugim podatkov o prometu in lokaciji – vseh uporabnikov elektronskih komunikacijskih sredstev.

³⁸ Člen 15(1) in (3) Direktive 2002/58.

³⁹ Člen 5(1) Direktive 2002/58.

⁴⁰ Zlasti členi 7, 8 in 11 ter člen 52(1) Listine.

⁴¹ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL 2016, L 119, str. 1).

Sodišče je dodalo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino ne nasprotuje zakonskim ukrepom, ki omogočajo ciljno hrambo – za obdobje, katerega trajanje je omejeno na to, kar je nujno potrebno – podatkov o prometu in lokaciji, ki je na podlagi objektivnih in nediskriminatornih elementov omejena glede na kategorije zadevnih oseb ali z geografskih merilom. Ta direktiva prav tako ne nasprotuje takim ukrepom, ki določajo splošno in neselektivno hrambo naslovov IP, dodeljenih viru komunikacije, če je obdobje hrambe omejeno na to, kar je nujno potrebno, niti ukrepom, ki določajo takšno hrambo podatkov o civilni identiteti uporabnikov elektronskih komunikacijskih sredstev, pri čemer države članice hrambe v zadnjem navedenem primeru niso dolžne časovno omejiti. Poleg tega navedena direktiva ne nasprotuje zakonskemu ukrepu, ki omogoča takojšnjo hrambo podatkov, s katerimi razpolagajo ponudniki storitev, v položajih, ko se pojavi potreba po tem, da se ti podatki hranijo dlje, kot je zakonsko določeno, zaradi razjasnitve hudih kaznivih dejanj ali groženj nacionalni varnosti, če so bila ta kazniva dejanja ali grožnje že ugotovljene ali je mogoče utemeljeno domnevati, da obstajajo.

Sodišče je še razsodilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino ne nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naloženo, da zbirajo med drugim podatke o prometu in lokaciji v realnem času, kadar je to zbiranje omejeno na osebe, v zvezi s katerimi obstaja utemeljen razlog za sum, da so tako ali drugače vpletene v teroristične dejavnosti, in je predmet predhodnega nadzora, ki ga izvaja sodišče ali neodvisen upravni organ, katerega odločitev je zavezujoča, da se zagotovi, da je takšno zbiranje v realnem času dovoljeno samo v mejah tega, kar je nujno potrebno. V nujnem primeru se mora nadzor izvesti v najkrajšem možnem času.

Nazadnje, Sodišče je obravnavalo vprašanje časovne ohranitve učinkov nacionalne ureditve, za katero je bilo ugotovljeno, da ni v skladu s pravom Unije. V zvezi s tem je razsodilo, da nacionalno sodišče ne more uporabiti določbe nacionalnega prava, na podlagi katere lahko časovno omeji učinke ugotovitve nezakonitosti, ki jo mora sprejeti v zvezi z nacionalno ureditvijo, s katero je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naložena splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in lokaciji ter za katero je bilo ugotovljeno, da ni skladna z Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, razlagano ob upoštevanju Listine.

Sodišče je ob upoštevanju navedenega in da bi dalo koristen odgovor nacionalnemu sodišču, opozorilo, da glede na sedanje stanje prava Unije dopustnost in presoja dokazov, pridobljenih s hrambo podatkov, ki je v nasprotju s pravom Unije, v okviru kazenskega postopka zoper osebe, osumljene hudih kaznivih dejanj, spadata izključno na področje uporabe nacionalnega prava. Vendar je Sodišče pojasnilo, da se z Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, razlagano ob upoštevanju načela učinkovitosti, zahteva, da nacionalno kazensko sodišče v okviru takšnega kazenskega postopka zavrne dokaze, pridobljene s splošno in neselektivno hrambo podatkov o

prometu in lokaciji, ki ni v skladu s pravom Unije, če osebe, osumljene kaznivih dejanj, ne morejo učinkovito podati stališča o teh dokazih.

Sodba z dne 5. aprila 2022, Commissioner of An Garda Síochána in drugi (C-140/20, [EU:C:2022:258](#))

V tej zadevi je predlog za sprejetje predhodne odločbe vložilo Supreme Court (vrhovno sodišče, Irska) v okviru civilnega postopka, ki ga je začela oseba, obsojena na kazen dosmrtnega zapora zaradi umora, storjenega na Irskem. Slednja je izpodbijala skladnost nekaterih določb nacionalnega zakona v zvezi s hrambo splošnih podatkov v okviru elektronskih komunikacij⁴² s pravom Unije. Na podlagi tega zakona⁴³ so ponudniki storitev elektronskih komunikacij hranili podatke o prometu in podatke o lokaciji v zvezi s telefonskimi klici obdolženca in policijskim organom omogočili dostop do njih. Predložitveno sodišče je dvomilo zlasti glede skladnosti ureditve splošne in neselektivne hrambe teh podatkov v povezavi z bojem proti hudim kaznivim dejanjem z Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah⁴⁴ v povezavi z Listino⁴⁵.

Sodišče je s sodbo velikega senata potrdilo sodno prakso, ki izhaja iz sodbe La Quadrature du Net in drugi, pri čemer je podrobno določilo njen obseg in opozorilo, da splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, povezanih z elektronskimi komunikacijami, zaradi boja proti hudemu kriminalu in preprečevanja resnih groženj javni varnosti ni dovoljena. Sodišče je potrdilo tudi sodno prakso, ki izhaja iz sodbe Prokuratuur (Pogoji za dostop do podatkov o elektronskih komunikacijah)⁴⁶, zlasti glede obveznosti, da se dostop pristojnih nacionalnih organov do navedenih hranjenih podatkov pogojuje s predhodnim nadzorom v zvezi s policijskim uradnikom, ki ga opravi bodisi sodišče bodisi neodvisen upravni organ.

Prvič, Sodišče je presodilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino nasprotuje zakonskim ukrepom, ki preventivno zaradi boja proti hudemu kriminalu in preprečevanja resnih groženj javni varnosti določajo splošno in neselektivno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji. Namreč, ob upoštevanju na eni strani odvrtačlnih učinkov na uresničevanje temeljnih pravic⁴⁷, ki jih ta hramba lahko povzroči, in na drugi strani resnosti posega, ki ga ta hramba pomeni, mora biti taka hramba v ureditvi, ki jo vzpostavlja ta direktiva, izjema, in ne pravilo, zato ti podatki ne morejo biti predmet sistematične in nepretrgane hrambe.

⁴² Communications (Retention of Data) Act 2011 (zakon o komunikacijah (hramba podatkov)). Ta zakon je bil sprejet za prenos Direktive 2006/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2006 o hrambi podatkov, pridobljenih ali obdelanih v zvezi z zagotavljanjem javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev ali javnih komunikacijskih omrežij, in spremembi Direktive 2002/58/ES (UL 2006, L 105, str. 54) v irski pravni red.

⁴³ Zakon iz razlogov, ki presegajo tiste, ki so značilni za zaščito nacionalne varnosti, dovoljuje preventivno, splošno in neselektivno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji vseh naročnikov za obdobje dveh let.

⁴⁴ Natančneje, člen 15(1) Direktive 2002/58.

⁴⁵ Zlasti členi 7, 8 in 11 ter člen 52(1) Listine.

⁴⁶ Sodba z dne 2. marca 2021, Prokuratuur (Pogoji za dostop do podatkov o elektronskih komunikacijah) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#)).

⁴⁷ Določeni v členih od 7 do 11 Listine.

Kriminala, tudi posebej hudega, ni mogoče enačiti z grožnjo za nacionalno varnost, ker bi taka izenačitev lahko pomenila vmesno kategorijo med nacionalno varnostjo in javno varnostjo, da bi se za drugo uporabile zahteve, ki so neločljivo povezane s prvo.

Nasprotno pa Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino ne nasprotuje zakonskim ukrepom, ki za boj proti hudemu kriminalu in preprečevanje resnih groženj javni varnosti določajo ciljno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, ki je na podlagi objektivnih in nediskriminatornih elementov omejena glede na kategorije oseb, na katere se nanašajo osebni podatki, ali glede na geografsko merilo, za časovno obdobje, ki je nujno potrebno, vendar ga je mogoče podaljšati. Dodalo je, da lahko tak ohranitveni ukrep, ki se nanaša na kraje ali infrastrukture, ki jih redno obiskuje zelo veliko ljudi, ali strateške kraje, kot so letališča, železniške postaje, pomorska pristanišča ali cestninska območja, pristojnim organom omogoči, da pridobijo informacije o prisotnosti – na teh krajih ali geografskih območjih – oseb, ki tam uporabljajo elektronsko komunikacijsko sredstvo, in da na podlagi tega ugotavljajo njihovo navzočnost in dejavnosti na navedenih krajih ali geografskih območjih zaradi boja proti hudemu kriminalu. Vsekakor morebitni obstoj težav pri natančni opredelitvi primerov in pogojev, pod katerimi se lahko opravi ciljna hramba, nikakor ne more upravičiti tega, da države članice določijo splošno in neselektivno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji.

Ta direktiva v povezavi z Listino prav tako ne nasprotuje zakonskim ukrepom, ki za isti namen določajo splošno in neselektivno hrambo naslovov IP, dodeljenih viru povezave, za obdobje, ki je časovno omejeno na to, kar je nujno potrebno, in podatkov o civilni identiteti uporabnikov elektronskih komunikacij. V zvezi s tem zadnjim vidikom je Sodišče natančneje pojasnilo, da niti Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah niti noben drug akt prava Unije ne nasprotujeta nacionalni zakonodaji, katere cilj je boj proti hudemu kriminalu in v skladu s katero je pridobitev elektronskega komunikacijskega sredstva, kot je predplačljiva kartica SIM, pogojena s preverjanjem uradnih dokumentov, iz katerih je razvidna identiteta kupca, in z registracijo informacij, ki iz tega izhajajo, zato mora prodajalec, če je to potrebno, pristojnim nacionalnim organom omogočiti dostop do teh informacij.

Enako velja za zakonske ukrepe, ki za boj proti hudemu kriminalu in za preprečevanje resnih groženj javni varnosti določajo uporabo odredbe, s katero je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev prek sklepa pristojnega organa, ki je predmet učinkovitega sodnega nadzora, za določeno obdobje naložena takojšnja hramba („quick freeze“) podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, s katerimi ti ponudniki razpolagajo. Le boj proti hudemu kriminalu in *a fortiori* zaščita nacionalne varnosti lahko namreč upravičita tako hrambo, če ta ukrep in dostop do hranjenih podatkov spoštujeta meje nujno potrebnega. Sodišče je opozorilo, da se tak ukrep hitre hrambe lahko razširi na podatke o prometu in podatke o lokaciji, ki se nanašajo na osebe, za katere se ne domneva, da so načrtovale ali storile hudo kaznivo dejanje ali ogrožale nacionalno varnost, če lahko ti podatki na podlagi objektivnih in nediskriminatornih elementov

prispevajo k razjasnitvi takega kaznivega dejanja ali ogrožanja nacionalne varnosti, kot so podatki o žrtvi tega kaznivega dejanja in podatki o njenem socialnem ali poklicnem okolju.

Vendar je Sodišče v nadaljevanju navedlo, da morajo vsi zgoraj navedeni zakonski ukrepi z jasnimi in natančnimi pravili zagotoviti, da je hramba zadevnih podatkov pogojena s spoštovanjem zadevnih materialnih in postopkovnih pogojev ter da imajo zadevne osebe na voljo učinkovita jamstva proti tveganjem zlorabe. Različni ukrepi hrambe podatkov o prometu in podatkov o lokaciji se lahko v skladu z odločitvijo nacionalnega zakonodajalca in ob spoštovanju meja tega, kar je nujno potrebno, uporabijo skupaj.

Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da je za boj proti hudemu kriminalu dostop do takih podatkov, ki se hranijo splošno in neselektivno, da bi se zoperstavili resni grožnji za nacionalno varnost, v nasprotju s hierarhijo ciljev v splošnem interesu, s katerimi je mogoče utemeljiti ukrep, sprejet na podlagi Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah.⁴⁸ To bi namreč pomenilo, da je mogoče dostop utemeljiti s ciljem, ki je manj pomemben od tistega, s katerim je bila utemeljena hramba, in sicer zaščita nacionalne varnosti, kar bi torej lahko prepovedi splošne in neselektivne hrambe za boj proti hudemu kriminalu odvzelo polni učinek.

Drugič, Sodišče je presodilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero se centralizirana obdelava prošenj za dostop do podatkov, ki jih hranijo ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev, ki jih poda policija v okviru preiskovanja in pregona hudih kaznivih dejanj, naloži policijskemu uradniku, tudi če temu pomaga enota policije, ki ima določeno stopnjo samostojnosti pri opravljanju svojih nalog in nad odločbami katere se lahko pozneje opravi sodni nadzor. Na eni strani namreč tak uradnik ne izpolnjuje zahtev po neodvisnosti in nepristranskosti, ki veljajo za upravni organ, ki izvaja predhodni nadzor nad prošnjami pristojnih nacionalnih organov za dostop do podatkov, saj v razmerju do teh organov nima statusa tretje osebe. Na drugi strani, čeprav je odločba takega uradnika lahko predmet naknadnega sodnega nadzora, ta nadzor ne more nadomestiti neodvisnega nadzora in – razen v ustrezno utemeljenih nujnih primerih – predhodnega nadzora.

Tretjič, Sodišče je nazadnje potrdilo svojo sodno prakso, v skladu s katero pravo Unije nasprotuje temu, da nacionalno sodišče časovno omeji učinke ugotovitve neveljavnosti, kar mora v skladu z nacionalnim pravom storiti glede nacionalne zakonodaje, ki ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev nalaga splošno in neselektivno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, ker ta zakonodaja ni združljiva z Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah. Ob tem je Sodišče opozorilo, da dopustnost dokazov, pridobljenih s tako hrambo, v skladu z načelom procesne

⁴⁸ Ta hierarhija je potrjena v sodni praksi Sodišča, med drugim v sodbi z dne 6. oktobra 2020, *La Quadrature du Net in drugi* (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, [EU:C:2020:791](#)), točki 135 in 136. Na podlagi te hierarhije je boj proti hudemu kriminalu manj pomemben kot zaščita nacionalne varnosti.

avtonomije držav članic spada na področje nacionalnega prava, ob upoštevanju zlasti načel enakovrednosti in učinkovitosti.

Sodba z dne 20. septembra 2022 (veliki senat), SpaceNet in Telekom Deutschland (C-793/19 in C-794/19, [EU:C:2022:702](#))

V obravnavanih združenih zadevah je Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Nemčija), pri katerem je Zvezna republika Nemčija vložila revizijo zoper dve sodbi, s katerima je bilo ugodeno tožbama, ki sta ju vložili družbi SpaceNet AG (zadeva C-793/19) in Telekom Deutschland GmbH (zadeva C-794/19), ki opravljata storitve dostopa do interneta, vložilo dva predloga za sprejetje predhodne odločbe. Z navedenima tožbama sta ti družbi izpodbijali obveznost, naloženo z nemško ureditvijo⁴⁹, da hranita podatke o prometu in podatke o lokaciji v zvezi z elektronskimi komunikacijami svojih strank.

Dvomi, ki jih je izrazilo predložitveno sodišče, so se nanašali zlasti na to, ali je z Direktivo o zasebnosti in elektronskih komunikacijah⁵⁰ v povezavi z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina)⁵¹ in členom 4(2) PEU združljiva nacionalna ureditev, ki od ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev, ki so dostopne javnosti, zlasti za pregon hudih kaznivih dejanj oziroma za preprečevanje konkretnega tveganja za nacionalno varnost, zahteva splošno in neselektivno hrambo večine podatkov o prometu in podatkov o lokaciji uporabnikov teh storitev, pri čemer določa večtedensko obdobje hrambe ter pravila za zagotovitev učinkovitega varstva hranjenih podatkov pred tveganji zlorabe in pred vsakršnim nezakonitim dostopom do teh podatkov.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je s sodbo potrdilo sodno prakso, ki izhaja iz sodbe La Quadrature du Net in drugi ter novejša sodbe Commissioner of An Garda Síochána in drugi, pri čemer je podrobno določilo obseg te sodne prakse.⁵² Sodišče je med drugim opozorilo, da preventivna splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in podatkov o lokaciji glede elektronskih komunikacij zaradi boja proti hudemu kriminalu in preprečevanja resnih groženj javni varnosti ni dovoljena.

Sodišče je najprej potrdilo, da se Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah uporablja za zadevno nacionalno ureditev, čemur je sledilo didaktično opozorilo na načela, ki izhajajo iz njegove sodne prakse, nato pa je podrobno preučilo značilnosti zadevne nacionalne ureditve, ki jih je poudarilo predložitveno sodišče.

Kar zadeva, najprej, obseg hranjenih podatkov, je Sodišče poudarilo, da obveznost hrambe, ki je določena z zadevno nacionalno ureditvijo, zajema zelo širok nabor

⁴⁹ Določbe člena 113a(1) v povezavi s členom 113b Telekommunikationsgesetz (zakon o telekomunikacijah) z dne 22. junija 2004 (BGBl. 2004 I, str. 1190) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari.

⁵⁰ Natančneje, člen 15(1) Direktive 2002/58.

⁵¹ Členi od 6 do 8 in 11 ter člen 52(1) Listine.

⁵² Sodba z dne 5. aprila 2022, Commissioner of An Garda Síochána in drugi (C-140/20, [EU:C:2022:258](#)).

podatkov o prometu in podatkov o lokaciji ter da se nanaša na skoraj vse osebe, ki tvorijo prebivalstvo, ne da bi bile te – niti posredno – v položaju, ki bi lahko pripeljal do kazenskega pregona. Poudarilo je tudi, da ta ureditev nalaga splošno hrambo brez razloga ter brez osebnega, časovnega in geografskega razlikovanja za večino upoštevanih podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, katerih obseg v bistvu ustreza obsegu hranjenih podatkov iz zadev, v katerih je bila izdana sodba La Quadrature du net in drugi. Zato je Sodišče ob upoštevanju te sodne prakse ugotovilo, da obveznosti hrambe podatkov, kot je ta v obravnavani zadevi, ni mogoče šteti za ciljno usmerjeno hrambo podatkov.

Dalje, v zvezi s trajanjem hrambe podatkov je Sodišče opozorilo, da iz Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah⁵³ izhaja, da je obdobje hrambe, določeno z nacionalnim ukrepom, ki nalaga splošno in neselektivno obveznost hrambe, sicer eden od pomembnih dejavnikov pri ugotavljanju, ali pravo Unije nasprotuje takemu ukrepu, saj navedena direktiva zahteva, da je to obdobje „določeno“. Vendar teža posega izhaja iz tveganja, da bi bilo na podlagi shranjenih podatkov, obravnavanih kot celota, zlasti glede na njihovo število in raznolikost, mogoče priti do zelo natančnih ugotovitev o zasebnem življenju osebe ali oseb, katerih podatki so bili shranjeni, in natančneje, da bi bili ti sredstvo za ugotavljanje profila zadevne osebe ali oseb, kar je prav tako občutljiva informacija z vidika pravice do spoštovanja zasebnega življenja kot sama vsebina komunikacij. Zato hramba podatkov o prometu ali podatkov o lokaciji vsekakor pomeni resen poseg, ne glede na trajanje obdobja hrambe, količino ali naravo hranjenih podatkov, če je na podlagi nabora hranjenih podatkov mogoče priti do takih ugotovitev.⁵⁴

Nazadnje, glede jamstev, katerih namen je varstvo hranjenih podatkov pred tveganji zlorabe in pred vsakršnim nezakonitim dostopom, je Sodišče ob opiranju na predhodno sodno prakso poudarilo, da sta hramba podatkov in dostop do njih ločena posega v temeljne pravice zadevnih oseb, za katera je potrebna ločena utemeljitev. Iz tega izhaja, da nacionalna zakonodaja, ki zagotavlja polno spoštovanje pogojev, ki izhajajo iz sodne prakse na področju dostopa do hranjenih podatkov, sama po sebi ne more niti omejiti niti odpraviti resnega posega v pravice zadevnih oseb, ki bi izhajal iz splošne hrambe teh podatkov.

Poleg tega je Sodišče, da bi odgovorilo na trditve, ki so mu bile predložene, na prvem mestu, poudarilo, da mora biti grožnja za nacionalno varnost resnična in sedanja ali vsaj predvidljiva, kar predpostavlja nastanek dovolj konkretnih okoliščin, da se lahko upraviči splošen in neselektiven ukrep hrambe podatkov o prometu in podatkov o lokaciji za določen čas. Taka grožnja se torej po svoji naravi, resnosti in posebnosti okoliščin, ki jo sestavljajo, razlikuje od splošnega in stalnega tveganja nastanka napetosti ali nemirov,

⁵³ Natančneje, člen 15(1), drugi stavek, Direktive 2002/58.

⁵⁴ Glej v zvezi z dostopom do takih podatkov sodbo z dne 2. marca 2021, Prokuratuur (Pogoji za dostop do podatkov o elektronskih komunikacijah) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#), točka 39).

tudi hudih, ki bi ogrozili javno varnost, ali tveganja hudih kaznivih dejanj. Kriminala, tudi posebej hudega, torej ni mogoče enačiti z grožnjo za nacionalno varnost.

Na drugem mestu, Sodišče je navedlo, da če bi se za boj proti hudemu kriminalu dovolil dostop do podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, ki so bili hranjeni na splošno in neselektivno za spopadanje z resno grožnjo za nacionalno varnost, bi bilo to v nasprotju s hierarhijo ciljev v splošnem interesu, s katerimi je mogoče upravičiti ukrep, sprejet na podlagi Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah.⁵⁵ To bi namreč pomenilo, da je mogoče dostop utemeljiti s ciljem, ki je manj pomemben od tistega, s katerim je bila utemeljena hramba, in sicer zaščita nacionalne varnosti, kar bi lahko prepovedi splošne in neselektivne hrambe za boj proti hudemu kriminalu odvzelo polni učinek.

Sodišče je s potrditvijo svoje predhodne sodne prakse ugotovilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino nasprotuje nacionalnim zakonskim ukrepom, ki preventivno zaradi boja proti hudemu kriminalu in preprečevanja resnih groženj javni varnosti določajo splošno in neselektivno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji.

Ne nasprotuje pa nacionalnim zakonskim ukrepom, ki za zaščito nacionalne varnosti omogočajo uporabo odredbe, s katero se ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naloži splošna in neselektivna hramba podatkov o prometu in podatkov o lokaciji v položajih, ko se zadevna država članica spopada z resno grožnjo nacionalni varnosti, ki se izkaže za resnično in sedanjo ali predvidljivo. V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da mora biti glede sklepa o tej odredbi mogoč nadzor s strani sodišča ali neodvisnega upravnega organa, katerega odločitev je zavezujoča, da se preverita obstoj enega od teh položajev ter spoštovanje pogojev in jamstev, ki morajo biti določeni, pri čemer je mogoče ta sklep izdati le za obdobje, katerega trajanje je omejeno na to, kar je nujno potrebno, vendar ga je v primeru nadaljnjega obstoja te grožnje mogoče podaljšati.

Ta direktiva, ki se razlaga ob upoštevanju Listine, ne nasprotuje niti nacionalnim zakonskim ukrepom, ki za zaščito nacionalne varnosti, boj proti hudemu kriminalu in preprečevanje resnih groženj javni varnosti določajo ciljno hrambo podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, ki je na podlagi objektivnih in nediskriminatornih elementov omejena glede na kategorije oseb, na katere se nanašajo osebni podatki, ali glede na geografsko merilo, za obdobje, ki je časovno omejeno na to, kar je nujno potrebno, vendar ga je mogoče podaljšati.

Enako velja za nacionalne zakonske ukrepe, s katerimi je za zaščito nacionalne varnosti, boj proti hudemu kriminalu in preprečevanje resnih groženj javni varnosti za obdobje, katerega trajanje je omejeno na to, kar je nujno potrebno, določena splošna in neselektivna hramba naslovov IP, dodeljenih viru povezave, ter podatkov o civilni

⁵⁵ Ta hierarhija je potrjena v sodni praksi Sodišča, med drugim v sodbi *La Quadrature du Net* in drugi, točki 135 in 136. Na podlagi te hierarhije je boj proti hudemu kriminalu manj pomemben kot zaščita nacionalne varnosti.

identiteti uporabnikov elektronskih komunikacijskih sredstev, glede katerih ni sporno, da lahko njihova hramba prispeva k boju proti hudemu kriminalu, če ti podatki omogočajo identifikacijo oseb, ki so ta sredstva uporabile v okviru priprave ali izvršitve dejanja, ki spada v hud kriminal.

Nič drugače ni pri nacionalnih zakonskih ukrepih, s katerimi je za boj proti hudemu kriminalu in *a fortiori* za zaščito nacionalne varnosti omogočena uporaba odredbe, s katero je ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev prek sklepa pristojnega organa, ki je predmet učinkovitega sodnega nadzora, za določeno obdobje naložena takojšnja hramba podatkov o prometu in podatkov o lokaciji, ki jih imajo ti ponudniki storitev na voljo.

Vendar je Sodišče navedlo, da morajo vsi zgoraj navedeni ukrepi z jasnimi in natančnimi pravili zagotoviti, da je hramba zadevnih podatkov pogojena s spoštovanjem zadevnih materialnih in postopkovnih pogojev ter da imajo zadevne osebe na voljo učinkovita jamstva proti tveganjem zlorabe. Ti različni ukrepi se lahko v skladu z odločitvijo nacionalnega zakonodajalca in ob spoštovanju meja tega, kar je nujno potrebno, uporabijo skupaj.

Sodba z dne 15. junija 2021 (veliki senat), Facebook Ireland in drugi (C-645/19, [EU:C:2021:483](#))

Predsednik belgijske komisije za varstvo zasebnosti (v nadaljevanju: CPVP) je 11. septembra 2015 pri Netherlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (prvostopenjsko sodišče v Bruslju za postopke v nizozemščini, Belgija) vložil opustitveno tožbo zoper družbe Facebook Ireland, Facebook Inc. in Facebook Belgium, katere namen je bil končati kršitve zakonodaje o varstvu podatkov, ki naj bi jih storila družba Facebook. Te kršitve sta tvorila zlasti zbiranje in uporaba informacij o brskalnih navadah belgijskih uporabnikov interneta, ne glede na to, ali so ti bili imetniki računa Facebook, z različnimi tehnologijami, kot so piškotki, socialni vtičniki⁵⁶ oziroma piksli.

To sodišče se je 16. februarja 2018 izreklo za pristojno za odločanje o tej tožbi in je meritorno odločilo, da družbeno omrežje Facebook belgijskih uporabnikov interneta ni dovolj obveščalo o zbiranju zadevnih informacij in njihovi uporabi. Poleg tega je bilo ugotovljeno, da privolitev, ki so jo uporabniki interneta dali za zbiranje in obdelavo navedenih informacij, ni veljavna.

Družbe Facebook Ireland, Facebook Inc. in Facebook Belgium so 2. marca 2018 zoper to sodbo vložile pritožbo pri Hof van beroep te Brussel (višje sodišče v Bruslju, Belgija), ki je predložitveno sodišče v obravnavani zadevi. Organ za varstvo podatkov (Belgija) (OVP) je pred tem sodiščem nastopal kot pravni naslednik predsednika CPVP. Predložitveno sodišče se je izreklo za pristojno za odločanje le o pritožbi, ki jo je vložila družba Facebook Belgium.

⁵⁶ Na primer gumba „všeč mi je“ ali „deli“.

Predložitveno sodišče je imelo dvome v zvezi z vplivom uporabe mehanizma „vse na enem mestu“, ki je določen z Uredbo o varstvu podatkov⁵⁷, na pristojnosti OVP in se je, natančneje, spraševalo, ali lahko OVP za dejstva, ki so nastala po začetku veljavnosti SUVP, torej po 25. maju 2018, vložiti tožbo zoper družbo Facebook Belgium, saj je bila kot upravljavec zadevnih podatkov opredeljena družba Facebook Ireland. Od tega datuma in zlasti na podlagi načela „vse na enem mestu“ iz SUVP naj bi bil za vložitev opustitvene tožbe pristojen le irski pooblaščenec za varstvo podatkov, in sicer pod nadzorom irskih sodišč.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je v sodbi pojasnilo, katera so pooblastila nacionalnih nadzornih organov v okviru SUVP. Tako je zlasti razsodilo, da lahko nadzorni organ države članice na podlagi te uredbe pod nekaterimi pogoji sodišče te države članice opozori na vsakršno domnevno kršitev SUVP in začne sodni postopek v zvezi s čezmejno obdelavo podatkov⁵⁸, čeprav ni vodilni nadzorni organ glede take obdelave.

Na prvem mestu, Sodišče je pojasnilo, kateri so pogoji, pod katerimi mora nacionalni nadzorni organ, ki ni vodilni nadzorni organ glede čezmejne obdelave, izvrševati svoje pooblastilo za to, da sodišče države članice opozori na vsakršno domnevno kršitev SUVP in po potrebi začne sodni postopek, da bi bila zagotovljena uporaba te uredbe. Tako mora biti s SUVP temu nadzornemu organu po eni strani podeljena pristojnost za sprejemanje odločb o ugotovitvi, da so z navedeno obdelavo kršena pravila, ki jih določa ta uredba, po drugi strani pa je treba to pooblastilo izvajati ob spoštovanju postopka sodelovanja in postopka za skladnost iz te uredbe.⁵⁹

SUVP namreč za čezmejne obdelave določa mehanizem „vse na enem mestu“,⁶⁰ ki temelji na razdelitvi pristojnosti med „vodilnim nadzornim organom“ in drugimi zadevnimi nacionalnimi nadzornimi organi. Ta mehanizem zahteva tesno, lojalno in učinkovito sodelovanje med temi organi, da se zagotovi dosledna in enotna uporaba pravil o varstvu osebnih podatkov in tako ohrani njihov polni učinek. V SUVP je v zvezi s tem določena načelna pristojnost vodilnega nadzornega organa za sprejetje odločbe o ugotovitvi, da so s čezmejno obdelavo kršena pravila iz te uredbe,⁶¹ medtem ko je pristojnost drugih nacionalnih nadzornih organov za sprejetje take odločbe, tudi začasne, izjema.⁶² Vendar se vodilni nadzorni organ pri izvajanju svojih pristojnosti ne more izogniti nujnemu dialogu ter lojalnemu in učinkovitemu sodelovanju z drugimi zadevnimi nadzornimi organi. Zato vodilni nadzorni organ v okviru tega sodelovanja ne more prezreti stališč drugih zadevnih nadzornih organov, vsak ustrezen in utemeljen

⁵⁷ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL 2016, L 119, str. 1) (v nadaljevanju: SUVP). Člen 56(1) SUVP določa: „Nadzorni organ glavne ali edine ustanovitve [poslovne enote] upravljavca ali obdelovalca je brez poseganja v člen 55 pristojen, da deluje kot vodilni nadzorni organ za obdelavo, ki jo izvaja ta upravljavec ali obdelovalec na čezmejni ravni“.

⁵⁸ V smislu člena 4, točka 23, SUVP.

⁵⁹ Določena v členih 56 in 60 SUVP.

⁶⁰ Člen 56(1) SUVP.

⁶¹ Člen 60(7) SUVP.

⁶² Člen 56(2) in člen 66 SUVP določata izjeme od načela pristojnosti vodilnega nadzornega organa za odločanje.

ugovor enega od teh organov pa ima učinek vsaj začasne blokade sprejetja osnutka odločitve vodilnega nadzornega organa.

Sodišče je poleg tega pojasnilo, da je okoliščina, da lahko nadzorni organ države članice, ki ni vodilni nadzorni organ glede čezmejne obdelave podatkov, pooblastilo za to, da sodišče te države članice opozori na vsakršno domnevno kršitev SUVP in po potrebi začne sodni postopek, izvršuje le ob upoštevanju pravil o razdelitvi pristojnosti odločanja med vodilnim nadzornim organom in drugimi nadzornimi organi,⁶³ v skladu s členi 7, 8 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, s katerimi sta zadevni osebi zagotovljeni pravica do varstva njenih osebnih podatkov in pravica do učinkovitega pravnega sredstva.

Na drugem mestu, Sodišče je razsodilo, da izvrševanje pooblastila nadzornega organa države članice, ki ni vodilni nadzorni organ, da začne sodni postopek, v primeru čezmejne obdelave podatkov⁶⁴ ne zahteva, da ima upravljavec ali obdelovalec čezmejne obdelave osebnih podatkov, proti kateremu je ta postopek začet, glavno poslovno enoto ali drugo poslovno enoto na ozemlju te države članice. Vendar mora izvrševanje tega pooblastila spadati na ozemeljsko področje uporabe SUVP,⁶⁵ kar pomeni, da mora imeti upravljavec ali obdelovalec čezmejne obdelave poslovno enoto na ozemlju Unije.

Na tretjem mestu, Sodišče je odločilo, da je pooblastilo nadzornega organa države članice, ki ni vodilni nadzorni organ, da sodišče te države članice opozori na vsakršno domnevno kršitev SUVP in po potrebi začne sodni postopek, v primeru čezmejne obdelave podatkov mogoče izvrševati tako glede glavne poslovne enote upravljavca, ki je v državi članici tega organa, kot glede druge poslovne enote tega upravljavca, če se sodni postopek nanaša na obdelavo podatkov, ki se izvaja v okviru dejavnosti teh poslovnih enot, in če je navedeni organ pristojen za izvrševanje tega pooblastila.

Vendar je Sodišče pojasnilo, da se za izvrševanje tega pooblastila zahteva, da se SUVP uporablja. Ker so v obravnavani zadevi dejavnosti poslovne enote skupine Facebook v Belgiji neločljivo povezane z obdelavo osebnih podatkov iz postopka v glavni stvari, za katero je na ozemlju Unije odgovorna družba Facebook Ireland, se ta obdelava izvaja „v okviru dejavnosti ustanovitve [poslovne enote] upravljavca“ in torej spada na področje uporabe SUVP.

Na četrtem mestu, Sodišče je razsodilo, da kadar je nadzorni organ države članice, ki ni „vodilni nadzorni organ“, sodni postopek v zvezi s čezmejno obdelavo osebnih podatkov začel pred začetkom veljavnosti SUVP, je ta postopek z vidika prava Unije mogoče nadaljevati na podlagi določb Direktive o varstvu podatkov⁶⁶, ki se še naprej uporablja za kršitve pravil iz te direktive, ki so bile storjene do datuma njene razveljavitve. Poleg tega

⁶³ Določena v členih 55 in 56 v povezavi s členom 60 SUVP.

⁶⁴ V skladu s členom 58(5) SUVP.

⁶⁵ Člen 3(1) SUVP določa, da se ta uredba uporablja za obdelavo osebnih podatkov, ki se izvaja „v okviru dejavnosti ustanovitve [poslovne enote] upravljavca ali obdelovalca v Uniji, ne glede na to, ali obdelava poteka v Uniji ali ne“.

⁶⁶ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355).

lahko ta organ ta postopek začne zaradi kršitev, ki so bile storjene po datumu začetka veljavnosti SUVP, če gre za enega od primerov, v katerih je s to uredbo navedenemu organu izjemoma podeljena pristojnost za sprejetje odločbe o ugotovitvi, da so z zadevno obdelavo podatkov kršena pravila iz te uredbe, ter ob spoštovanju postopkov sodelovanja, določenih v tej uredbi.

Na petem mestu in nazadnje, Sodišče je priznalo neposredni učinek določbe SUVP, v skladu s katero vsaka država članica z zakonom določi, da ima njen nadzorni organ pooblastila, da sodišča opozori na kršitve te uredbe in po potrebi začne sodne postopke. Zato se tak organ na to določbo lahko sklicuje, da bi začel ali nadaljeval postopek proti posameznikom, tudi če ta določba ni bila posebej prenesena v zakonodajo zadevne države članice.

Sodba z dne 30. aprila 2024 (občna seja), La Quadrature du Net in drugi (Osební podatki in boj proti ponarejanju) (C-470/21, [EU:C:2024:370](#))

Sodišče je bilo v zadnjih letih večkrat pozvano, da se izreče o hrambi in dostopu do osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij, in je zato na tem področju oblikovalo bogato sodno prakso.⁶⁷ Sodišče, ki je zasedalo na občni seji, je v okviru odločanja o predlogu za predhodno odločanje, ki ga je predložil Conseil d'État (državni svet, Francija), razvilo to sodno prakso tako, da je natančneje pojasnilo, prvič, pogoje, pod katerimi splošna hramba IP-naslovov, ki jo izvajajo ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev, ne pomeni resnega posega v pravice do spoštovanja zasebnega življenja, varstva osebnih podatkov in svobode izražanja, zagotovljene z Listino⁶⁸, in drugič, možnost, da javni organ dostopi do nekaterih osebnih podatkov, ki se hranijo pod takimi pogoji, v okviru boja proti kršitvam pravic intelektualne lastnine, storjenim na spletu.

V obravnavani zadevi so štiri združenja pri Premier ministre (predsednik vlade, Francija) vložila predlog za razveljavitev odloka o avtomatizirani obdelavi osebnih podatkov⁶⁹. Ker o tem predlogu ni bilo odločeno, so ta združenja pri Conseil d'État (državni svet) vložila tožbo za razglasitev ničnosti te zavrnilne odločbe zaradi molka organa. Menila so, da ta odlok in določbe, ki so njegova pravna podlaga,⁷⁰ niso v skladu s pravom Unije.

⁶⁷ Glej zlasti sodbe z dne 21. decembra 2016, Tele2 Sverige in Watson in drugi (C-203/15 in C-698/15, [EU:C:2016:970](#)); z dne 2. oktobra 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)); z dne 6. oktobra 2020, La Quadrature du Net in drugi (C-511/18, C-512/18 in C-520/18, [EU:C:2020:791](#)); z dne 2. marca 2021, Prokuratuur (Pogoji za dostop do podatkov o elektronskih komunikacijah) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#)); z dne 17. junija 2021, M. I. C. M. (C-597/19, [EU:C:2021:492](#)); in z dne 5. aprila 2022, Commissioner of An Garda Síochána in drugi (C-140/20, [EU:C:2022:258](#)).

⁶⁸ Členi 7, 8 in 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

⁶⁹ Décret no 2010-236, du 5 mars 2010, relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé „Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet“ (odlok št. 2010-236 z dne 5. marca 2010 o avtomatizirani obdelavi osebnih podatkov, ki je dovoljena s členom L. 331-29 zakonika o intelektualni lastnini in ki je imenovana „Sistem upravljanja ukrepov za varstvo del na spletu“) (JORF št. 56 z dne 7. marca 2010, besedilo št. 19), kakor je bil spremenjen z décret no 2017-924, du 6 mai 2017, relatif à la gestion des droits d'auteur et des droits voisins par un organisme de gestion de droits et modifiant le code de la propriété intellectuelle (odlok št. 2017-924 z dne 6. maja 2017 o upravljanju avtorske in sorodnih pravic s strani organizacije za upravljanje pravic in o spremembi zakonika o intelektualni lastnini) (JORF št. 109 z dne 10. maja 2017, besedilo št. 176).

⁷⁰ Zlasti člen L. 331-21, od tretjega do petega odstavka, code de la propriété intellectuelle (zakonik o intelektualni lastnini).

Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet (visoka oblast za razširjanje del in varstvo pravic na spletu, v nadaljevanju: Hadopi) je na podlagi francoske zakonodaje dovoljen dostop do nekaterih podatkov, ki jih morajo hraniti ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev, da lahko identificira osebe, odgovorne za kršitev avtorske ali sorodnih pravic na spletu. Ti podatki se nanašajo na istovetnost zadevne osebe in ustrezajo njenemu IP-naslovu, ki so ga predhodno zbrale organizacije imetnikov pravic. Ko je imetnik IP-naslava, uporabljenega za dejavnosti, ki pomenijo tako kršitev, identificiran, Hadopi začne tako imenovani postopek „postopnega odgovora“. Konkretno je pooblaščen, da tej osebi pošlje dve priporočili, ki pomenita opozorili, in – če zadevna oseba nadaljuje z dejavnostmi – dopis, v katerem jo obvesti, da se lahko njene dejavnosti kazensko preganjajo. Nazadnje ima pravico, da zadevo predloži državnemu tožilstvu zaradi kazenskega pregona te osebe.⁷¹

Conseil d'État (državni svet) je v tem okviru na Sodišče naslovil vprašanje glede razlage Direktive o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino.⁷²

Na prvem mestu, Sodišče je v zvezi s hrambo podatkov o istovetnosti in ustrezajočih IP-naslovov poudarilo, da vsaka splošna in neselektivna hramba IP-naslovov ne pomeni nujno resnega posega v pravice do spoštovanja zasebnega življenja, varstva osebnih podatkov in svobode izražanja, zagotovljene v Listini.

Obveznost zagotavljanja take hrambe je lahko utemeljena s ciljem boja proti kaznivim dejanjem na splošno, če je s to hrambo dejansko izključena možnost resnega posega v zasebno življenje zadevne osebe, ker bi bilo mogoče – med drugim s povezovanjem teh IP-naslovov z vsemi podatki o prometu ali lokaciji – priti do natančnih ugotovitev o tej osebi.

Zato se mora država članica, ki namerava ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev naložiti tako obveznost, prepričati, da je s podrobnimi pravili o hrambi teh podatkov zagotovljeno, da je izključena vsakršna možnost, da se pride do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju zadevnih oseb.

Sodišče je pojasnilo, da se morajo podrobna pravila o hrambi nanašati na samo strukturo hrambe, ki se mora v bistvu izvajati tako, da je zagotovljena dejansko neprepustna ločitev različnih kategorij shranjenih podatkov. Z nacionalnimi pravili o teh podrobnih pravilih je treba zagotoviti, da je vsaka kategorija podatkov, vključno s podatki o istovetnosti in IP-naslavi, shranjena povsem ločeno od preostalih kategorij shranjenih podatkov in da je ta ločitev dejansko neprepustna, in sicer z uporabo varnega in zanesljivega računalniškega sistema. Poleg tega, če je z navedenimi pravili določena

⁷¹ Hadopi je bila s 1. januarjem 2022 združena z drugim neodvisnim javnim organom, Conseil supérieur de l'audiovisuel (višji svet za avdiovizualne medije) (v nadaljevanju: CSA), v Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique (organ za regulacijo avdiovizualne in digitalne komunikacije) (v nadaljevanju: ARCOM). Vendar je postopek postopnega odgovora v bistvu ostal nespremenjen.

⁷² Člen 15(1) Direktive 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 514), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL 2009, L 337, str. 11) (v nadaljevanju: Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah), v povezavi s členi 7, 8 in 11 ter členom 52(1) Listine.

možnost povezovanja shranjenih IP-naslovov z istovetnostjo zadeve osebe, se lahko s temi pravili tako povezovanje dopusti le z uporabo učinkovitega tehničnega postopka, s katerim se ne ogrozi neprepustna ločenost teh kategorij podatkov. Zanesljivost te ločitve mora biti predmet rednega nadzora, ki ga opravlja tretji javni organ.

Če so v veljavni nacionalni zakonodaji določene take stroge zahteve, posega, ki nastane s to hrambo IP-naslovov, ni mogoče opredeliti kot „resnega“.

Sodišče je zato sklenilo, da v primeru zakonodajnega ukrepa, s katerim se zagotovi, da z nikakršnim povezovanjem podatkov ne bo mogoče priti do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju oseb, katerih podatki so shranjeni, Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah ne nasprotuje temu, da zadevna država članica zaradi uresničevanja cilja boja proti kaznivim dejanjem na splošno naloži obveznost splošne in neselektivne hrambe IP-naslovov za obdobje, ki ne presega nujno potrebnega.

Na drugem mestu, Sodišče je v zvezi z dostopom do podatkov o istovetnosti, ki ustrezajo IP-naslovom, razsodilo, da Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah v povezavi z Listino načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki javnemu organu dopušča dostop do teh podatkov, ki jih ločeno in dejansko neprepustno hranijo ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev, zgolj zato, da lahko ta organ identificira imetnike teh naslovov, za katere se sumi, da so odgovorni za kršitve avtorske in sorodnih pravic na spletu, in zoper njih sprejme ukrepe. V takem primeru mora biti v nacionalni zakonodaji uslužbencem, ki imajo tak dostop, prepovedano, prvič, da v kakršni koli obliki razkrijejo informacije o vsebini datotek, do katerih so dostopali ti imetniki, razen zaradi predložitve zadeve državnemu tožilstvu, drugič, da sledijo brskanju, ki so ga opravili ti imetniki, in tretjič, da te IP-naslove uporabljajo za druge namene, kot je sprejetje teh ukrepov.

Sodišče je v tem okviru med drugim opozorilo, da čeprav sta svoboda izražanja in zaupnost osebnih podatkov osrednja preudarka, ti temeljni pravici vseeno nista absolutni. V okviru tehtanja med zadevnimi pravicami in interesi se morajo ti namreč včasih umakniti drugim temeljnim pravicam in nujnim razlogom v splošnem interesu, kot so varovanje javnega reda, preprečevanje kaznivih dejanj ali varstvo pravic in svoboščin drugih. To velja zlasti v primeru, kadar prevlada osrednjih preudarkov ovira učinkovitost kazenske preiskave, zlasti tako, da onemogoča ali pretirano otežuje dejansko identifikacijo storilca kaznivega dejanja in naložitev sankcije navedenemu storilcu.

Sodišče se je v tem okviru sklicevalo tudi na svojo sodno prakso, v skladu s katero – v okviru boja proti kaznivim ravnanjem, s katerimi se kršijo avtorska ali sorodne pravice na spletu – okoliščina, da je dostop do IP-naslava lahko edino preiskovalno sredstvo, ki omogoča dejansko identifikacijo zadevne osebe, kaže na to, da sta hramba teh naslovov in dostop do njih nujno potrebna za uresničitev zastavljenega cilja in sta torej v skladu z zahtevo po sorazmernosti. Če se tak dostop ne bi dopustil, bi to pomenilo dejansko tveganje sistemske nekaznovanosti kaznivih ravnanj, ki so storjena na spletu ali katerih

storitev oziroma priprava sta olajšani zaradi posebnih značilnosti spleta. Obstoj takega tveganja je namreč v okviru tehtanja različnih zadevnih pravic in interesov upoštevna okoliščina pri presoji, ali je poseg v pravice do spoštovanja zasebnega življenja, varstva osebnih podatkov in svobode izražanja sorazmeren ukrep glede na cilj boja proti kaznivim dejanjem.

Na tretjem mestu, Sodišče je v okviru odločanja o vprašanju, ali mora biti dostop javnega organa do podatkov o istovetnosti, ki ustrezajo IP-naslovu, predmet predhodnega nadzora, ki ga opravi sodišče ali neodvisen upravni organ, menilo, da je tak nadzor potreben, kadar v okviru nacionalne ureditve pri tem dostopu obstaja nevarnost resnega posega v temeljne pravice zadevne osebe v smislu, da bi lahko javni organ na njegovi podlagi prišel do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju te osebe in, odvisno od primera, izdelal njen podroben profil. Ta zahteva po predhodnem nadzoru se, nasprotno, ne uporablja, kadar posega v temeljne pravice ni mogoče šteti za resnega.

Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da se v primeru ukrepa hrambe, s katerim je zagotovljena dejansko neprepustna ločitev različnih kategorij shranjenih podatkov, za dostop javnega organa do podatkov o istovetnosti, ki ustrezajo IP-naslovom, načeloma ne zahteva predhodni nadzor. Tak dostop zgolj za identifikacijo imetnika IP-naslava namreč praviloma ne pomeni resnega posega v zgoraj navedene pravice.

Vendar Sodišče ni izključilo možnosti, da v neobičajnih položajih obstaja nevarnost, da bi lahko javni organ v okviru postopka, kot je postopek postopnega odgovora iz zadeve v glavni stvari, prišel do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju zadevne osebe, med drugim kadar ta oseba izvaja dejavnosti, s katerimi redno ali obsežno krši avtorsko ali sorodne pravice na omrežjih enakovrednih partnerjev, v povezavi z določenimi vrstami varovanih del, ki lahko razkrijejo informacije – v nekaterih primerih občutljive – o zasebnem življenju te osebe.

V obravnavanem primeru je lahko imetnik IP-naslava še posebej izpostavljen možnosti take ogrožitve, če postopek preide v fazo, v kateri se mora javni organ odločiti, ali bo zadevo predložil državnemu tožilstvu zaradi pregona tega imetnika. Verjetno je namreč, da se intenzivnost posega v pravico do spoštovanja zasebnega življenja s tem, da postopek postopnega odgovora, ki je večfazni postopek, prehaja v svoje različne faze, povečuje. Pristojni organ lahko na podlagi dostopa do vseh podatkov v zvezi z zadevno osebo, ki se zberejo v različnih fazah tega postopka, pride do natančnih ugotovitev o njenem zasebnem življenju. Zato mora biti v nacionalni ureditvi določen predhodni nadzor, ki se mora opraviti, preden lahko javni organ podatke o istovetnosti poveže s tako celoto podatkov in preden se morda pošlje uradno obvestilo, v katerem je ugotovljeno, da je ta oseba storila dejanja, ki jih je mogoče kazensko preganjati. S tem nadzorom mora biti poleg tega ohranjena učinkovitost postopka postopnega odgovora, da se zlasti omogoči opredelitev primerov morebitnega vnovičnega ponavljanja zadevnega kršitvenega ravnanja. Zato mora biti ta postopek organiziran in strukturiran tako, da osebe, ki so pri pristojnem javnem organu pooblašcene za preiskavo dejanja, podatkov o istovetnosti osebe, ki ustrezajo IP-naslovom, ki so bili predhodno pridobljeni

na spletu, ne morejo samodejno povezati z elementi, s katerimi ta organ že razpolaga in na podlagi katerih lahko pride do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju zadevne osebe.

Poleg tega je Sodišče glede predmeta predhodnega nadzora navedlo, da v primerih, v katerih je zadevna oseba osumljena storitve kršitve, ki spada med kazniva ravnanja na splošno, mora sodišče ali neodvisen upravni organ, ki je pristojen za ta nadzor, zavrniti dostop, če bi lahko javni organ na njegovi podlagi prišel do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju navedene osebe. Vendar pa bi moral biti tudi dostop, na podlagi katerega je mogoče priti to takih natančnih ugotovitev, dopusten v primerih, v katerih je zadevna oseba osumljena storitve kaznivega dejanja, za katero zadevna država članica šteje, da spada na področje hudega kriminala.

Sodišče je pojasnilo tudi, da predhodni nadzor nikakor ne sme biti popolnoma avtomatiziran, saj je treba v primeru kazenske preiskave v okviru takega nadzora zagotoviti pravično ravnatežje med interesi, povezanimi z bojem proti kriminalu, na eni strani ter spoštovanjem zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov na drugi. Tako tehtanje pa mora opraviti fizična oseba, kar je še toliko bolj potrebno v primeru, v katerem je pravica do zasebnega življenja zaradi avtomatiziranosti in velikega obsega zadevne obdelave podatkov ogrožena.

Zato je Sodišče sklenilo, da mora biti možnost, da osebe, ki so pristojne za preverjanje dejstev pri javnem organu, podatke o istovetnosti neke osebe, ki ustrezajo IP-naslovu, povežejo z datotekami, v katerih so elementi, iz katerih se lahko ugotovijo naslovi varovanih del, katerih dajanje na voljo na spletu je bil razlog, da so organizacije imetnikov pravic zbrale njihove IP-naslove, v primerih, v katerih ista oseba ponovi dejavnost, s katero se kršijo avtorska ali sorodne pravice, predmet nadzora, ki ga opravi sodišče ali neodvisni upravni organ. Ta nadzor ne more biti povsem avtomatiziran ter ga je treba opraviti pred takim povezovanjem, saj je v takih primerih na podlagi takega povezovanja mogoče priti do natančnih ugotovitev o zasebnem življenju navedene osebe, katere IP-naslov je bil uporabljen za dejavnosti, s katerimi bi se lahko kršile avtorska ali sorodne pravice.

Na četrtem in zadnjem mestu, Sodišče je ugotovilo, da mora biti sistem obdelave podatkov, ki ga uporablja javni organ, predmet rednega nadzora, ki ga opravi neodvisen organ, ki je v razmerju do tega javnega organa tretja oseba. V okviru tega nadzora se preverijo celovitost sistema, vključno z učinkovitimi jamstvi pred tveganji nezakonitega dostopa do teh podatkov ali njihove nezakonite uporabe oziroma dostopa in uporabe, ki bi pomenila zlorabo, kot tudi njegova učinkovitost in zanesljivost za odkrivanje kršitvenih ravnanj.

Sodišče je v tem okviru ugotovilo, da lahko v obravnavanem primeru avtomatizirana obdelava, ki jo opravi javni organ na podlagi informacij o ponarejanjih, ki so jih ugotovile organizacije imetnikov pravic, vključuje nekaj lažnih pozitivnih primerov in zlasti

nevarnost, da se bodo tretje osebe nezakonito ali z namenom zlorabe polastile morda zelo visokega števila osebnih podatkov, zaradi česar je potreben ta nadzor.

Dodalo je tudi, da mora biti ta obdelava v skladu s posebnimi pravili o varstvu osebnih podatkov, določenimi v Direktivi 2016/680⁷³. Čeprav javni organ v obravnavanem primeru v okviru tako imenovanega postopka postopnega odgovora nima pristojnosti za odločanje, ga je treba namreč šteti za „javni organ“, ki sodeluje pri preprečevanju in odkrivanju kaznivih dejanj, in torej spada na področje uporabe te direktive. Zato morajo biti osebam, ki so v takem postopku, zagotovljena vsa materialna in postopkovna jamstva, določena z Direktivo 2016/680, predložitveno sodišče pa mora preveriti, ali so ta jamstva določena v nacionalni zakonodaji.

5. Avtorska pravica

Sodba z dne 3. julija 2012 (veliki senat), UsedSoft (C-128/11, [EU:C:2012:407](#))

Družba Oracle je razvijala in zlasti s prenosom podatkov po internetu distribuirala računalniške programe, delujoče po modelu „odjemalec/strežnik“. Stranka je kopijo programa neposredno prenesla na svoj računalnik. Pravica do uporabe je obsegala pravico do trajnega shranjevanja kopije tega programa na strežniku in do zagotovitve dostopa do nje 25 uporabnikom. V licenčnih pogodbah je bilo določeno, da stranka pridobi pravico do uporabe, ki je časovno neomejena, neprenosljiva in namenjena izključno za interno poslovno uporabo. Nemško podjetje UsedSoft je tržilo licence, ki jih je odkupilo od strank družbe Oracle. Stranke družbe UsedSoft, ki tega računalniškega programa še niso imele, so ga po nakupu „rabljene“ licence naložile neposredno s spletnega mesta družbe Oracle. Stranke, ki so ta računalniški program že imele, so lahko dokupile licenco ali del licence za dodatne uporabnike. V tem primeru so stranke računalniški program naložile v centralni spomin delovnih postaj teh drugih uporabnikov.

Družba Oracle je pred nemškimi sodišči sprožila postopke proti podjetju UsedSoft s ciljem prepovedi te prakse. Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) je Sodišče zaprosilo, naj v tem kontekstu razloži Direktivo 2009/24/ES⁷⁴ o pravnem varstvu računalniških programov.

Sodišče je ugotovilo, da je treba člen 4(2) Direktive 2009/24/ES razlagati tako, da je pravica distribuiranja za kopijo računalniškega programa izčrpana, če je imetnik avtorske pravice, ki je dovolil, morda celo brezplačno, naložitev te kopije iz spleta na nosilec

⁷³ Direktiva (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ (UL 2016, L 119, str. 89).

⁷⁴ Direktiva 2009/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o pravnem varstvu računalniških programov (UL 2009, L 111, str. 16).

podatkov, proti plačilu cene, ki mu omogoča dobiti plačilo, ki ustreza ekonomski vrednosti kopije dela, katerega lastnik je, podelil tudi pravico do časovno neomejene uporabe navedene kopije.

Naložitev kopije računalniškega programa in sklenitev licenčne pogodbe o uporabi v zvezi z njo pomenita nedeljivo celoto. Navedeni transakciji vključujeta prenos lastninske pravice na kopiji zadevnega računalniškega programa. V zvezi s tem ni pomembno, ali je bila stranki kopija računalniškega programa dana na voljo tako, da si jo ta lahko naloži, ali na materialnem nosilcu, kot sta CD-ROM ali DVD.

Poleg tega je treba člen 4(2) in člen 5(1) Direktive 2009/24/ES razlagati tako, da se lahko v primeru nadaljnje prodaje licence za uporabo, ki zajema nadaljnjo prodajo kopije računalniškega programa, naložene s spletnega mesta imetnika avtorske pravice, pri čemer je ta imetnik to licenco prvotno podelil prvemu pridobitelju, drugi in vsak nadaljnji pridobitelj te licence sklicujejo na izčrpanje pravice distribuiranja iz člena 4(2) te direktive in lahko uveljavljajo pravico reproduciranja.

Sodba z dne 10. novembra 2016, Vereniging Openbare Bibliotheken (C-174/15, [EU:C:2016:856](#))

Na Nizozemskem za javne knjižnice za posojanje elektronskih knjig ni veljala ureditev javnega posojanja, ki se je uporabljala za navadne knjige. Javne knjižnice so dajale elektronske knjige na razpolago na internetu na podlagi licenčnih pogodb z imetniki pravic. Združenje vseh javnih knjižnic na Nizozemskem Vereniging Openbare Bibliotheken (v nadaljevanju: VOB) je menilo, da bi se morala ureditev, ki velja za navadne knjige, uporabiti tudi za posojanje elektronskih knjig. V tem okviru je tožilo ustanovo Stichting Leenrecht, zadolženo za pobiranje nadomestila avtorjev, z namenom izdaje ugotovitvene sodbe, ki bi to potrdila. Tožba združenja VOB se je nanašala na posojanje po modelu „one copy, one user“, torej na posojanje primerka knjige v digitalni obliki, ki je bilo izvedeno tako, da je bil ta primerek naložen na strežnik javne knjižnice in je bilo zadevnemu uporabniku omogočeno, da navedeni primerek reproducira s prenosom na svoj računalnik, pri čemer se je lahko v obdobju izposoje prenesel le en primerek in uporabnik po izteku tega obdobja primerka, ki ga je prenesel, ni mogel več uporabljati. Rechtbank Den Haag (sodišče v Haagu, Nizozemska), ki je odločalo o sporu, je Sodišče vprašalo, ali je treba člen 1(1), člen 2(1)(b) in člen 6(1) Direktive 2006/115/ES⁷⁵ o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine razlagati tako, da je s pojmom „posojanje“ zajeto posojanje primerka knjige v digitalni obliki, in ali navedena direktiva tej praksi nasprotuje.

⁷⁵ Direktiva 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (UL 2006, L 376, str. 28, in popravek v UL 2016, L 205, str. 27).

Sodišče je ugotovilo, da je treba člen 1(1), člen 2(1)(b) in člen 6(1) Direktive 2006/115/ES razlagati tako, da je s pojmom „posojanje“ v smislu teh določb zajeto posojanje po modelu „one copy, one user“.

Pojem „najem“ predmetov iz člena 2(1)(a) Direktive 2006/115/ES je namreč treba razlagati tako, da se nanaša izključno na materialne predmete, pojem „primerki“ iz člena 1(1) te direktive pa tako, da se glede najema nanaša izključno na primerke, ki so posneti na materialnem nosilcu. Taka ugotovitev je podprta tudi s ciljem, ki mu sledi navedena direktiva. V njeni uvodni izjavi 4 je namreč med drugim navedeno, da je treba avtorsko pravico prilagoditi gospodarskemu razvoju, na primer novim oblikam izkoriščanja.

Poleg tega je treba pravo Unije razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da država članica kot pogoj za uporabo člena 6(1) Direktive 2006/115/ES določi pogoj, da je bil primerek knjige v digitalni obliki, ki ga da na voljo javna knjižnica, dan v promet s prvo prodajo tega primerka ali z drugim prenosom lastništva na njem v Uniji s strani imetnika pravice javnega distribuiranja ali z njegovim privoljenjem v smislu člena 4(2) Direktive 2001/29/ES⁷⁶. Državam članicam ni mogoče preprečiti, da po potrebi določijo dodatne pogoje, s katerimi se lahko varstvo pravic avtorja izboljša preko tega, kar je izrecno določeno v navedeni določbi.

Člen 6(1) Direktive 2006/115/ES je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da se v njem določena izjema javnega posojanja uporabi, kadar javna knjižnica daje na razpolago primerke knjige v digitalni obliki, ki je bil pridobljen iz nezakonitega vira.

Sodba z dne 8. septembra 2016, GS Media (C-160/15, [EU:C:2016:644](#))

Družba GS Media je upravljala spletno mesto GeenStijl, ki je spadalo med deset najbolj obiskanih spletnih mest za novice na Nizozemskem. Družba GS Media je leta 2011 objavila članek in hiperpovezavo, s katero so bili bralci napoteni na avstralsko spletno mesto, na katerem so bile dane na voljo fotografije B. G. Dekker. Te fotografije so bile na avstralskem spletnem mestu objavljene brez soglasja družbe Sanoma, urednice mesečnika Playboy, ki je imela avtorsko pravico na zadevnih slikah. Družba GS Media kljub pozivom družbe Sanoma zadevne hiperpovezave ni odstranila. Ko so bile te fotografije na zahtevo družbe Sanoma z avstralskega spletnega mesta odstranjene, je bil na spletnem mestu GeenStijl objavljen nov članek, ki je prav tako vseboval hiperpovezavo na drugo spletno mesto, na katerem je bilo mogoče videti zadevne fotografije. Tudi zadnje navedeno spletno mesto je upoštevalo poziv družbe Sanoma za odstranitev teh fotografij. Nato so spletni uporabniki na forumu spletnega mesta GeenStijl objavljali nove povezave do drugih spletnih mest, na katerih je bilo mogoče videti te fotografije. Družba Sanoma je menila, da je družba GS Media kršila avtorsko

⁷⁶ Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

pravico. Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske), pri katerem je bila vložena kasacijska pritožba, je Sodišču postavilo vprašanje v zvezi s tem. Na podlagi Direktive 2001/29/ES⁷⁷ mora namreč imetnik avtorske pravice dovoliti vsako dejanje priobčitve nekega dela javnosti.

Sodišče je ugotovilo, da je treba člen 3(1) Direktive 2001/29/ES razlagati tako, da je treba za to, da se ugotovi, ali namestitev hiperpovezav do varovanih del, ki so prosto dostopna na nekem spletnem mestu brez dovoljenja imetnika avtorske pravice, na drugo spletno mesto pomeni „priobčitev javnosti“ v smislu te določbe, ugotoviti, ali je te povezave brez pridobitnega namena objavila oseba, ki ni vedela ali za katero ni mogoče razumno pričakovati, da bi vedela za nezakonitost objave teh del na prvonavedenem spletnem mestu, ali pa so bile, nasprotno, navedene povezave objavljene s pridobitnim namenom, pri čemer je treba v tem primeru domnevati, da je ta oseba za to vedela.

Če je dokazano, da je oseba vedela ali bi morala vedeti, da hiperpovezava, ki jo je namestila, omogoča dostop do dela, ki je na internetu objavljeno nezakonito, na primer zato, ker so jo na to opozorili imetniki avtorske pravice, je treba šteti, da namestitev te povezave pomeni „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29/ES. Če so hiperpovezave nameščene s pridobitnim namenom, je mogoče od tistega, ki jih je namestil, pričakovati, da opravi potrebna preverjanja, da se prepriča, da ni zadevno delo na spletnem mestu, na katero napotujejo navedene povezave, objavljeno nezakonito. V takih okoliščinah in dokler se ta izpodbojna domneva ne ovrže, dejanje namestitve hiperpovezave do dela, ki je nezakonito objavljeno na internetu, pomeni „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29.

Sodba z dne 14. junija 2017, Stichting Brein (C-610/15, [EU:C:2017:456](#))

Družbi Ziggo in XS 4ALL sta bili ponudnici dostopa do interneta. Velik del njunih naročnikov je uporabljal platformo za spletno izmenjavo „The Pirate Bay“. Ta platforma je uporabnikom omogočala, da so po segmentih („torrents“) izmenjevali dela, ki so jih imeli na svojih računalnikih. Zadevne datoteke so bile v veliki večini avtorskoppravno varovana dela, ne da bi imetniki pravice skrbnikom in uporabnikom te platforme dali dovoljenje za izvajanje dejanj izmenjave. Stichting Brein, nizozemska ustanova za varstvo interesov imetnikov avtorske pravice, je pri nizozemskih sodiščih zahtevala, naj se družbama Ziggo in XS 4ALL odredi, da blokirata domenska imena in IP-naslove platforme „The Pirate Bay“.

⁷⁷ Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske) je v bistvu želelo izvedeti, ali platforma za izmenjavo, kot je platforma „The Pirate Bay“, izvaja „priobčitev javnosti“ v smislu Direktive 2001/29/ES⁷⁸ in zato lahko krši avtorsko pravico.

Sodišče je razsodilo, da je treba pojem „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29/ES razlagati tako, da zajema to, da se na spletu da na voljo in upravlja platforma za izmenjavo, ki uporabnikom te platforme z indeksacijo metapodatkov glede varovanih del in z zagotavljanjem iskalnika omogoča, da ta dela lokalizirajo in jih izmenjajo v okviru omrežja vsak z vsakim (peer to peer).

Navesti je treba, kot je razvidno iz uvodne izjave 23 Direktive 2001/29/ES, da avtorjeva pravica do priobčitve javnosti iz navedenega člena 3(1) zajema oddajanje ali retransmisijo dela v javnost, ki ni prisotna na kraju izvora priobčitve, po žici ali brezžično, vključno z radiodifuznim oddajanjem.

Sodišče je glede tega že razsodilo, da to, da neko spletno mesto ponuja klikljive povezave do varovanih del, ki so brez kakršne koli omejitve dostopa objavljena na drugem mestu, uporabnikom prvega mesta zagotavlja neposreden dostop do navedenih del. Za tak primer gre tudi pri prodaji multimedijskega predvajalnika, na katerem so bili vnaprej nameščeni dodatki, ki so na voljo na spletu in ki vsebujejo hiperpovezave, ki napotujejo na spletna mesta, ki so prosto dostopna javnosti in na katerih so bila z avtorsko pravico varovana dela javnosti dana na voljo brez dovoljenja imetnikov te pravice. Iz te sodne prakse je tako mogoče sklepati, da lahko načeloma vsako dejanje, s katerim uporabnik ob popolnem poznavanju okoliščin svojim strankam omogoča dostop do varovanih del, pomeni „dejanje priobčitve“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29/ES.

Da bi bila varovana dela zajeta s pojmom „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29/ES, morajo biti dejansko priobčena javnosti. Pojem „javnost“ vsebuje neki minimalni prag. Tako ni treba vedeti samo, koliko oseb ima hkrati dostop do istega dela, temveč tudi, koliko izmed teh oseb je imelo dostop do tega dela zaporedoma.

Sodba z dne 29. julija 2019 (veliki senat), Funke Medien NRW (C-469/17, [EU:C:2019:623](#))

Družba Funke Medien je upravljala spletni portal nemškega dnevnika Westdeutsche Allgemeine Zeitung. Ker je Zvezna republika Nemčija menila, da je družba Funke Medien kršila njeno avtorsko pravico na nekaterih poročilih o vojaškem stanju, opredeljenih kot „zaupna z omejenim dostopom“, ki jih je sestavila nemška vlada, je zoper njo vložila opustitveno tožbo. Deželno sodišče je tej tožbi ugodilo, višje deželno sodišče pa jo je v pritožbenem postopku nato potrdilo. Družba Funke Medien je z revizijo, vloženo pri predložitvenem sodišču, Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), vztrajala pri svojih predlogih za zavrnitev opustitvene tožbe.

⁷⁸ Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

Sodišče je uvodoma opozorilo, da so poročila o vojaškem stanju lahko varovana z avtorsko pravico le pod pogojem – katerega izpolnitev mora preveriti nacionalno sodišče v vsakem posameznem primeru – da ta poročila pomenijo avtorjevo intelektualno stvaritev, ki odraža njegovo osebnost ter njegove svobodne in ustvarjalne izbire pri izdelavi navedenih poročil.

Sodišče je ugotovilo, da so določbe Direktive 2001/29/ES – ker sta z njimi urejeni izključni pravici avtorjev do reproduciranja svojih del in njihove priobčitve javnosti – ukrepi popolne harmonizacije materialne vsebine pravic, ki jih vsebujejo. Sodišče pa je presodilo, da določbe Direktive 2001/29/ES, ker dopuščajo odstopanje od navedenih pravic v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih in citati, ne pomenijo ukrepov popolne harmonizacije obsega izjem ali omejitev, ki jih vsebujejo. Vendar je treba polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri izvajanju teh določb, izvrševati v mejah, določenih s pravom Unije, da se ohrani pravično ravnotežje med interesi imetnikov pravic do varstva njihove pravice intelektualne lastnine, ki se zagotavlja z Listino, na eni strani ter pravicami in interesi uporabnikov varovanih del ali predmetov, zlasti njihovo svobodo izražanja in obveščanja, ki se prav tako zagotavlja z Listino, ter splošnim interesom na drugi.

Sodišče je dalje pojasnilo, da s svobodo izražanja in obveščanja z unaj okvira izjem in omejitev, določenih z Direktivo 2001/29/ES, ni mogoče upravičiti odstopanja od izključnih pravic avtorja do reproduciranja svojih del in njihove priobčitve javnosti, ki ni določeno z navedeno direktivo. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da je seznam izjem in omejitev iz Direktive 2001/29/CE izčrpen.

Nazadnje je Sodišče ugotovilo, da se mora nacionalno sodišče v okviru vzpostavitve ravnotežja, ki ga mora ob upoštevanju vseh okoliščin zadevnega primera zagotoviti med izključnima pravicama avtorjev do reproduciranja svojih del in njihove priobčitve javnosti na eni strani ter pravicami uporabnikov varovanih predmetov, navedenimi v določbah o odstopanju iz Direktive 2001/29/CE v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih in citati, na drugi, opreti na tako razlago teh določb, ki je ob spoštovanju njihovega besedila in ob ohranitvi njihovega polnega učinka povsem v skladu s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino.

Sodba z dne 29. julija 2019 (veliki senat), Spiegel Online (C-516/17, [EU:C:2019:625](#))

Družba Spiegel Online je upravljala istoimenski spletni informativni portal. Volker Beck, ki je bil poslanec Bundestag (zvezni parlament, Nemčija), je pri deželnem sodišču nasprotoval temu, da se na spletnem mestu družbe Spiegel Online dajo na voljo celotna besedila njegovih rokopisov in članka. V. Beck je menil, da navedena objava pomeni kršitev njegove avtorske pravice. To sodišče je predlogom V. Becka ugodilo. Ker je bila pritožba družbe Spiegel Online zavrnjena, je ta pri predložitvenem sodišču, Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), vložila revizijo.

Sodišče je presodilo, da določbi Direktive 2001/29/ES, ki dovoljujeta odstopanje od izključnih pravic avtorja v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih in citiranjem, državam članicam dajeta polje proste presoje pri njenem prenosu v nacionalno pravo, vendar ne pomenita ukrepov popolne harmonizacije. Vendar je treba polje proste presoje, ki ga imajo države članice pri izvajanju teh določb, izvrševati v mejah, določenih s pravom Unije, da se ohrani pravično ravnotežje med interesi imetnikov pravic do varstva njihove pravice intelektualne lastnine, ki se zagotavlja z Listino, na eni strani ter pravicami in interesi uporabnikov varovanih del ali predmetov, zlasti njihovo svobodo izražanja in obveščanja, ki se prav tako zagotavlja z Listino, ter splošnim interesom na drugi.

V zvezi s svobodo izražanja in obveščanja je Sodišče pojasnilo, da s to svobodo zunaj okvira izjem in omejitev, določenih v Direktivi 2001/29/ES, ni mogoče upravičiti odstopanja od izključnih pravic avtorja do reproduciranja svojih del in njihove priobčitve javnosti, ki ni določeno z navedeno direktivo. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da je seznam izjem in omejitev, določenih s to direktivo, izčrpen.

Poleg tega je Sodišče ugotovilo, da se mora nacionalno sodišče v okviru vzpostavitve ravnotežja, ki ga mora ob upoštevanju vseh okoliščin zadevnega primera zagotoviti med izključnima pravicama avtorjev do reproduciranja svojih del in njihove priobčitve javnosti na eni strani ter pravicami uporabnikov varovanih predmetov, navedenimi v določbah o odstopanju iz Direktive 2001/29/CE v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih in citati, na drugi, opreti na tako razlago teh določb, ki je ob spoštovanju njihovega besedila in ob ohranitvi njihovega polnega učinka povsem v skladu s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino.

Na prvem mestu, Sodišče je razsodilo, da določba o odstopanju iz Direktive 2001/29/ES v zvezi s poročanjem o aktualnih dogodkih nasprotuje nacionalnemu pravilu, s katerim je uporaba izjeme oziroma omejitve iz te določbe omejena na primere, v katerih predhodna prošnja za dovoljenje za uporabo varovanega dela za namene poročanja o aktualnih dogodkih ni razumno mogoča. Ob nastopu aktualnega dogodka se – zlasti v informacijski družbi – namreč načeloma zahteva, da je informacija, ki se nanaša na ta dogodek, mogoče posredovati hitro, kar je težko združljivo z zahtevo po pridobitvi predhodnega soglasja avtorja, ki bi lahko pretirano otežila ali celo preprečila pravočasno posredovanje upoštevnih informacij javnosti.

Na drugem mestu, Sodišče je presodilo, prvič, da pojem „citati“ iz določbe o odstopanju iz Direktive 2001/29/ES v zvezi s citiranjem zajema napotitev – prek hiperpovezave – na datoteko, do katere je mogoče dostopati samostojno. V tem okviru je opozorilo na svojo sodno prakso, v skladu s katero hiperpovezave prispevajo k dobremu delovanju interneta, ki je posebnega pomena za svobodo izražanja in obveščanja, ki je zagotovljena z Listino, ter za izmenjavo mnenj in informacij v tem omrežju, za katero je značilna možnost dostopa do ogromne količine informacij. Drugič, Sodišče je presodilo, da je bilo delo že zakonito dano na voljo javnosti, če je v svoji konkretni obliki že prej postalo dostopno javnosti z dovoljenjem imetnika pravice ali na podlagi prisilne licence oziroma

na podlagi zakonskega dovoljenja. Nacionalno sodišče mora glede na konkreten primer, ki ga obravnava, in ob upoštevanju vseh okoliščin zadeve odločiti, ali je bilo delo javnosti dano na voljo zakonito.

Sodba z dne 9. marca 2021 (veliki senat), VG Bild-Kunst (C-392/19, [EU:C:2021:181](#))

Stiftung Preußischer Kulturbesitz (SPK), nemška fundacija, je bila upravljavka Deutsche Digitale Bibliothek, digitalne knjižnice, ki je bila namenjena kulturi in znanosti ter povezovanju nemških kulturnih in znanstvenih ustanov. Spletno mesto te knjižnice je vsebovalo povezave na digitalizirane vsebine, shranjene na spletnih portalih sodelujočih ustanov. Deutsche Digitale Bibliothek kot „digitalna izložba“ pa je sama shranjevala samo predogledne sličice (thumbnails), to so pomanjšane različice izvornih slik.

VG Bild-Kunst, organizacija za kolektivno upravljanje avtorskih pravic na področju vizualne umetnosti v Nemčiji, je za sklenitev licenčne pogodbe o uporabi svojega kataloga del v obliki predoglednih sličic s SPK kot pogoj postavljala vključitev določila, v skladu s katerim se je SPK zavezala, da bo pri uporabi del, zajetih s pogodbo, izvajala dejanske tehnične ukrepe proti temu, da bi tretje osebe okvirjale (framing)⁷⁹ predogledne sličice teh del, ki so bile prikazane na spletnem mestu Deutsche Digitale Bibliothek.

Ker je SPK menila, da tako pogodbeno določilo glede na avtorsko pravico ni razumno, je pri nemških sodiščih vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se ugotovi, da mora VG Bild-Kunst podeliti zadevno licenco, ne da bi bila ta licenca pogojena z izvajanjem ukrepov, namenjenih preprečitvi okvirjanja.⁸⁰

V tem okviru je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) Sodišče zaprosilo, naj pojasni, ali je treba to okvirjanje šteti za priobčitev javnosti v smislu Direktive 2001/29,⁸¹ kar bi, če bi bilo tako, VG Bild-Kunst omogočalo, da SPK naloži izvajanje teh ukrepov.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je presodilo, da vključitev – s tehniko okvirjanja – avtorskoppravno varovanih del, ki so z dovoljenjem imetnika avtorske pravice prosto na voljo javnosti na spletnem mestu, na drugo spletno stran tretje osebe pomeni priobčitev javnosti, če se ta vključitev izvaja z izogibanjem zaščitnim ukrepom proti okvirjanju, ki jih je sprejel ali naložil imetnik avtorske pravice.

⁷⁹ Tehnika okvirjanja (framing) je razdelitev strani spletnega mesta na več okvirjev in objava na enem od njih s klikljivo povezavo ali inkorporirano internetno povezavo (inline linking) elementa, ki izvira iz drugega spletnega mesta, zato da se uporabnikom tega mesta prikrje izvirno okolje, ki mu pripada ta element.

⁸⁰ V skladu z nemškim pravom morajo organizacije za kolektivno upravljanje vsem osebam, ki za to zaprosijo, pod razumnimi pogoji podeliti licenco za uporabo pravic, katerih upravljanje jim je bilo zaupano. Vendar lahko v skladu z nemško sodno prakso organizacije za kolektivno upravljanje izjemoma zavrnejo podelitev licence, pod pogojem, da ta zavrnitev ne pomeni zlorabe monopola, in s pridržkom, da lahko zoper vlogo za licenco navedejo prednostne legitimne interese.

⁸¹ Člen 3(1) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230) določa, da države članice za avtorje predvidijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja svojih del javnosti.

Sodišče je najprej navedlo, da sprememba velikosti del v kontekstu okvirjanja ne igra nobene vloge pri presoji obstoja dejanja priobčitve javnosti, dokler so izvorni elementi teh del prepoznavni.

Dalje, Sodišče je po eni strani navedlo, da tehnika okvirjanja pomeni dejanje priobčitve javnosti, ker je učinek te tehnike, da se objavljeni element da na razpolago vsem potencialnim uporabnikom spletnega mesta. Po drugi strani je opozorilo, da glede na to, da se s tehniko okvirjanja uporablja ista tehnična metoda, kot je tista, ki se je že uporabila za priobčitev varovanega dela javnosti na izvornem spletnem mestu, in sicer internet, ta priobčitev ne izpolnjuje pogoja nove javnosti in zato ni zajeta s priobčitvijo „javnosti“ v smislu Direktive 2001/29.

Vendar je Sodišče pojasnilo, da se ta preudarek uporablja le v položaju, v katerem dostop do zadevnih del na izvornem spletnem mestu ni predmet nobenega omejevalnega ukrepa. V tem položaju je namreč imetnik pravic že od začetka dovolil priobčitev svojih del vsem internetnim uporabnikom.

Po drugi strani pa je Sodišče poudarilo, da če je imetnik pravic že od začetka uvedel ali naložil omejevalne ukrepe, povezane z objavo njegovih del, ta ni pristal na to, da lahko tretje osebe prosto priobčijo njegova dela javnosti. Nasprotno, javnost, ki ima dostop do njegovih del, je želel omejiti le na uporabnike določenega spletnega mesta.

Zato je Sodišče presodilo, da če je imetnik avtorske pravice sprejel ali naložil omejevalne ukrepe proti okvirjanju, vključitev dela na spletno stran tretje osebe s tehniko okvirjanja pomeni „dajanje tega dela na voljo novi javnosti“. Za to priobčitev javnosti je zato potrebno dovoljenje imetnikov zadevnih pravic.

Nasprotni pristop bi namreč pomenil določitev pravila o izčrpanju pravice do priobčitve. To pravilo pa bi imetniku avtorske pravice odvzelo možnost, da za uporabo svojega dela zahteva primerno nagrado. S takim pristopom bi se tako kršilo pravično ravnotežje, ki ga je treba v digitalnem okolju ohraniti med interesi imetnikov avtorske in sorodnih pravic za varstvo njihove intelektualne lastnine na eni strani ter varstvom interesov in temeljnih pravic uporabnikov varovanih predmetov na drugi strani.

Nazadnje, Sodišče je pojasnilo, da lahko imetnik avtorske pravice soglasje k okvirjanju omeji le z dejanskimi tehničnimi ukrepi. Če takih ukrepov ne bi bilo, bi bilo namreč preverjanje, ali je ta imetnik nameraval nasprotovati okvirjanju svojih del, težavno.

Sodba z dne 22. junija 2021 (veliki senat), YouTube in Cyando (C-682/18 in C-683/18, [EU:C:2021:503](#))

V sporu, na katerega se nanaša prva zadeva (C-682/18), je Frank Peterson, glasbeni producent, tožil družbo YouTube in njeno zakonito zastopnico družbo Google pred nemškimi sodišči v zvezi s tem, da je bilo leta 2008 na splet, in sicer na platformo YouTube, danih več fonogramov, glede katerih je zatrjeval, da ima za njih različne pravice. To dajanje na splet so izvedli uporabniki te platforme brez njegovega dovoljenja.

Šlo je za skladbe z albuma A Winter Symphony umetnice Sarah Brightman in zasebne zvočne posnetke s koncertov njene turneje „Symphony Tour“.

V sporu, na katerega se nanaša druga zadeva (C-683/18), je založba Elsevier tožila družbo Cyando pred nemškimi sodišči v zvezi s tem, da so bila leta 2013 na splet, in sicer na platformo za gostovanje in deljenje datotek „Uploaded“, dana različna dela, za katera je imela družba Elsevier izključne pravice. To dajanje na splet so izvedli uporabniki te platforme brez njenega dovoljenja. Šlo je za dela Gray's Anatomy for Students, Atlas of Human Anatomy in Campbell-Walsh Urology, do katerih je bilo mogoče dostopati na platformi Uploaded prek zbirk povezav rehabgate.com, avaxhome.ws in bookarchive.ws.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), ki je odločalo o teh dveh sporih, je Sodišču predložilo več vprašanj za predhodno odločanje, da bi to sodišče med drugim pojasnilo odgovornost upravljavcev spletnih platform v zvezi z deli, varovanimi z avtorsko pravico, ki jih na teh platformah nezakonito dajo na splet njihovi uporabniki.

Sodišče je to odgovornost preučilo v okviru ureditve, ki se je uporabljala v času dejanskega stanja in ki je izhajala iz Direktive 2001/29 o avtorski pravici⁸², Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju⁸³ in Direktive 2004/48 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine⁸⁴. Vprašanja za predhodno odločanje, ki so bila postavljena, se niso nanašala na ureditev, ki je začela veljati po obdobju dejanskega stanja in ki je bila uvedena z Direktivo 2019/790 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu⁸⁵.

Sodišče je v sodbi, izdani v velikem senatu, med drugim presodilo, da v sedanjem stanju prava Unije upravljavci spletnih platform sami ne priobčijo javnosti vsebin, ki so varovane z avtorsko pravico in ki jih njihovi uporabniki nezakonito dajo na splet, razen če ti upravljavci poleg zgolj dajanja na voljo platforme prispevajo k temu, da se javnosti dostop do takih vsebin omogoči ob kršitvi avtorske pravice. Sodišče je poleg tega presodilo, da so lahko ti upravljavci upravičeni do oprostitev odgovornosti v smislu Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju, če nimajo dejavne vloge, zaradi katere bi lahko poznali in nadzorovali vsebine, naložene na njihovo platformo.

Na prvem mestu, Sodišče je preučilo vprašanje, ali upravljavec platforme za deljenje videov oziroma platforme za gostovanje in deljenje datotek, na kateri lahko uporabniki nezakonito dajo varovane vsebine na voljo javnosti, v okoliščinah, kakršne so bile te v

⁸² Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

⁸³ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

⁸⁴ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/48/ES z dne 29. aprila 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 2, str. 32).

⁸⁵ Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (UL 2019, L 130, str. 92). S to direktivo je za upravljavce spletnih platform uvedena nova posebna ureditev odgovornosti za dela, ki so jih uporabniki teh platform nezakonito dali na splet. Ta direktiva, ki jo je morala vsaka država članica prenesti v svoje nacionalno pravo najpozneje do 7. junija 2021, med drugim tem upravljavcem nalaga, da pridobijo dovoljenje imetnikov pravic, na primer s sklenitvijo licenčnega sporazuma, za dela, ki jih dajo na splet uporabniki njihovih platform.

obravnanih zadevah, izvaja „priobčitev“ teh vsebin „javnosti“ v smislu Direktive 2001/29 o avtorski pravici⁸⁶. Sodišče je najprej opozorilo na cilje in opredelitev pojma „priobčitev javnosti“ ter na dodatna merila, ki jih je treba upoštevati v okviru posamične presoje, ki se zahteva s tem pojmom.

Sodišče je tako med temi merili poudarilo bistven pomen vloge upravljavca platforme in namernost njegovega posredovanja. Ta namreč izvaja „dejanje priobčitve“, če ob popolnem zavedanju posledic svojega ravnanja svojim strankam omogoča dostop do varovanega dela, še zlasti, če te stranke brez tega posredovanja razširjanega dela načeloma ne bi mogle uživati.

V teh okoliščinah je Sodišče presodilo, da upravljavec platforme za deljenje videov oziroma platforme za gostovanje in deljenje datotek, na kateri lahko uporabniki nezakonito dajo varovane vsebine na voljo javnosti, ne izvaja „priobčitve“ teh vsebin „javnosti“ v smislu Direktive o avtorski pravici, razen če poleg zgolj dajanja na voljo platforme prispeva k temu, da se javnosti dostop do takih vsebin omogoči ob kršitvi avtorske pravice.

Za to gre zlasti, če je ta upravljavec konkretno seznanjen z nezakonitim dajanjem varovane vsebine na voljo na svoji platformi in je nemudoma ne zbríše ali onemogoči dostopa do nje, če navedeni upravljavec, čeprav ve ali bi moral vedeti, da na splošno uporabniki njegove platforme prek te platforme nezakonito dajejo varovane vsebine na voljo javnosti, ne izvaja ustreznih tehničnih ukrepov, ki se lahko od običajno skrbnega upravljavca v njegovem položaju pričakujejo za verodostojno in učinkovito zoperstavljanje kršitvam avtorske pravice na tej platformi, ali če sodeluje pri izbiri varovanih vsebin, ki se nezakonito priobčijo javnosti, na svoji platformi zagotavlja orodja, namenjena posebej nezakonitemu deljenju takih vsebin, ali vedé spodbuja taka deljenja, kar je lahko razvidno iz okoliščine, da je upravljavec sprejel poslovni model, ki uporabnike njegove platforme spodbuja k temu, da varovana dela na tej platformi nezakonito priobčijo javnosti.

Na drugem mestu, Sodišče je preučilo vprašanje, ali je lahko upravljavec spletnih platform upravičen do oprostite odgovornosti, določene z Direktivo 2000/31 o elektronskem poslovanju⁸⁷, v zvezi z varovanimi vsebinami, ki jih uporabniki nezakonito priobčijo javnosti prek njegove platforme. V tem okviru je Sodišče preučilo, ali je vloga, ki jo ima ta upravljavec, nevtralna, torej ali je njegovo ravnanje bolj tehnično, samodejno in pasivno, kar pomeni, da ne pozna niti ne more nadzorovati vsebin, ki jih shranjuje, ali pa ima navedeni upravljavec, nasprotno, dejavno vlogo, zaradi katere bi te vsebine lahko

⁸⁶ Člen 3(1) Direktive 2001/29 o avtorski pravici. V skladu s to določbo države članice za avtorje določijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.

⁸⁷ Člen 14(1) Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju. V skladu s to določbo države članice zagotovijo, da ponudnik storitve, če se storitev informacijske družbe nanaša na shranjevanje podatkov, ki jih zagotovi prejemnik storitve, ni odgovoren za podatek, ki ga je shranil na zahtevo prejemnika storitve, pod pogojem, da ponudnik dejansko ne ve za nezakonito dejavnost ali podatek in mu glede odškodninskih zahtevkov niso znana dejstva ali okoliščine, iz katerih je očitno, da gre za nezakonito dejavnost ali podatek, ali da ponudnik, takoj ko za to izve ali se tega zave, nemudoma ukrepa in odstrani ali onemogoči dostop do podatka.

poznal ali nadzoroval. Sodišče je v zvezi s tem presodilo, da je lahko ta upravljavec upravičen do oprostite odgovornosti, če nima dejavne vloge, zaradi katere bi lahko poznal ali nadzoroval vsebine, naložene na njegovo platformo. Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da mora tak upravljavec, da bi bil izključen iz upravičenosti do oprostite odgovornosti, določene s to direktivo, vedeti za konkretna nezakonita dejanja svojih uporabnikov v zvezi z varovanimi vsebinami, ki so bile naložene na njegovo platformo.

Na tretjem mestu, Sodišče je pojasnilo, pod katerimi pogoji lahko imetniki pravic v skladu z Direktivo 2001/29 o avtorski pravici⁸⁸ zahtevajo izdajo sodnih odredb proti upravljavcem spletnih platform. Tako je presodilo, da ta direktiva ne nasprotuje temu, da lahko imetnik avtorske ali sorodne pravice izdajo sodne odredbe proti upravljavcu, katerega storitev je tretja oseba uporabila za kršitev pravice tega imetnika, ne da bi ta upravljavec vedel za to kršitev v smislu Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju,⁸⁹ v skladu z nacionalnim pravom zahteva le, če je bil pred začetkom sodnega postopka ta upravljavec o tej kršitvi predhodno obveščen in ta ni nemudoma ukrepal, da bi odstranil zadevno vsebino ali blokiral dostop do nje in zagotovil, da se take kršitve ne ponovijo.

Vendar se morajo nacionalna sodišča pri uporabi takega pogoja prepričati, da ta ne povzroči, da bi se dejansko prenehanje kršitve odložilo tako, da bi se s tem temu imetniku povzročila nesorazmerna škoda.

II. Pravni okvir, ki ureja elektronsko poslovanje

1. Oglaševanje

Sodba z dne 23. marca 2010 (veliki senat), Google France (od C-236/08 do C-238/08, [EU:C:2010:159](#))

Družba Google je upravljala internetni iskalnik in med drugim ponujala storitev plačljivega referenciranja, imenovano „AdWords“. Ta storitev je vsakemu gospodarskemu subjektu omogočala, da z izbiro ene ali več ključnih besed zagotovi, da se izpiše promocijska povezava do njegove strani skupaj z oglasnim sporočilom. Družba Vuitton, imetnica znamke Skupnosti „Vuitton“, in drugi imetniki francoskih znamk so ugotovili, da so se, kadar so internetni uporabniki pri uporabi iskalnika Google vnesli besede, iz katerih so bile sestavljene te znamke, izpisovale povezave na strani, ki so ponujale ponaredke blaga družbe Vuitton, in povezave na strani konkurentov drugih imetnikov znamk. Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je Sodišču postavilo

⁸⁸ Člen 8(3) Direktive 2001/29 o avtorski pravici. V skladu s to določbo države članice zagotovijo, da imetniki pravic lahko zahtevajo sodno odredbo proti posrednikom, katerih storitve uporablja tretja stranka in s tem krši avtorsko ali sorodne pravice.

⁸⁹ Člen 14(1)(a) Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju.

vprašanje v zvezi z zakonitostjo uporabe znakov, ki ustrezajo znamkam, kot ključnih besed pri storitvi internetnega referenciranja brez dovoljenja njihovih imetnikov.

Sodišče je razsodilo, da tak ponudnik storitve internetnega referenciranja tega znaka ne uporablja v smislu člena 5(1) in (2) Direktive 89/104/EGS⁹⁰ ali člena 9(1) Uredbe (ES) št. 40/94⁹¹, čeprav oglaševalcem omogoča izbiro znakov, enakih znamkam, kot ključnih besed, shranjuje te znake in prikazuje oglase svojih strank ob njihovi uporabi. To, da tretja oseba uporablja znak, ki je enak ali podoben znamki imetnika, pomeni, da ta uporabi znak v okviru svojega komercialnega sporočila, in pomeni uporabo v smislu navedene direktive, kadar je namen tega prikazovanja zavesti internetne uporabnike v zмотo glede porekla njenega blaga ali storitev.

Imetnik znamke ima pravico, da oglaševalcu prepove oglaševanje, kadar oglas internetnemu uporabniku težko omogoča, da ugotovi, ali blago ali storitve iz oglasa izvirajo od imetnika znamke ali od tretje osebe. Bistvena funkcija znamke zajema zlasti omogočanje internetnim uporabnikom, da razlikujejo blago ali storitve imetnika te znamke od blaga in storitev drugega porekla.

Vendar posledice tega, da tretje osebe uporabljajo znak, enak znamki, same po sebi ne pomenijo vpliva na funkcijo znamke kot oglasa. Člen 14 Direktive 2000/31/ES⁹² je treba razlagati tako, da se v njem določeno pravilo uporablja za ponudnika storitve internetnega referenciranja, kadar ta ponudnik ni imel dejavne vloge, zaradi katere bi lahko poznal ali nadzoroval podatke, ki se shranjujejo. Če je ravnanje ponudnika zgolj tehnično, samodejno in pasivno, kar pomeni, da ne pozna niti ne more nadzorovati podatkov, ki jih shranjuje, tega ponudnika ni mogoče šteti za odgovornega.

Sodba z dne 11. julija 2013, Belgian Electronic Sorting Technology (C-657/11, [EU:C:2013:516](#))

Družbi Belgian Electronic Sorting Technology (BEST) in Visys sta razvijali, proizvajali in prodajali naprave in sisteme za razvrščanje, ki so opremljeni z lasersko tehnologijo. Družbo Visys je ustanovil B. Peelaers, nekdanji zaposleni družbe BEST. Zadnjenavedeni je za račun družbe Visys registriral ime domene „www.bestlasersorter.com“. Spletno mesto pod tem imenom domene je bilo po vsebini enako običajnim spletnim mestoma družbe Visys, ki sta bili dostopni pod imenoma domene „www.visys.be“ in „www.visysglobal.be“. Iskalnik google.be je pri vnosu iskalnih pojmov „Best Laser Sorter“ kot drugi rezultat iskanja, za spletnim mestom družbe BEST, napotil na spletno mesto družbe Visys. Družba Visys je na svojih spletnih mestih med drugim uporabljala metaoznaki „Best+Helius, Best+Genius“. Hof van Cassatie (kasacijsko sodišče, Belgija) je kot predložitveno sodišče pri Sodišču začelo postopek, da bi izvedelo, ali je za registracijo

⁹⁰ Direktiva Sveta 89/104/EGS z dne 21. decembra 1988 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 92).

⁹¹ Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 146).

⁹² Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

in uporabo imena domene na eni strani ter uporabo metaoznak („metatags“) v metapodatkih („metadata“) spletnega mesta na drugi mogoče šteti, da so zajete s pojmom oglaševanja v smislu direktiv 84/450/EGS⁹³ in 2006/114/ES⁹⁴.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 2, točka 1, Direktive 84/450/EGS in člen 2(a) Direktive 2006/114/ES razlagati tako, da pojem oglaševanja, kot je opredeljen s tema določbama, zajema uporabo imena domene in metaoznak v metapodatkih spletnega mesta, kadar ime domene ali metaoznake, sestavljene iz ključnih besed („keyword metatags“), napeljujejo na nekatere proizvode, storitve ali trgovsko ime družbe ter pomenijo obliko predstavitve, ki je namenjena potencialnim potrošnikom in jim sugerira, da bodo našli spletno mesto v zvezi z navedenimi proizvodi, storitvami ali navedeno družbo.

Pojma oglaševanja namreč ni mogoče razlagati in uporabljati tako, da za ukrepe prodajalca ali ponudnika, ki so namenjeni spodbujanju prodaje njegovih proizvodov ali storitev in ki lahko vplivajo na ekonomsko vedenje potrošnikov ter torej vplivajo na konkurente tega trgovca, ne veljajo pravila o lojalni konkurenci, določena s tema direktivama.

Vendar pa ta pojem ne vključuje same registracije imena domene. Gre namreč za povsem formalno dejanje, ki samo po sebi ne vključuje nujno možnosti seznanitve potencialnih potrošnikov z imenom domene in torej ne more vplivati na njihovo izbiro.

Sodba z dne 4. maja 2017, Luc Vanderborght (C-339/15, [EU:C:2017:335](#))

Luc Vanderborght, zobozdravnik v Belgiji, je oglaševal zobozdravstvene storitve. Namestil je tablo, na kateri so bili navedeni njegovo ime, podatek, da je zobozdravnik, naslov njegovega spletnega mesta in telefonska številka njegove ordinacije. Poleg tega je ustvaril spletno mesto, na katerem so bili pacienti obveščeni o različnih vrstah zdravljenja, ki jih je izvajal v svoji ordinaciji. Nazadnje, objavil je tudi nekaj oglasov v lokalnih časopisih. Po vloženi pritožbi poklicnega združenja zobozdravnikov Verbond der Vlaamse Tandartsen je bil zoper L. Vanderborghta začet kazenski pregon. V belgijskem pravu je bilo namreč prepovedano vsakršno oglaševanje v zvezi s storitvami zobozdravstvene oskrbe in so bile naložene zahteve glede diskretnosti. Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel (prvostopenjsko sodišče v Bruslju za postopke v nizozemščini, Belgija), ki je odločalo o sporu, se je odločilo, da bo glede tega postavilo vprašanje Sodišču.

Sodišče je razsodilo, da je treba Direktivo 2000/31/ES⁹⁵ razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kot je bila ta iz postopka v glavni stvari.

⁹³ Direktiva Sveta 84/450/EGS z dne 10. septembra 1984 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic o zavajajočem oglaševanju, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2005/29/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 227).

⁹⁴ Direktiva 2006/114/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o zavajajočem in primerjalnem oglaševanju (UL 2006, L 376, str. 21).

V uvodni izjavi 18 Direktive 2000/31/ES je navedeno, da pojem „storitve informacijske družbe“ zajema široko področje gospodarskih dejavnosti, ki potekajo po internetu. Poleg tega člen 2(f) te direktive podrobneje določa, da pojem „komercialno sporočilo“ zajema zlasti vsako obliko sporočila, namenjenega promociji storitev osebe, ki opravlja zakonsko urejeni poklic. Iz tega izhaja, da oglaševanje storitev zobozdravstvene oskrbe prek spletnega mesta pomeni takšno storitev. Zakonodajalec Unije zakonsko urejenih poklicev ni izvzel iz načela dovoljenosti spletnih komercialnih sporočil iz člena 8(1) navedene direktive. Čeprav ta določba omogoča, da se pri pripravi poklicnih pravil, ki so povezana s posebnostmi zdravstvenih poklicev, te posebnosti upoštevajo ter se ozko določijo oblike in načini spletnih komercialnih sporočil, zlasti da se prepreči zmanjšanje zaupanja pacientov v te poklice, ta poklicna pravila ne morejo na splošno in absolutno prepovedati vsakršnega spletnega oglaševanja, ki je namenjeno promociji dejavnosti osebe, ki opravlja takšen poklic.

Člen 56 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki na splošno in absolutno prepoveduje kakršno koli oglaševanje storitev zobozdravstvene oskrbe.

V zvezi s potrebnostjo omejitve svobode opravljanja storitev, kot je bila ta iz postopka v glavni stvari, je treba upoštevati, da sta zdravje in življenje ljudi najpomembnejši med dobrinami in interesi, varovanimi s Pogodbo, ter da načeloma države članice določijo raven, na kateri želijo zagotoviti varovanje javnega zdravja.

Vsa oglasna sporočila, ki jih je ta zakonodaja prepovedovala, namreč nimajo učinka, ki bi bil v nasprotju z omenjenimi cilji. V teh okoliščinah je treba šteti, da bi bilo mogoče cilje nacionalne zakonodaje iz postopka v glavni stvari doseči z manj omejevalnimi ukrepi.

Sodba z dne 30. marca 2017, Verband Sozialer Wettbewerb eV (C-146/16, [EU:C:2017:243](#))

Spor se je nanašal na reklamni oglas, ki ga je v časopisu objavila družba DHL Paket, ki je upravljala platformo za spletno prodajo „MeinPaket.de“, na kateri so prodajalci ponujali izdelke naprodaj. Blago, predstavljeno v tem oglasu skupaj s kodo, je bilo mogoče kupiti prek navedene platforme pri zunanjih prodajalcih. Uporabnik je lahko po povezavi na to spletno mesto vnesel zadevno kodo in bil napoten na stran, na kateri je bilo zadevno blago podrobneje predstavljeno in navedeno, kdo je prodajalec, glede katerega so bile podrobnejše informacije na voljo v posebej za to namenjeni rubriki.

Verband Sozialer Wettbewerb (VSW), združenje, katerega člani so med drugim ponudniki električnih in elektronskih naprav ter prodajalci na daljavo, ki ponujajo naprodaj raznovrstne izdelke, je menilo, da je objavljeni oglas pomenil nepošteno poslovno prakso. Po mnenju združenja VSW družba DHL Paket ni izpolnila svoje obveznosti glede navedbe identitete in geografskega naslova ponudnikov, ki uporabljajo njeno prodajno

⁹⁵ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

platformo. Združenje VSW je vložilo tožbo, s katero je zahtevalo prenehanje tega oglaševanja.

Sodišče je na vprašanje Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) odgovorilo, da je treba člen 7(4) Direktive 2005/29/ES⁹⁶ razlagati tako, da reklamni oglas, kakršen je bil ta v postopku v glavni stvari in ki je zajet s pojmom „vabilo k nakupu“ v smislu te direktive, lahko izpolnjuje obveznost glede informacij iz te določbe.

Predložitveno sodišče mora v vsakem posameznem primeru preučiti, prvič, ali prostorske omejitve v reklamnem besedilu upravičujejo dajanje na voljo informacij o dobavitelju le na platformi za spletno prodajo, in drugič, po potrebi, ali se informacije, ki se zahtevajo s členom 7(4)(b) navedene direktive, glede platforme za spletno prodajo posredujejo enostavno in hitro.

Sodba z dne 3. marca 2016, Daimler AG (C-179/15, [EU:C:2016:134](#))

Együd Garage, družba madžarskega prava, specializirana za prodajo in popravilo vozil znamke Mercedes, je imela z družbo Daimler, nemško proizvajalko vozil Mercedes in imetnico mednarodne znamke „Mercedes-Benz“, sklenjen sporazum o poprodajnih storitvah. Madžarska družba je imela pravico do uporabe te znamke in pravico do uporabe navedbe „pooblaščen serviser Mercedes-Benz“ v svojih oglasih. Po odpovedi navedenega sporazuma je skušala družba Együd Garage z interneta umakniti vse oglase, ki bi javnost lahko vodili v prepričanje, da je bila še vedno v pogodbenem razmerju z družbo Daimler. Kljub sprejetim ukrepom so bili oglasi, ki so nakazovali na to povezanost, še naprej objavljeni na internetu in prikazani v iskalnikih. Fővárosi Törvényszék (županijsko sodišče v Budimpešti, Madžarska) je Sodišču postavilo vprašanje, ali Direktiva 2008/95/ES o blagovnih znamkah⁹⁷ družbi Daimler omogoča, da od nekdanjega pogodbenega partnerja zahteva, naj sprejme temeljite ukrepe, da ne bi škodoval njeni znamki.

Sodišče je razsodilo, da to, da tretja oseba brez dovoljenja imetnika uporablja znamko za namene obveščanja javnosti, da ta tretja oseba opravlja popravilo in vzdrževanje proizvodov, označenih s to znamko, ali da je specializirana za te proizvode, pomeni uporabo znamke v smislu člena 5(1)(a) Direktive 2008/95/ES. Imetnik znamke to lahko prepove, razen če se uporabita člen 6 te direktive, ki se nanaša na omejitev učinkov znamke, ali člen 7 te direktive, ki se nanaša na izčrpanje pravice iz znamke. Ta uporaba, če do nje pride brez privolitve imetnika znamke, lahko vpliva na funkcijo znamke kot označbe izvora.

⁹⁶ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2005, L 149, str. 22).

⁹⁷ Direktiva 2008/95/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z blagovnimi znamkami (UL 2008, L 299, str. 25).

Člen 5(1)(a) in (b) navedene direktive je treba razlagati tako, da ne gre za uporabo, kadar tega oglasa ni objavila ta tretja oseba ali ta ni bil objavljen v njenem imenu oziroma – če je ta tretja oseba ta oglas objavila ali je bil ta objavljen v njenem imenu ob privolitvi imetnika – kadar je ta tretja oseba od upravljavca spletnega mesta, pri katerem je naročila oglas, izrecno zahtevala, naj umakne oglas ali navedbo znamke v njem. Oglaševalcu prav tako ni mogoče pripisati samostojnih dejanj drugih gospodarskih subjektov, kot so dejanja upravljavcev indeksnih spletnih mest, ki niso delovali po naročilu, ampak na lastno pobudo in v lastnem imenu.

V teh dveh primerih imetnik znamke nima pooblastil v skladu s členom 5(1)(a) ali (b) Direktive 2008/95/ES za delovanje zoper oglaševalca, da bi temu prepovedal spletno objavo oglasa, ki vsebuje navedbo njegove znamke.

Sodba z dne 22. decembra 2022 (veliki senat), Louboutin (Uporaba nedovoljenega znaka na spletni tržnici) (C-148/21 in C-184/21, [EU:C:2022:1016](#))

C. Louboutin, francoski oblikovalec luksuznih čevljev in ročnih torbic, je leta 2016 kot znamko Evropske unije registriral rdečo barvo, naneseno na podplat čevlja z visoko peto.

Družba Amazon upravlja spletna mesta za spletno prodajo različnih proizvodov, ki jih ponuja neposredno v svojem imenu in za svoj račun, pa tudi posredno, z zagotavljanjem prostora na spletni tržnici tretjim prodajalcem. Ta upravljavka tretjim prodajalcem ponuja tudi dodatne storitve skladiščenja in odpreme njihovih proizvodov.

C. Louboutin je ugotovil, da se na teh spletnih mestih redno objavljajo oglasi za čevlje z rdečim podplatom, ki so po njegovih navedbah dani na trg brez njegovega soglasja. Zato je pri Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (okrožno sodišče v Luxembourg, Luksemburg)⁹⁸ in Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (gospodarsko sodišče v Bruslju za postopke v francoščini, Belgija)⁹⁹ vložil tožbi zaradi kršitve pravic, pri čemer se je skliceval na kršitev izključnih pravic, podeljenih z zadevno znamko.

Zato sta se obe navedeni sodišči odločili, da Sodišču predložita več vprašanj za predhodno odločanje.

V bistvu sta Sodišču postavili vprašanje, ali je treba Uredbo o znamki Evropske unije¹⁰⁰ razlagati tako, da se za upravljavca spletnega prodajnega mesta, ki poleg lastnih ponudb tega upravljavca za prodajo vključuje tudi spletno tržnico, lahko šteje, da sam uporablja znak, ki je enak znamki Evropske unije druge osebe, za proizvode, ki so enaki tistim, za katere je bila ta znamka registrirana, če tretji prodajalci na tej tržnici brez soglasja imetnika navedene znamke take proizvode, označene s tem znakom, ponujajo za prodajo.

⁹⁸ Zadeva C-148/21.

⁹⁹ Zadeva C-184/21.

¹⁰⁰ Natančneje, člen 9(2)(a) Uredbe (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL 2017, L 154, str. 1).

Zlasti sta se spraševali, ali so v zvezi s tem upoštevna dejstva, da ta upravljavec uporablja enoten način predstavitve ponudb, objavljenih na njegovem spletnem mestu, na katerem hkrati prikazuje oglase v zvezi s proizvodi, ki jih prodaja v svojem imenu in za svoj račun, ter oglase za proizvode, ki jih na navedeni spletni tržnici ponujajo tretji prodajalci, da v vseh teh oglasih prikazuje svoj logotip priznanega distributerja in da tretjim prodajalcem v okviru trženja njihovih proizvodov ponuja dodatne storitve podpore pri predstavitvi njihovih oglasov ter pri skladiščenju in odpremi proizvodov, ki se ponujajo na isti spletni tržnici. V tem okviru sta se predložitveni sodišči spraševali tudi, ali je treba po potrebi upoštevati, kakšno je dojemanje uporabnikov zadevnega spletnega mesta.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je imelo priložnost podati pomembna pojasnila glede vprašanja neposredne odgovornosti upravljavca spletnega prodajnega mesta, ki vključuje spletno tržnico, za kršitve pravic imetnika znamke Evropske unije, ki izhajajo iz dejstva, da se znak, ki je enak tej znamki, pojavlja v oglasih tretjih prodajalcev na tej spletni tržnici.

Sodišče je spomnilo, da se v skladu z Uredbo o znamki Unije¹⁰¹ z registracijo znamke Evropske unije imetniku podeli pravica, da vsem tretjim osebam prepreči, da bi brez njegovega soglasja v gospodarskem prometu uporabljale znak, ki je enak tej znamki, za blago ali storitve, enake tistim, za katere je registrirana ta znamka.

Sodišče je najprej poudarilo, da pojem „uporaba“ v Uredbi o znamki Unije ni opredeljen. Vendar ta izraz po eni strani pomeni aktivno ravnanje in neposredno ali posredno nadzorovanje dejanja, ki pomeni uporabo. Le tretja oseba, ki ima tak nadzor, namreč dejansko lahko ustavi uporabo znamke brez soglasja njenega imetnika.

Uporaba znaka, enakega ali podobnega znamki imetnika, s strani tretje osebe po drugi strani zahteva najmanj to, da ta tretja oseba uporabi znak v okviru svojega lastnega komercialnega sporočanja. Oseba torej lahko omogoči svojim strankam, da uporabijo znake, ki so enaki ali podobni znamkam, ne da bi te znake uporabila sama. Tako je Sodišče v zvezi z upravljavcem spletne tržnice ugotovilo, da znake, ki so enaki ali podobni znamkam, v ponudbah za prodajo, prikazanih na tej spletni tržnici, uporabljajo le prodajalci, ki so stranke tega upravljavca, in ne ta upravljavec sam, ker ta tega znaka ne uporablja v okviru svojega komercialnega sporočanja.

Vendar je Sodišče ugotovilo, da v okviru svoje predhodne sodne prakse ni bilo vprašano o vplivu dejstva, da zadevno spletno prodajno mesto poleg spletne tržnice vključuje tudi ponudbe za prodajo samega upravljavca tega spletnega mesta, medtem ko se ti zadevi nanašata prav na ta vpliv. Tako sta se v obravnavani zadevi predložitveni sodišči spraševali, ali poleg tretjega prodajalca znak, ki je enak znamki druge osebe, za proizvode, ki so enaki tistim, za katere je bila ta znamka registrirana, pri svojem

¹⁰¹ Člen 9(2)(a) Uredbe (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL 2017, L 154, str. 1).

komercialnem sporočanju uporablja tudi upravljavec spletnega prodajnega mesta, ki vključuje spletno tržnico, kot je družba Amazon, tako da bi bil ta lahko odgovoren za kršitev pravic imetnika te znamke, kadar tretji prodajalec ponuja take proizvode, označene s tem znakom, za prodajo na tej spletni tržnici.

Sodišče je ugotovilo, da se to vprašanje postavlja ne glede na to, da se lahko vloga takega upravljavca po potrebi preuči tudi z vidika drugih pravnih pravil, in da lahko, čeprav je za presojo take uporabe s strani upravljavca nazadnje pristojno nacionalno sodišče, Sodišče poda elemente razlage prava Unije, ki bi predložitvenima sodiščema lahko v zvezi s tem koristili.

V zvezi s tem je Sodišče glede komercialnega sporočanja pojasnilo, da to, da upravljavec spletnega mesta, ki vključuje spletno tržnico, v okviru lastnega komercialnega sporočanja uporablja znak, enak znamki druge osebe, pomeni, da je za tretje osebe ta znak sestavni del tega sporočanja in zato zanje spada v dejavnost tega podjetja.

V tem okviru je Sodišče opozorilo, da v položaju, v katerem ponudnik storitve uporablja znak, ki je enak ali podoben znamki druge osebe, za promocijo proizvodov, ki jih prek te storitve trži ena od njegovih strank, ta ponudnik sam uporablja ta znak, kadar ga uporablja tako, da se vzpostavi povezava med navedenim znakom in storitvami, ki jih opravlja navedeni ponudnik.

Sodišče je tako že ugotovilo, da tak ponudnik sam ne uporablja znaka, ki je enak ali podoben znamki druge osebe, če storitev, ki jo ta ponudnik opravlja, ni primerljiva s storitvijo, katere namen je promocija trženja proizvodov, označenih s tem znakom, ter ne pomeni ustvarjanja povezave med to storitvijo in navedenim znakom, ker zadevni ponudnik za potrošnika ni viden, kar izključuje vsakršno povezavo med njegovimi storitvami in zadevnim znakom.

Vendar je Sodišče razsodilo, da taka povezava obstaja, kadar upravljavec spletne tržnice prek storitve internetnega referenciranja in na podlagi ključne besede, enake znamki druge osebe, oglašuje proizvode te znamke, ki jih prodajajo njegove stranke na njegovi spletni tržnici. Tako oglaševanje namreč za internetne uporabnike, ki opravijo iskanje na podlagi te ključne besede, ustvarja očitno povezavo med temi proizvodi, zaščitenimi z znakom, in možnostjo, da jih kupijo na navedeni spletni tržnici. Iz tega razloga lahko imetnik te znamke temu upravljavcu prepove tako uporabo, če to oglaševanje krši pravico iz znamke, ker običajno obveščnemu in razumno pozornemu internetnemu uporabniku ne omogoča ali mu zgolj težko omogoča, da ugotovi, ali navedeni proizvodi izvirajo od imetnika navedene znamke ali podjetja, ki je z njim gospodarsko povezano, ali, nasprotno, od tretje osebe.

Sodišče je iz tega sklepalo, da je treba pri ugotavljanju, ali upravljavec spletnega prodajnega mesta, ki vključuje spletno tržnico, sam uporablja znak, ki je enak znamki druge osebe in ki je naveden v oglasih v zvezi s proizvodi, ki jih na tej spletni tržnici ponujajo tretji prodajalci, presoditi, ali običajno obveščen in razumno pozoren

uporabnik tega spletnega mesta vzpostavi povezavo med storitvami tega upravljavca in zadevnim znakom.

S tega vidika je treba za presojo, ali je mogoče oglas, ki ga na navedeni spletni tržnici objavi tretji prodajalec, ki deluje na tej spletni tržnici in ki uporablja znak, enak znamki druge osebe, šteti za sestavni del komercialnega sporočanja upravljavca navedenega spletnega mesta, preveriti, ali se lahko s tem oglasom vzpostavi povezava med storitvami, ki jih ponuja ta upravljavec, in zadevnim znakom, ker bi lahko uporabnik mislil, da proizvod, za katerega se uporablja zadevni znak, navedeni upravljavec trži v svojem imenu in za svoj račun.

Sodišče je poudarilo, da so v okviru te celovite presoje okoliščin obravnavanega primera posebej pomembni zlasti način predstavitve oglasov na zadevnem spletnem mestu, tako posamezno kot skupaj, ter narava in obseg storitev, ki jih zagotavlja upravljavec tega spletnega mesta.

Po eni strani, kar zadeva način predstavitve teh oglasov, pravo Unije nalaga pregledno prikazovanje oglasov na internetu, tako da običajno obveščen in razumno pozoren uporabnik zlahka razlikuje med ponudbami upravljavca spletnega mesta in ponudbami tretjih prodajalcev, ki so dejavni na spletni tržnici. Sodišče pa je razsodilo, da to, da upravljavec uporablja enoten način predstavitve ponudb, objavljenih na njegovem spletnem mestu, tako da hkrati prikazuje svoje oglase in oglase tretjih prodajalcev, pri čemer prikazuje svoj logotip uglednega distributerja tako na svojem spletnem mestu kot v vseh teh oglasih, lahko oteži tako jasno razlikovanje in tako daje vtis, da ta upravljavec trži – v svojem imenu in za svoj račun – proizvode, ki jih za prodajo ponujajo ti tretji prodajalci.

Po drugi strani narava in obseg storitev, ki jih upravljavec spletne tržnice zagotavlja prodajalcem, kot so zlasti skladiščenje, pošiljanje in urejanje vračil navedenih proizvodov, lahko uporabniku, ki je običajno obveščen in razumno pozoren, prav tako dajeta vtis, da te proizvode trži upravljavec, ter s tem pri teh uporabnikih ustvarjata povezavo med temi storitvami ter znaki, ki so na teh proizvodih in v oglasih tretjih prodajalcev.

Sodišče je nazadnje razsodilo, da se za upravljavca spletnega prodajnega mesta, ki poleg lastnih ponudb tega upravljavca za prodajo vključuje tudi spletno tržnico, lahko šteje, da sam uporablja znak, ki je enak znamki Evropske unije druge osebe, za proizvode, ki so enaki tistim, za katere je bila ta znamka registrirana, kadar tretji prodajalci na tej tržnici brez soglasja imetnika navedene znamke ponujajo za prodajo take proizvode, označene s tem znakom, če običajno obveščen in razumno pozoren uporabnik tega spletnega mesta vzpostavi povezavo med storitvami tega upravljavca in zadevnim znakom, kar zlasti velja, če bi lahko tak uporabnik ob upoštevanju vseh elementov, ki opredeljujejo zadevni položaj, dobil vtis, da proizvode, označene z navedenim znakom, trži navedeni upravljavec sam, v svojem imenu in za svoj račun. Sodišče je dodalo, da so v zvezi s tem upoštevna dejstva:

- da ta upravljavec uporablja enoten način predstavitve ponudb, objavljenih na njegovem spletnem mestu, na katerem hkrati prikazuje oglase v zvezi s proizvodi, ki jih prodaja v svojem imenu in za svoj račun, ter oglase za proizvode, ki jih na navedeni spletni tržnici ponujajo tretji prodajalci;
- da v vseh teh oglaših prikazuje svoj logotip priznanega distributerja;
- in da tretjim prodajalcem v okviru trženja proizvodov, označenih z zadevnim znakom, ponuja dodatne storitve, zlasti skladiščenje in odpremo teh proizvodov.

Sodba z dne 22. decembra 2022 (veliki senat), EUROAPTIEKA (C-530/20, EU:C:2022:1014)

„EUROAPTIEKA“ SIA je družba, ki opravlja lekarniško dejavnost v Latviji. Je del skupine, ki ima mrežo lekarn in družb za distribucijo zdravil na drobno v tej državi. Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (inšpekcija za javno zdravje, služba za nadzor zdravil, Latvija) je leta 2016 družbi EUROAPTIEKA prepovedala oglaševanje promocijske prodaje, s katero je bil ponujen 15-odstotni popust na nakupno ceno katerega koli zdravila v primeru nakupa vsaj treh artiklov. Ta odločba je bila sprejeta na podlagi nacionalne določbe, ki prepoveduje, da se v oglaševanje širši javnosti zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, vključijo informacije, ki spodbujajo nakup zdravila z upravičevanjem potrebe po takem nakupu s ceno zdravila, z razglašanjem posebne prodaje ali z navajanjem, da se zdravilo prodaja v paketu z drugimi zdravili (tudi po znižani ceni) ali proizvodi.¹⁰²

Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče, Latvija), pri katerem je družba EUROAPTIEKA leta 2020 vložila pravno sredstvo zoper to določbo, je Sodišču postavilo vprašanja za predhodno odločanje o razlagi Direktive 2001/83.¹⁰³

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je v sodbi pojasnilo obseg pojma „oglaševanje zdravil“ v smislu te direktive, zlasti v zvezi z vsebinami, ki se ne nanašajo na določeno zdravilo, ampak na nedoločena zdravila. Poleg tega se je izreklo o združljivosti nacionalne določbe, ki določa prepovedi, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, z navedeno direktivo, zlasti o vprašanju, ali je namen teh prepovedi spodbujati smotno uporabo zdravil v smislu te direktive.

Na prvem mestu, Sodišče je razsodilo, da razširjanje informacij, ki spodbujajo nakup zdravil z upravičevanjem potrebe po takem nakupu s ceno teh zdravil, z razglašanjem posebne prodaje ali z navajanjem, da se navedena zdravila prodajajo v paketu z drugimi zdravili – tudi po znižani ceni – ali z drugimi proizvodi, spada pod pojem „oglaševanje

¹⁰² Točka 18.12 Ministru kabineta noteikumi Nr. 378 „Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus“ (uredba sveta ministrov št. 378 o načinih oglaševanja zdravil in pogojih, pod katerimi lahko proizvajalec zdravil zdravnikom ponudi brezplačne vzorce zdravil) z dne 17. maja 2011 (Latvijas Vēstnesis, 2011, št. 78).

¹⁰³ Natančneje, gre za člen 86(1), člen 87(3) in člen 90 Direktive 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 69), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2004/27/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 34, str. 262).

zdravil“ v smislu Direktive 2001/83, tudi kadar se te informacije ne nanašajo na določeno zdravilo, ampak na nedoločena zdravila.

Najprej, Sodišče je z jezikovnega vidika opozorilo, da člen 86(1) te direktive, ki vsebuje pojem „oglaševanje zdravil“, sistematično vsebuje sklicevanje na „zdravila“ v množini. Poleg tega je ta pojem v tej določbi opredeljen zelo široko, in sicer tako, da zajema „vse oblike“ obveščanja, vključno z obveščanjem od vrat do vrat, agitiranjem ali spodbujanjem, kar vključuje med drugim „oglaševanje zdravil širši javnosti“.

Dalje, z vidika konteksta je Sodišče navedlo, da so z določbami iz naslova VIII Direktive 2001/83, kamor spada člen 86, določena splošna in temeljna pravila o oglaševanju zdravil ter da se zato navedene določbe uporabljajo za vsako dejanje, s katerim se spodbuja predpisovanje, izdajanje, prodaja ali potrošnja zdravil.

Nazadnje, glede ciljev, ki jim sledi Direktiva 2001/83, je Sodišče ugotovilo, da bi bil bistveni cilj varovanja javnega zdravja, ki mu sledi ta direktiva, v veliki meri ogrožen, če dejavnost obveščanja, vključno z obveščanjem od vrat do vrat, agitiranjem ali spodbujanjem z namenom, da se spodbuja predpisovanje, izdajanje, prodaja ali potrošnja zdravil, brez sklicevanja na določeno zdravilo ne bi spadala pod pojem „oglaševanje zdravil“ in se zato zanjo ne bi uporabljali prepovedi, pogoji in omejitve, ki so s to direktivo določeni na področju oglaševanja.

Ker se namreč oglaševanje nedoločenih zdravil, kot je oglaševanje, ki zadeva celoten razred zdravil za zdravljenje iste bolezni, lahko nanaša tudi na zdravila, za izdajo katerih je potreben zdravniški recept, ali zdravila, za katera je mogoče uveljavljati nadomestilo stroškov, bi izključitev takega oglaševanja s področja uporabe določb Direktive 2001/83 v zvezi z oglaševanjem privedla do tega, da bi prepovedi iz te direktive v veliki meri izgubile polni učinek,¹⁰⁴ ker bi se uporabi teh prepovedi izognilo pri vsakem oglaševanju, ki se ne bi specifično nanašalo na neko zdravilo iz tega razreda.

Poleg tega je Sodišče štelo, da je oglaševanje, ki se nanaša na nedoločen sklop zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, lahko iz istega razloga kot oglaševanje, ki se nanaša na eno samo določeno zdravilo, prekomerno in nepremišljeno ter zato škoduje javnemu zdravju s tem, da potrošnike spodbuja k nesmotrni ali prekomerni uporabi zadevnih zdravil.

Sodišče je ugotovilo, da ne glede na to, kar je bilo navedeno v sodbi A (Oglaševanje in spletna prodaja zdravil)¹⁰⁵ in v sodbi DocMorris¹⁰⁶, pojem „oglaševanje zdravil“ iz Direktive 2001/83 zajema vse oblike obveščanja, vključno z obveščanjem od vrat do vrat, agitiranjem ali spodbujanjem z namenom, da se spodbuja predpisovanje, izdajanje, prodaja ali potrošnja določenega zdravila ali nedoločenih zdravil.

¹⁰⁴ Člen 88(1)(a) in (3) Direktive 2001/83.

¹⁰⁵ Sodba z dne 1. oktobra 2020, A (Oglaševanje in spletna prodaja zdravil) (C-649/18, [EU:C:2020:764](#), točka 50).

¹⁰⁶ Sodba z dne 15. julija 2021, DocMorris (C-190/20, [EU:C:2021:609](#), točka 20).

Sodišče je dodalo, da glede na to, da je namen sporočila bistvena značilnost tega pojma in odločilen element za razlikovanje med oglaševanjem in zgolj obveščanjem, ter da se zdi, da imajo dejavnosti obveščanja, na katere se nanaša nacionalna določba, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, tak promocijski namen, te dejavnosti spadajo pod navedeni pojem.

Na drugem mestu, Sodišče je razsodilo, da določbe Direktive 2001/83¹⁰⁷ ne nasprotujejo nacionalni določbi, s katero so predpisane omejitve, ki v tej direktivi niso določene, vendar ustrezajo bistvenemu cilju varovanja javnega zdravja, ki mu sledi navedena direktiva, tako da se s to določbo prepoveduje, da so v oglaševanje širši javnosti zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, vključene informacije, ki spodbujajo nakup zdravil z upravičevanjem potrebe po takem nakupu s ceno teh zdravil, z razglašanjem posebne prodaje ali z navajanjem, da se navedena zdravila prodajajo v paketu z drugimi zdravili – tudi po nižani ceni – ali z drugimi izdelki.

Sodišče je v podporo tej razlagi, prvič, v zvezi z razmerjem med zahtevo, da se s tem oglaševanjem spodbuja smotrna uporaba zdravil,¹⁰⁸ in omejitvami iz Direktive 2001/83 v obliki seznama prepovedanih elementov oglaševanja¹⁰⁹ opozorilo, da dejstvo, da ta direktiva ne vsebuje posebnih pravil v zvezi z danim elementom oglaševanja, ni ovira za to, da države članice zaradi cilja preprečiti sleherno prekomerno ali nepremišljeno oglaševanje zdravil, ki bi lahko vplivalo na javno zdravje, prepovejo¹¹⁰ takšen element, če bi se z njim spodbujala nesmotrna uporaba zdravil.

To pomeni, da čeprav Direktiva 2001/83 dovoljuje oglaševanje zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben, morajo države članice zato, da v skladu z glavnim ciljem varovanja javnega zdravja preprečijo nastanek tveganj za javno zdravje, prepovedati, da se v oglaševanje širši javnosti zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, vključijo elementi, ki lahko spodbujajo nesmotrno uporabo takih zdravil.

Drugič, glede vprašanja, ali to velja za elemente, na katere se nanašajo prepovedi, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, je Sodišče navedlo, da glede zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, pogosto končni potrošnik sam brez pomoči zdravnika oceni koristnost ali potrebnost nakupa takih zdravil. Vendar ta potrošnik nima nujno posebnih in objektivnih znanj, na podlagi katerih bi lahko ocenil njihovo terapevtsko vrednost. Oglaševanje lahko torej izjemno pomembno vpliva na oceno in izbiro navedenega potrošnika, tako glede kakovosti zdravila kot glede količine, ki jo je treba kupiti.

¹⁰⁷ Natančneje člen 87(3) in člen 90 Direktive 2001/83.

¹⁰⁸ Zahteva iz člena 87(3) Direktive 2001/83.

¹⁰⁹ Omejitve iz člena 90 Direktive 2001/83.

¹¹⁰ Na podlagi člena 87(3) Direktive 2001/83.

V tem okviru elementi oglaševanja, kot so ti, na katere se nanaša nacionalna določba iz postopka v glavni stvari, lahko spodbujajo potrošnike k nakupu zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov, glede na ekonomsko merilo, ki je povezano s ceno teh zdravil, ter zato lahko te potrošnike privedejo do nakupa in uporabe navedenih zdravil, ne da bi bila izvedena objektivna ocena na podlagi terapevtskih lastnosti teh zdravil in konkretnih zdravstvenih potreb.

V skladu z ugotovitvami Sodišča pa oglaševanje, ki potrošnika odvrne od objektivne ocene potrebe po jemanju zdravila, spodbuja nesmotrno in prekomerno uporabo tega zdravila. Taka nesmotrna in prekomerna uporaba zdravil lahko izhaja tudi iz oglaševanja, ki – tako kot to, ki se nanaša na promocijske ponudbe ali na prodajo zdravil skupaj z drugimi izdelki – izenačuje zdravila z drugimi potrošniškimi izdelki, ki so na splošno predmet popustov in znižanj cen, povezanih z nakupom nad določenim zneskom.

Sodišče je sklepno ugotovilo, da nacionalna določba, kot je ta iz postopka v glavni stvari, s tem, da prepoveduje razširjanje elementov oglaševanja, ki spodbujajo nesmotrno in prekomerno uporabo zdravil, za izdajo katerih zdravniški recept ni potreben in za katera ni mogoče uveljavljati nadomestila stroškov – brez poseganja v možnost lekarn, da odobrijo popuste in znižanja cen pri prodaji teh zdravil in drugih zdravstvenih proizvodov – ustreza bistvenemu cilju varovanja javnega zdravja in je torej združljiva z Direktivo 2001/83.

2. Odgovornost posrednih ponudnikov storitev

Sodba z dne 3. oktobra 2019, Glawischnig-Piesczek (C-18/18, [EU:C:2019:821](#))

Družba Facebook Ireland je upravljala svetovno platformo družbenega medija (v nadaljevanju: Facebook Service) za uporabnike zunaj Združenih držav Amerike in Kanade. E. Glawischnig-Piesczek je bila poslanka Nationalrat (spodnji dom parlamenta, Avstrija), vodja poslanske skupine „Die Grünen“ (Zeleni) v parlamentu in zvezna tiskovna predstavnica te politične stranke. Neki uporabnik Facebook Service je 3. aprila 2016 na svoji osebni strani delil članek iz avstrijskega spletnega informativnega portala oe24.at, naslovljen „Zeleni: za ohranitev minimalnega dohodka za begunce“, zaradi česar je bil na tej strani ustvarjen „predogled“ izvirnega spletnega mesta, ki je vseboval naslov in kratek povzetek navedenega članka ter fotografijo E. Glawischnig-Piesczek. Poleg tega je ta uporabnik v zvezi s tem člankom objavil komentar, ki je bil napisan na način, za katerega je predložitveno sodišče ugotovilo, da gre za žalitev tožeče stranke v postopku v glavni stvari ter obrekovanje in škodovanje njenemu ugledu. Vsak uporabnik Facebook Service je lahko prebral ta prispevek.

E. Glawischnig-Piesczek je v dopisu z dne 7. julija 2016 od družbe Facebook Ireland med drugim zahtevala, naj ta komentar izbriše. Ker družba Facebook Ireland zadevnega komentarja ni odstranila, je E. Glawischnig-Piesczek vložila tožbo pri gospodarskem sodišču, ki je družbi Facebook Ireland odredilo, naj takoj in do konca postopka z opustitveno tožbo preneha objavljati in/ali razširjati fotografije, na katerih je tožeča stranka v glavni stvari. Družba Facebook Ireland je v Avstriji onemogočila dostop do prvotno objavljene vsebine.

Višje deželno sodišče je v pritožbenem postopku odredbo, izdano na prvi stopnji, potrdilo v delu, v katerem se nanaša na enake trditve. Po drugi strani pa je presodilo, da mora razširjanje trditev z enakovredno vsebino prenehati le v zvezi s tistimi trditvami, o katerih so družbo Facebook Ireland obvestile tožeča stranka v postopku v glavni stvari ali tretje osebe ali s katerimi je bila drugače seznanjena. Obe stranki v postopku v glavni stvari sta pri Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) vložili revizijo.

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se je v bistvu nanašal na razlago člena 15(1) Direktive 2000/31/ES.

Sodišče je najprej poudarilo, da je za zagotovitev, da neki ponudnik storitev gostovanja prepreči kakršno koli nadaljnje oškodovanje zadevnih interesov, legitimno to, da lahko pristojno sodišče od tega ponudnika storitev gostovanja zahteva, da blokira dostop do shranjenih podatkov, katerih vsebina je enaka vsebini, za katero je bilo prej ugotovljeno, da je nezakonita, ali da odstrani te podatke, ne glede na to, kdo je zahteval njihovo hrambo.

Dalje, po navedbah Sodišča je sodišču države članice dovoljeno, da ponudniku storitev gostovanja naloži, naj izbriše podatke, ki jih hrani in katerih vsebina je enakovredna vsebini podatka, ki je bil prej razglašen za nezakonitega, ali naj blokira dostop do njih, če sta nadzor in iskanje podatkov, na katere se nanaša ta odredba, omejena na podatke, ki prenašajo sporočilo z vsebino, ki je glede na vsebino, katere nezakonitost je bila ugotovljena, v bistvenem delu ostala nespremenjena, in ki vsebujejo elemente, opredeljene v odredbi, pri čemer razlike pri ubeseditvi te vsebine, ki je enakovredna vsebini podatka, za katerega je bilo prej ugotovljeno, da je nezakonit, niso take, da bi moral zadevni ponudnik storitev gostovanja samostojno presojati to vsebino.

Nazadnje, to sodišče lahko ponudniku storitev gostovanja odredi, naj izbriše podatke, na katere se nanaša odredba, ali blokira dostop do njih na svetovni ravni v okviru upoštevnega mednarodnega prava.

Sodba z dne 8. decembra 2022 (veliki senat), Google (Odstranitev povezav do domnevno netočne vsebine) (C-460/20, [EU:C:2022:962](#))

Tožeči stranki v postopku v glavni stvari, in sicer TU, ki zaseda odgovorne položaje in ima deleže v različnih družbah, in RE, ki je bila njegova partnerka in do maja 2015 prokuristka ene od teh družb, sta bili predmet treh člankov, ki jih je leta 2015 na spletnem mestu

objavila družba G LLC, ki je upravljavka tega spletnega mesta. V teh člankih, od katerih je bil eden ilustriran s štirimi fotografijami, ki so upodabljale tožeči stranki in ki so kazale na to, da ti živita luksuzno življenje, je bil kritično predstavljen naložbeni model več njunih družb. Dostop do teh člankov je bil mogoč tako, da so se v iskalnik, ki ga upravlja družba Google LLC (v nadaljevanju: Google), vnesla imena in priimki tožečih strank, tako ločeno kot v kombinaciji z nekaterimi imeni družb. Seznam zadetkov je napotoval na te članke, in sicer prek povezave, in na fotografije, prikazane v obliki predoglednih sličic („thumbnails“).

Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta od družbe Google kot upravljavke obdelave osebnih podatkov, ki se izvaja z njenim iskalnikom, zahtevali, prvič, naj s seznama zadetkov iskanja odstrani povezave do zadevnih člankov, ker naj bi ti vsebovali netočne trditve in obrekljiva mnenja, in drugič, naj s seznama zadetkov iskanja odstrani predogledne sličice. Družba Google tej zahtevi ni ugodila.

Ker tožeči stranki v postopku v glavni stvari nista uspeli niti na prvi stopnji niti v pritožbenem postopku, sta pri Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) vložili revizijo, v okviru katere je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe glede razlage SUVP¹¹¹ in Direktive 95/46¹¹².

Sodišče je s sodbo, izdano v velikem senatu, razvilo svojo sodno prakso glede pogojev, ki se uporabljajo za zahteve za odstranitev povezav, naslovljene na upravljavca iskalnika, na podlagi pravil glede varstva osebnih podatkov.¹¹³ Zlasti je preučilo, po eni strani, obseg obveznosti in odgovornosti, ki jih ima upravljavec iskalnika pri obravnavi zahteve za odstranitev povezav, ki temelji na domnevni netočnosti informacij v vsebini, uvrščeni na seznam zadetkov, in po drugi strani dokazno breme, ki ga ima posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, glede te netočnosti. Poleg tega se je izreklo o nujnosti, da se za preučitev zahteve za izbris fotografij, prikazanih v obliki predoglednih sličic na seznamu rezultatov slikovnega iskanja, upošteva prvotni kontekst objave teh fotografij na spletu.

Na prvem mestu, Sodišče je razsodilo, da v okviru tehtanja med pravicama do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov na eni strani ter pravico do svobode izražanja in obveščanja na drugi strani¹¹⁴ za namene obravnave zahteve za odstranitev povezav, naslovljene na upravljavca iskalnika, katere cilj je, da se s seznama zadetkov iskanja odstrani povezava, ki vodi do vsebine, ki zajema domnevno netočne informacije, za to odstranitev povezav ne velja pogoj, da je bilo vprašanje točnosti

¹¹¹ Člen 17(3)(a) Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL 2016, L 119, str. 1).

¹¹² Člen 12(b) in člen 14, prvi odstavek, točka (a), Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 355).

¹¹³ Sodbe z dne 13. maja 2014, Google Spain in Google (C-131/12, [EU:C:2014:317](#)), ter z dne 24. septembra 2019, GC in drugi (Odstranitev povezav do občutljivih podatkov) (C-136/17, [EU:C:2019:773](#)) in Google (Ozemeljski obseg odstranitve povezav) (C-507/17, [EU:C:2019:772](#)).

¹¹⁴ Temeljne pravice, zagotovljene s členi 7, 8 in 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, vsaj začasno, rešeno v okviru tožbe, ki jo je vlagatelj zahteve vložil proti ponudniku vsebine.

Sodišče je najprej zaradi preučitve, pod katerimi pogoji mora upravljavec iskalnika ugoditi zahtevi za odstranitev povezav in torej s seznama zadetkov, ki se prikaže po iskanju, opravljenem na podlagi imena posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, odstraniti povezavo na spletno stran, na kateri so trditve, za katere ta oseba meni, da so netočne, zlasti opozorilo na naslednje:

- ker lahko dejavnost spletnega iskalnika pomembno in dodatno – poleg dejavnosti izdajateljev spletnih mest – vpliva na temeljni pravici do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov, mora upravljavec iskalnika kot oseba, ki določa namene in sredstva te dejavnosti, v okviru svojih odgovornosti, pristojnosti in zmožnosti zagotoviti, da imajo lahko jamstva, ki jih določata Direktiva 95/46 in SUVP, polni učinek ter da se lahko zadevnim osebam dejansko zagotovi učinkovito in celovito varstvo;
- upravljavec iskalnika mora, kadar prejme zahtevo za odstranitev povezav, preveriti, ali je vključitev povezave do zadevne spletne strani na seznam zadetkov potrebna za uresničevanje pravice do svobode obveščanja spletnih uporabnikov, ki bi morda imeli interes za dostop do te spletne strani prek takega iskanja, ki je varovana s pravico do svobode izražanja in obveščanja;
- SUVP izrecno določa zahtevo po tehtanju med, na eni strani, temeljnima pravicama do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov ter, na drugi strani, temeljno pravico do svobode obveščanja.

Sodišče je najprej navedlo, da čeprav pravici do spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, na splošno prevladata nad legitimnim interesom spletnih uporabnikov za dostop do zadevne informacije, je to ravnotežje lahko odvisno od upoštevnihih okoliščin vsakega primera, zlasti narave te informacije, od tega, kako občutljiva je za zasebno življenje zadevnega posameznika, in od interesa javnosti, da razpolaga s to informacijo, ki je lahko med drugim odvisen od vloge, ki jo ima ta posameznik v javnem življenju.

Vprašanje točnosti ali netočnosti vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, je prav tako upoštevni element pri tej presoji. Tako lahko v nekaterih okoliščinah pravica do obveščanja spletnih uporabnikov in svoboda izražanja ponudnika vsebine prevladata nad pravico do varstva zasebnega življenja in do varstva osebnih podatkov, zlasti kadar ima posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, vlogo v javnem življenju. Vendar se to razmerje obrne, kadar se vsaj del informacij, na katere se nanaša zahteva za odstranitev povezav, ki glede na celotno vsebino niso manj pomembne, izkaže za netočen. V takem primeru namreč pravice do obveščanja in pravice do obveščeniosti ni mogoče upoštevati, saj ne moreta vključevati pravice do razširjanja takih informacij in do dostopa do njih.

Dalje, glede, na eni strani, obveznosti v zvezi z dokazovanjem točnosti oziroma netočnosti informacij iz vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, je Sodišče pojasnilo, da mora oseba, ki zahteva odstranitev povezav zaradi netočnosti takih informacij, dokazati očitno netočnost teh informacij ali vsaj dela teh informacij, ki glede na celotno vsebino niso manj pomembne. Vendar mora za preprečitev tega, da bi se tej osebi naložilo preveliko breme, ki bi lahko škodilo polnemu učinku pravice do odstranitve povezav, ta zgolj predložiti dokaze, ki jih je mogoče glede na okoliščine posameznega primera razumno zahtevati od nje. Tej osebi načeloma ni mogoče naložiti, naj že v predhodnem postopku v utemeljitev svoje zahteve za odstranitev povezav predloži sodno odločbo, ki je bila izdana zoper izdajatelja zadevnega spletnega mesta, čeprav v obliki odločbe, sprejete v postopku za izdajo začasne odredbe.

Po drugi strani je Sodišče glede obveznosti in odgovornosti, ki jih ima upravljavec iskalnika, poudarilo, da se mora ta, da bi preveril, ali je lahko neka vsebina še naprej vključena na seznam zadetkov iskanja, ki se opravi z njegovim iskalnikom, po zahtevi za odstranitev povezav opreti na vse prisotne pravice in interese ter na vse okoliščine obravnavanega primera. Vendar ta upravljavec ne more biti zavezan k temu, da poizveduje za dejstvi in v ta namen organizira kontradiktorno razpravo s ponudnikom vsebin, da bi pridobil manjkajoče podatke v zvezi s točnostjo vsebine, uvrščene na seznam zadetkov. Z obveznostjo, da prispeva k ugotovitvi točnosti oziroma netočnosti vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, bi se temu upravljavcu naložilo breme, ki presega tisto, kar je od njega mogoče razumno pričakovati glede na njegove odgovornosti, pristojnosti in zmožnosti. Ta rešitev bi tako pomenila resno tveganje, da se povezave do vsebin, ki zadovoljujejo legitimno in prevladujočo potrebo javnosti po obveščanju, odstranijo in da jih je tako težko najti na spletu. Tako bi obstajala resnična nevarnost odvračilnega učinka glede uresničevanja svobode izražanja in obveščanja, če bi tak upravljavec take povezave skoraj sistematično odstranil, da bi se izognil temu, da nosi breme poizvedovanja za upoštevni dejstvi, zaradi ugotavljanja točnosti ali netočnosti vsebine, uvrščene na seznam zadetkov.

Zato mora, kadar oseba, ki je vložila zahtevo za odstranitev povezav, predloži dokaze, ki dokazujejo očitno netočnost informacij iz vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, ali vsaj dela teh informacij, ki glede na celotno vsebino ni manj pomemben, upravljavec iskalnika tej zahtevi za odstranitev povezav ugoditi. Enako velja, kadar ta vlagatelj predloži sodno odločbo, sprejeto proti izdajatelju spletne strani, ki temelji na ugotovitvi, da so informacije iz vsebine, uvrščene na seznam zadetkov, ki glede na celotno vsebino niso manj pomembne, vsaj na prvi pogled netočne. Če pa glede na dokaze, ki jih je predložil vlagatelj, ni očitno, da so take informacije netočne, upravljavcu iskalnika ob neobstoju take sodne odločbe ni treba ugoditi zahtevi za odstranitev povezav. Kadar lahko zadevne informacije prispevajo k razpravi v splošnem interesu, je treba glede na vse druge okoliščine konkretnega primera poseben pomen pripisati pravici do svobode izražanja in obveščanja.

Sodišče je nazadnje dodalo, da kadar upravljavec iskalnika ne ugotovi zahteve za odstranitev povezav, mora imeti posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, možnost, da se obrne na nadzorni ali sodni organ, da ta opravi potrebna preverjanja in temu upravljavcu odredi sprejetje ukrepov, ki so potrebni. V zvezi s tem morajo zlasti sodni organi zagotoviti tehtanje nasprotujočih si interesov, saj so ti v najboljšem položaju za izvedbo kompleksnega in poglobljenega tehtanja, pri katerem se upoštevajo vsa merila in vsi elementi, določeni z upošteveno sodno prakso.

Na drugem mestu, Sodišče je razsodilo, da je treba v okviru tehtanja zgoraj navedenih temeljnih pravic za namene obravnave zahteve za odstranitev povezav, katere cilj je, da se s seznama zadetkov slikovnega iskanja na podlagi imena fizične osebe odstranijo fotografije, prikazane v obliki predoglednih sličic, ki upodabljajo to osebo, upoštevati informativno vrednost teh fotografij, neodvisno od prvotnega konteksta njihove objave na spletni strani, s katere izhajajo. Vendar je treba upoštevati vsak tekstualen element, ki neposredno spremlja prikaz teh fotografij med zadetki iskanja in s katerim se lahko pojasni njihova informativna vrednost.

Sodišče je zato, da je prišlo do tega sklepa, poudarilo, da za iskanja slik, ki se opravijo prek spletnega iskalnika na podlagi imena osebe, veljajo enaka načela kot za iskanje spletnih strani in informacij na teh straneh. Navedlo je, da prikaz fotografij osebe, na katero se nanašajo osebni podatki, v obliki predoglednih sličic po iskanju na podlagi imena lahko pomeni posebej velik poseg v pravici te osebe do varstva zasebnega življenja in do varstva osebnih podatkov.

Zato mora upravljavec iskalnika, kadar prejme zahtevo za odstranitev povezav, katere cilj je, da se iz zadetkov slikovnega iskanja na podlagi imena osebe odstranijo fotografije, prikazane v obliki predoglednih sličic, ki upodabljajo to osebo, preveriti, ali je prikaz zadevnih fotografij nujen za uresničevanje pravice do svobode obveščanja spletnih uporabnikov, ki so potencialno zainteresirani za dostop do teh fotografij prek takega iskanja.

Ker pa iskalnik prikazuje fotografije zadevne osebe zunaj konteksta, v katerem so te objavljene na spletni strani, uvrščeni na seznam zadetkov, najpogosteje za ponazoritev tekstualnih elementov, ki jih ta stran vsebuje, je treba ugotoviti, ali je treba ta kontekst vseeno upoštevati pri tehtanju nasprotujočih si pravic in interesov, ki ga je treba opraviti. V tem okviru je vprašanje, ali mora navedena presoja vključevati tudi vsebino spletne strani, na kateri je fotografija, za katero se zahteva odstranitev prikazovanja v obliki predogledne sličice, odvisno od predmeta in narave zadevne obdelave.

Kar zadeva, prvič, predmet zadevne obdelave, je Sodišče ugotovilo, da ima lahko objava fotografij kot neverbalno komunikacijsko sredstvo večji vpliv na spletne uporabnike kot tekstovne publikacije. Fotografije so namreč kot take pomembno sredstvo za pritegnitev pozornosti spletnih uporabnikov in lahko sprožijo interes za dostop do člankov, ki jih ponazarjajo. Vendar ker se fotografije pogosto lahko razlagajo na več načinov, lahko njihova objava na seznamu zadetkov iskanja kot predoglednih sličic povzroči posebej

grob poseg v pravico zadevne osebe do varstva njene podobe, kar je treba upoštevati pri tehtanju nasprotujočih si pravic in interesov. Potrebno je ločeno tehtanje glede na to, ali gre na eni strani za članke s fotografijami, ki jih objavi izdajatelj spletne strani in ki – vstavljene v svoj prvotni kontekst – ponazarjajo informacije iz tega članka in mnenja, ki so v njem izražena, ter na drugi strani za fotografije, ki jih v obliki predoglednih sličic na seznamu zadetkov prikaže upravljavec iskalnika zunaj konteksta, v katerem so bile objavljene na izvorni spletni strani.

V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da ne le, da razlog, ki upravičuje objavo osebnega podatka na spletnem mestu, ni nujno enak razlogu, ki se uporabi za dejavnost iskalnikov, ampak tudi, da je, kadar je razlog enak, rezultat tehtanja za devnih pravic in interesov, ki ga je treba opraviti, lahko različen glede na to, ali gre za obdelavo, ki jo izvede upravljavec iskalnika, ali obdelavo, ki jo izvede izdajatelj te spletne strani. Po eni strani so lahko legitimni interesi, ki upravičujejo obdelavo, različni, po drugi strani pa posledice teh obdelav za osebo, na katero se nanašajo osebni podatki, in zlasti za njeno zasebno življenje niso nujno enake.¹¹⁵

Kar zadeva, drugič, naravo obdelave, ki jo izvede upravljavec iskalnika, je Sodišče ugotovilo, da upravljavec iskalnika s tem, da povzame fotografije fizičnih oseb, ki so objavljene na spletu, in jih ločeno prikaže v zadetkih slikovnega iskanja v obliki predoglednih sličic, ponudi storitev, ki zajema obdelavo osebnih podatkov, ki je avtonomna in ločena od obdelave izdajatelja spletne strani, s katere so fotografije povzete, ter obdelave, za katero je ta upravljavec ravno tako odgovoren, glede uvrstitve te strani na seznam zadetkov.

Zato je potrebna avtonomna presoja dejavnosti upravljavca iskalnika, ki obsega prikazovanje zadetkov slikovnega iskanja v obliki predoglednih sličic, saj je lahko dodaten poseg v temeljne pravice, ki je posledica take dejavnosti, posebej intenziven, ker se pri iskanju po imenu združujejo vse informacije v zvezi z zadevnim posameznikom, ki so na spletu. V okviru te avtonomne presoje je treba upoštevati dejstvo, da je ta prikaz sam po sebi zadetek, ki ga išče spletni uporabnik, ne glede na njegovo poznejšo odločitev, ali bo dostopil do prvotne spletne strani.

Vendar je Sodišče ugotovilo, da tako posebno tehtanje, pri katerem se upošteva avtonomnost obdelave, ki jo izvaja upravljavec iskalnika, ne vpliva na morebitno upoštevnost tekstualnih elementov, ki lahko neposredno spremljajo prikaz fotografije na seznamu zadetkov iskanja, saj lahko taki elementi pojasnijo informativno vrednost te fotografije za javnost ter tako vplivajo na tehtanje zadevnih pravic in interesov.

¹¹⁵ Glej sodbo *Google Spain in Google (C-131/12, EU:C:2014:317, točka 86)*.

3. Konkurenčno pravo

Sodba z dne 13. oktobra 2011, Pierre Fabre (C-439/09, [EU:C:2011:649](#))

Družba Pierre Fabre Dermo-Cosmétique (PFDC) se je ukvarjala s proizvodnjo in trženjem kozmetičnih izdelkov na evropskem trgu s prodajo prek farmacevtov. Zadevni izdelki niso spadali v kategorijo zdravil. Vendar je bilo v pogodbah o distribuciji teh izdelkov navedeno, da mora biti prodaja opravljena izključno na fizičnem prodajnem mestu in ob obvezni navzočnosti diplomiranega farmacevta, kar je v praksi omejevalo vse oblike spletne prodaje. Francoski organ za varstvo konkurence je odločil, da so pogodbe o distribuciji družbe PFDC zaradi *de facto* prepovedi vseh oblik spletne prodaje pomenile protikonkurenčne sporazume, ki so v nasprotju s francosko zakonodajo in s konkurenčnim pravom Evropske unije. Družba PFDC je zoper to odločbo vložila pravno sredstvo pri Cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija), ki je Sodišče vprašalo, ali splošna in absolutna prepoved spletne prodaje pomeni omejitev konkurence „zaradi cilja“, ali se za takšno pogodbo lahko uporabi skupinska izjema in ali se za to pogodbo – če se skupinska izjema ne uporabi – lahko uporabi posamična izjema na podlagi člena 101(3) PDEU.

Sodišče je odgovorilo, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da pogodbeno določilo v okviru sistema selektivne distribucije pomeni omejitev zaradi cilja v smislu te določbe, če je po posamični preučitvi razvidno, da to določilo ni objektivno upravičeno. Takšno določilo namreč znatno zmanjša možnost, da bi pooblaščen distributer pogodbene izdelke prodal strankam zunaj svojega pogodbenega ozemlja ali področja dejavnosti. Zato lahko taka klavzula v tem sektorju omejuje konkurenco.

Vendar obstajajo legitimne zahteve – kot so vzdrževanje specializirane trgovine, v kateri se lahko zagotovijo posebne storitve v zvezi z visokokakovostnimi in visokotehnološkimi izdelki – ki upravičujejo zmanjšanje cenovne konkurence v korist konkurence, ki se nanaša na druge dejavnike kot na ceno. Glede tega organizacija sistema selektivne distribucije ni zajeta s prepovedjo iz člena 101(1) PDEU, če so preprodajalci izbrani na podlagi objektivnih meril v zvezi s kakovostjo, ki so določena enotno za vse potencialne preprodajalce in se ne uporabljajo diskriminatorno, če je taka distribucijska mreža potrebna zaradi lastnosti zadevnega proizvoda, zato da se ohrani njegova kakovost in zagotovi pravilna uporaba, in nazadnje, če določena merila ne presegajo tega, kar je nujno potrebno. Kar natančneje zadeva prodajo kozmetičnih izdelkov in izdelkov za nego telesa, cilj ohranitve ugleda teh izdelkov ne more pomeniti legitimnega cilja za omejitev konkurence.

Člen 4(c) Uredbe (ES) št. 2790/1999¹¹⁶ je treba razlagati tako, da skupinska izjema iz člena 2 navedene uredbe ne velja za vertikalne sporazume, katerih cilj je omejiti, da bi

¹¹⁶ Uredba Komisije (ES) št. 2790/1999 z dne 22. decembra 1999 o uporabi člena 81(3) Pogodbe za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 364).

člani sistema selektivne distribucije, ki poslujejo na stopnji trgovine na drobno, aktivno ali pasivno prodajali končnim uporabnikom, kar pa ne vpliva na možnost prepovedi za člana sistema, da bi posloval z nepooblaščenega sedeža podjetja.

Sodba z dne 6. decembra 2017, Coty Germany (C-230/16, [EU:C:2017:941](#))

Družba Coty Germany je prodajala izdelke luksuzne kozmetike v Nemčiji. Za ohranitev svoje luksuzne podobe je nekatere od svojih znamk prodajala prek mreže selektivne distribucije, torej po pooblaščenih distributerjih. Prodajna mesta teh distributerjev so morala izpolnjevati nekatere zahteve v zvezi z okoljem, opremljenostjo in ureditvijo prostora. Poleg tega je bilo pooblaščenim distributerjem dovoljeno, da zadevne izdelke prodajajo na spletu, vendar samo če so pri tem uporabljali lastne „elektronske izložbe“ ali pa nepooblaščen platforme tretjih oseb, pri čemer vključenost zadnjih ni smela biti vidna potrošniku. Nasprotno jim je bila izrecno prepovedana spletna prodaja izdelkov prek platform tretjih oseb, ki v razmerju do potrošnikov delujejo tako, da jih ti lahko prepoznajo.

Družba Coty Germany je pri nemških sodiščih vložila tožbo proti enemu od svojih pooblaščenih distributerjev, družbi Parfümerie Akzente, da bi mu na podlagi tega pogodbenega določila prepovedala distribucijo izdelkov znamke Coty prek platforme „amazon.de“. Oberlandesgericht Frankfurt am Main (višje deželno sodišče v Frankfurtu na Majni, Nemčija) je podvomilo o zakonitosti tega določila glede na konkurenčno pravo Unije, zato je Sodišču postavilo vprašanje v zvezi s tem.

Sodišče je ugotovilo, da je treba člen 101(1) PDEU razlagati tako, da je tak sistem selektivne distribucije, s katerim se ohranja luksuzna podoba teh izdelkov, skladen s to določbo, če so prodajalci na drobno izbrani na podlagi objektivnih meril v zvezi s kakovostjo, ki so določena enotno za vse potencialne prodajalce na drobno in se uporabljajo nediskriminatorno, ter določena merila ne presegajo tega, kar je nujno potrebno.

Poleg tega je treba člen 4 Uredbe (EU) št. 330/2010¹¹⁷ razlagati tako, da prepoved, ki je naložena članom sistema selektivne distribucije luksuznih izdelkov, ki delujejo kot distributerji na trgu, da za spletno prodajo na prepoznaven način vključujejo tretja podjetja, ne pomeni omejitve odjemalcev v smislu člena 4(b) navedene uredbe niti omejitve pasivne prodaje končnim uporabnikom v smislu člena 4(c) navedene uredbe.

¹¹⁷ Uredba Komisije (EU) št. 330/2010 z dne 20. aprila 2010 o uporabi člena 101(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije za skupine vertikalnih sporazumov in usklajenih ravnanj (UL 2010, L 102, str. 1).

Sodba z dne 4. julija 2023, Meta Platforms in drugi (Splošni pogoji za uporabo družbenega omrežja) (C-252/21, [EU:C:2023:537](#))

Družba Meta Platforms je lastnica spletnega družbenega omrežja „Facebook“, ki je za zasebne uporabnike brezplačno. Poslovni model tega družbenega omrežja temelji na financiranju prek spletnega oglaševanja, ki se izvaja po meri za njegove posamezne uporabnike. Tako oglaševanje je tehnično izvedljivo z avtomatizirano določitvijo podrobnih profilov uporabnikov omrežja in spletnih storitev, ki se ponujajo na ravni skupine Meta. Tako morajo uporabniki, da bi lahko uporabljali navedeno družbeno omrežje, ob svojem vpisu sprejeti splošne pogoje, ki jih je določila družba Meta Platforms ter ki napotujejo na politike uporabe podatkov in piškotkov, ki jih je določila ta družba. Na podlagi teh politik družba Meta Platforms poleg podatkov, ki jih ti uporabniki vnesejo neposredno ob svojem vpisu, zbira tudi podatke v zvezi z dejavnostmi navedenih uporabnikov znotraj in zunaj družbenega omrežja ter te podatke poveže z računi zadevnih uporabnikov na Facebooku. Kar zadeva zadnje navedene podatke, ki se imenujejo tudi „podatki off Facebook“, gre na eni strani za podatke v zvezi z obiskom tretjih spletnih strani in aplikacij in na drugi strani za podatke v zvezi z uporabo drugih spletnih storitev, ki spadajo v skupino Meta (med katerim sta Instagram in WhatsApp). Na podlagi splošnega pregleda tako zbranih podatkov je mogoče izpeljati podrobne ugotovitve o preferencah in interesih teh uporabnikov.

Bundeskartellamt (zvezni urad za varstvo konkurence, Nemčija) je z odločbo z dne 6. februarja 2019 družbi Meta Platforms prepovedal, prvič, da v tedaj veljavnih splošnih pogojih¹¹⁸ uporabo družbenega omrežja Facebook s strani zasebnih uporabnikov, ki prebivajo v Nemčiji, pogojuje z obdelavo njihovih podatkov off Facebook in, drugič, da te podatke obdeluje brez njihove privolitve. Poleg tega ji je zvezni urad za varstvo konkurence naložil, naj te splošne pogoje prilagodi, tako da bi bilo iz njih jasno razvidno, da navedeni podatki ne bodo zbrani, povezani z računi uporabnikov na Facebooku in uporabljeni brez privolitve zadevnih uporabnikov. Nazadnje, ta urad je poudaril, da taka privolitve ni veljavna, če je pogoj za uporabo družbenega omrežja. Svojo odločbo je utemeljil z dejstvom, da zadevna obdelava podatkov, ki naj ne bi bila skladna s SUVP¹¹⁹, pomeni zlorabo prevladujočega položaja družbe Meta Platforms na trgu spletnih družbenih omrežij.

Družba Meta Platforms je zoper to odločbo vložila tožbo pri Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija). Ker je višje deželno sodišče v Düsseldorfu dvomilo, prvič, o možnosti organov, pristojnih za konkurenco, da nadzirajo skladnost obdelave osebnih podatkov z zahtevami iz SUVP, in drugič, o razlagi in uporabi

¹¹⁸ Družba Meta Platforms je 31. julija 2019 uvedla nove splošne pogoje, v katerih je izrecno navedeno, da uporabnik namesto plačila za uporabo Facebookovih produktov izjavlja, da privoli v oglase.

¹¹⁹ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL 2016, L 119, str. 1, in popravek v UL 2018, L 127, str. 2, v nadaljevanju: SUVP).

nekaterih določb te uredbe, je pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe.

Sodišče, ki je odločalo v velikem senatu, je s sodbo odločilo o pristojnosti nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, za ugotovitev neskladnosti obdelave osebnih podatkov s SUVP ter o njeni povezavi s pristojnostmi nacionalnih organov, pristojnih za nadzor varstva podatkov.¹²⁰ Poleg tega je podalo pojasnila glede tega, ali lahko operater družbenega omrežja obdeluje „občutljive“ osebne podatke svojih uporabnikov, glede pogojev za zakonitost obdelave podatkov, ki jo izvaja tak operater, ter glede veljavnosti privolitve, ki jo ti uporabniki za tako obdelavo dajo podjetju s prevladujočim položajem na nacionalnem trgu spletnih družbenih omrežij.

Na prvem mestu, v zvezi s pristojnostjo organa, pristojnega za konkurenco, za ugotavljanje neskladnosti obdelave osebnih podatkov s SUVP je Sodišče ocenilo, da lahko tak organ, s pridržkom spoštovanja svoje obveznosti lojalnega sodelovanja¹²¹ z nadzornimi organi za varstvo podatkov, v okviru preizkusa zlorabe prevladujočega položaja s strani podjetja¹²² ugotovi, da splošni pogoji uporabe tega podjetja v zvezi z obdelavo osebnih podatkov in njihovo izvajanje niso v skladu s to uredbo, če je ta ugotovitev potrebna za ugotovitev obstoja take zlorabe. Vendar kadar organ, pristojen za konkurenco, v okviru ugotovitve zlorabe prevladujočega položaja ugotovi kršitev SUVP, ne nadomesti nadzornih organov.

Tako se morajo organi, pristojni za konkurenco, ob upoštevanju načela lojalnega sodelovanja, kadar morajo pri izvajanju svojih pristojnosti preizkusiti skladnost ravnanja podjetja z določbami SUVP, posvetovati in lojalno sodelovati z zadevnimi nacionalnimi nadzornimi organi ali vodilnim nadzornim organom. Vsi ti organi morajo torej spoštovati svoja pooblastila in pristojnosti, tako da se spoštujejo obveznosti, ki izhajajo iz SUVP, in cilji te uredbe ter da se ohrani njihov polni učinek. Iz tega sledi, da mora organ, pristojen za konkurenco, kadar v okviru preizkusa, katerega namen je ugotoviti, ali je podjetje zlorabilo prevladujoči položaj, meni, da je treba preučiti skladnost ravnanja tega podjetja z vidika določb SUVP, preveriti, ali je bilo to ravnanje ali podobno ravnanje že predmet odločitve pristojnega nacionalnega nadzornega organa ali vodilnega nadzornega organa ali celo Sodišča. Če je tako, organ, pristojen za konkurenco, od teh odločitev ne more odstopati, vendar lahko iz njih izpelje lastne sklepe z vidika uporabe konkurenčnega prava.

Kadar organ, pristojen za konkurenco, dvomi o obsegu presoje, ki jo opravi pristojni nacionalni nadzorni organ ali vodilni nadzorni organ, kadar ta organa istočasno preučujeta zadevno ravnanje ali podobno ravnanje ali kadar organ, pristojen za konkurenco, ob neobstoju preiskave navedenih organov meni, da ravnanje podjetja ni v skladu z določbami SUVP, se mora ta organ posvetovati z navedenima organoma in ju

¹²⁰ V smislu členov od 51 do 59 SUVP.

¹²¹ Določena v členu 4(3) PEU.

¹²² V smislu člena 102 PDEU.

prositi za sodelovanje, da se odpravijo njegovi dvomi ali da ugotovi, ali je treba počakati, da zadevni nadzorni organ sprejme odločitev, preden začne lastno presojo. Če ta organa ne ugovarjata ali v razumnem roku ne odgovorita, lahko organ, pristojen za konkurenco, svojo preiskavo nadaljuje.

Na drugem mestu, Sodišče je v zvezi z obdelavo posebnih vrst osebnih podatkov¹²³ ocenilo, da če uporabnik spletnega družbenega omrežja obišče spletna mesta ali aplikacije v povezavi z eno ali več temi kategorijami in po potrebi na teh spletnih mestih ali v te aplikacije vnese podatke tako, da se vpiše ali opravlja spletna naročila, je treba obdelavo osebnih podatkov, ki jo opravlja operater tega spletnega družbenega omrežja,¹²⁴ šteti za „obdelavo posebnih vrst osebnih podatkov“ v smislu člena 9(1) SUVP, če ta obdelava omogoča razkritje informacij, ki spadajo v eno od teh kategorij, ne glede na to, ali se te informacije nanašajo na uporabnika tega omrežja ali na katerega koli drugega posameznika. Taka obdelava podatkov je, s pridržkom nekaterih odstopanj¹²⁵, načeloma prepovedana.

V zvezi z zadnjenavedenim je Sodišče pojasnilo, da kadar uporabnik spletnega družbenega omrežja obišče spletna mesta ali aplikacije v povezavi z eno ali več navedenimi posebnimi kategorijami podatkov, podatkov v zvezi s tem obiskom, ki jih upravljavec tega spletnega družbenega omrežja zbere prek piškotkov ali podobnih tehnologij za zapisovanje, ne objavi sam.¹²⁶ Poleg tega, kadar uporabnik vnese podatke na taka spletna mesta ali v take aplikacije ali klikne na izbirna polja, ki so integrirana v ta spletna mesta ali v te aplikacije, kot so polja „všeč mi je“ ali „deli z drugimi“ oziroma polja, ki uporabniku omogočajo, da se na teh spletnih mestih ali v teh aplikacijah identificira z uporabo identifikatorjev povezave, povezanih z njegovim uporabniškim računom na družbenem omrežju, z njegovo telefonsko številko ali z njegovim elektronskim naslovom, tak uporabnik tako vstavljene podatke ali podatke, ki izhajajo iz klika na ta polja, objavi sam le v primeru, da je predhodno izrecno izrazil svojo izbiro – po potrebi na podlagi individualnih nastavitvev, uporabljenih ob polnem poznavanju zadeve – da so podatki, ki se nanašajo nanj, javno dostopni neomejenemu številu oseb.

Na tretjem mestu, Sodišče je glede, splošneje, pogojev za zakonitost obdelave osebnih podatkov opozorilo, da je na podlagi SUVP obdelava podatkov zakonita, če in kolikor je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, v to obdelavo privolil v enega ali

¹²³ Iz člena 9(1) SUVP. V tej določbi je predpisano, da „[sta] prepovedani [...] obdelava osebnih podatkov, ki razkrivajo rasno ali etnično poreklo, politično mnenje, versko ali filozofsko prepričanje ali članstvo v sindikatu, in obdelava genetskih podatkov, biometričnih podatkov za namene edinstvene identifikacije posameznika, podatkov v zvezi z zdravjem ali podatkov v zvezi s posameznikovim spolnim življenjem ali spolno usmerjenostjo“.

¹²⁴ Ta obdelava zajema zbiranje – prek integriranih vmesnikov, piškotkov ali podobnih tehnologij za zapisovanje – podatkov, ki izhajajo iz obiska teh spletnih mest in teh aplikacij, ter podatkov, ki jih je vnesel uporabnik, povezovanje vseh teh podatkov z računom tega uporabnika na družbenem omrežju in uporabo teh podatkov s strani tega operaterja.

¹²⁵ Določena v členu 9(2) SUVP. V tej določbi je predpisano: „Odstavek 1 se ne uporablja, če velja eno od naslednjega:

(a) posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, je dal izrecno privolitev v obdelavo navedenih osebnih podatkov za enega ali več določenih namenov, razen kadar pravo Unije ali pravo države članice določa, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ne sme odstopiti od prepovedi iz odstavka 1; [...]

(e) obdelava je povezana z osebnimi podatki, ki jih posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, sam objavi;

(f) obdelava je potrebna za uveljavljanje, izvajanje ali obrambo pravnih zahtevkov ali kadar koli sodišča izvajajo svojo sodno pristojnost; [...]

¹²⁶ V smislu člena 9(2)(e) SUVP.

več določenih namenov.¹²⁷ Če take privolitve ni ali če ta privolitev ni bila dana prostovoljno, izrecno, informirano in nedvoumno, je taka obdelava vseeno upravičena, če izpolnjuje eno od zahtev nujnosti¹²⁸, ki jih je treba razlagati ozko. Obdelava osebnih podatkov uporabnikov, ki jo izvaja operater spletnega družbenega omrežja, pa se lahko šteje za potrebno za izvajanje pogodbe, katere pogodbene stranke so ti uporabniki, le, če je ta obdelava objektivno nujna za uresničitev cilja, ki je sestavni del pogodbene dajatve, namenjene tem uporabnikom, tako da če te obdelave ni, glavnega predmeta pogodbe ni mogoče uresničiti.

Poleg tega je Sodišče navedlo, da se zadevna obdelava podatkov lahko šteje za potrebno zaradi zakonitih interesov, za katere si prizadeva upravljavec ali tretja oseba, le, če je navedeni operater uporabnikom, od katerih so bili podatki zbrani, podal zakoniti interes, ki mu sledi obdelava teh podatkov, če se ta obdelava izvaja v mejah nujno potrebnega za uresničitev tega zakonitega interesa in če iz tehtanja nasprotujočih si interesov glede na vse upoštevne okoliščine izhaja, da interesi ali temeljne svoboščine in pravice teh uporabnikov ne prevladajo nad navedenim zakonitim interesom upravljavca ali tretje osebe. Sodišče pa je med drugim ugotovilo, da interesi in temeljne pravice navedenih uporabnikov ob neobstoju njihove privolitve prevladajo nad interesom upravljavca spletnega družbenega omrežja za personalizacijo oglaševanja, s katerim ta financira svojo dejavnost.

Nazadnje, Sodišče je pojasnilo, da je zadevna obdelava podatkov upravičena, kadar je dejansko potrebna za izpolnitev zakonske obveznosti, ki velja za upravljavca, na podlagi določbe prava Unije ali prava zadevne države članice, če ta pravna podlaga izpolnjuje cilj javnega interesa in je sorazmerna z zakonitim ciljem, za katerega si prizadeva, in če se ta obdelava izvede v mejah tistega, kar je nujno potrebno.

Na četrtem in zadnjem mestu, kar zadeva veljavnost privolitve zadevnih uporabnikov v obdelavo njihovih podatkov na podlagi SUVP, je Sodišče ocenilo, da okoliščina, da ima operater spletnega družbenega omrežja prevladujoč položaj na trgu spletnih družbenih omrežij, sama po sebi ni ovira za to, da lahko uporabniki takega omrežja podajo veljavno privolitev v obdelavo svojih osebnih podatkov, ki jo izvede ta operater. Vendar tak položaj, glede na to, da lahko vpliva na svobodno izbiro teh uporabnikov in ustvari očitno neravnotežje med njimi in navedenim operaterjem, pomeni pomemben dejavnik pri ugotavljanju, ali je bila privolitev dejansko podana veljavno in zlasti prostovoljno, kar mora dokazati navedeni operater.¹²⁹

Natančneje, uporabniki zadevnega družbenega omrežja morajo imeti svobodo, da v okviru pogodbenega procesa posamično zavrnejo privolitev za specifična dejanja

¹²⁷ V skladu s členom 6(1), prvi pododstavek, točka (a), SUVP.

¹²⁸ Omenjenih v členu 6(1), prvi pododstavek, točke od (b) do (f), SUVP. V skladu s temi določbami je obdelava zakonita, le če in kolikor je med drugim potrebna za izvajanje pogodbe, katere pogodbeni stranka je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki (člen 6(1), prvi pododstavek, točka (b), SUVP), za izpolnitev zakonske obveznosti, ki velja za upravljavca (člen 6(1), prvi pododstavek, točka (c), SUVP), ali zaradi zakonitih interesov, za katere si prizadeva upravljavec ali tretja oseba (člen 6(1), prvi pododstavek, točka (f), SUVP).

¹²⁹ Na podlagi člena 7(1) SUVP.

obdelave podatkov, ki niso potrebna za izvajanje pogodbe, ne da bi se morali v celoti odpovedati uporabi tega spletnega družbenega omrežja, kar pomeni, da se navedenim uporabnikom po potrebi za ustrezno plačilo ponudi enakovredna alternativa, ki ni povezana s takimi dejanji obdelave podatkov. Poleg tega mora obstajati možnost, da se za obdelavo podatkov off Facebook poda ločena privolitvev.

4. Spletna prodaja zdravil in medicinskih pripomočkov

Sodba z dne 11. decembra 2003 (veliki senat), Deutscher Apothekerverband (C-322/01, [EU:C:2003:664](#))

Zadeva v glavni stvari se je nanašala na spor med Deutscher Apothekerverband eV, združenjem za varovanje gospodarskih in socialnih interesov farmacevtov, in 0800 DocMorris NV, nizozemsko lekarno s sedežem na Nizozemskem. Jacques Waterval je bil farmacevt in eden od zakonitih zastopnikov lekarn DocMorris. Lekarna DocMorris in J. Waterval sta imela od junija 2000 spletno mesto za prodajo zdravil na internetnem naslovu www.0800DocMorris.com. Šlo je za zdravila, za katera je bilo izdano dovoljenje bodisi v Nemčiji bodisi na Nizozemskem. Tovrstna zdravila so se lahko izdajala samo ob predložitvi originala zdravniškega recepta. Apothekerverband je pred Landgericht Frankfurt am Main (deželno sodišče v Frankfurtu na Majni, Nemčija) nasprotovalo ponujanju zdravil po spletu in njihovem izdajanju na podlagi čezmejne prodaje na daljavo. Menilo je, da določbe nemškega zakona o zdravilih te dejavnosti niso dovoljevale. Deželno sodišče je Sodišču postavilo vprašanje, ali take prepovedi pomenijo kršitev načela prostega pretoka blaga. Nato je predložitveno sodišče ob domnevi, da je člen 28 ES kršen, želelo izvedeti, ali je bila nemška zakonodaja iz postopka v glavni stvari nujno potrebna za učinkovito varovanje zdravja in življenja ljudi v smislu člena 30 ES.

Sodišče je razsodilo, da ta nacionalna prepoved pomeni ukrep z enakim učinkom v smislu člena 28 ES. Ta prepoved je bolj prizadela lekarno s sedežem zunaj nacionalnega ozemlja in bi lahko izdelkom iz drugih držav članic bolj ovirala dostop do trga kot domačim izdelkom.

Taka nacionalna prepoved je lahko upravičena na podlagi člena 30 ES, če se nanaša na zdravila na zdravniški recept. Glede na nevarnosti, ki so lahko povezane z uporabo teh zdravil, je namreč nujno potrebno, da se lahko učinkovito in odgovorno preverja pristnost receptov, ki jih napišejo zdravniki, in da se tako zagotovi izdaja zdravila bodisi kupcu bodisi osebi, ki jo je kupec zadolžil za prevzem. Vendar se na člen 30 ES ni mogoče sklicevati za utemeljitev absolutne prepovedi prodaje zdravil po pošti.

Poleg tega člen 88(1) Direktive 2001/83/ES¹³⁰ nasprotuje nacionalni prepovedi oglaševanja prodaje po pošti za zdravila, katerih izdajanje je v zadevni državi članici dovoljeno izključno lekarnam, če se ta prepoved nanaša na zdravila, ki se ne izdajajo na zdravniški recept.

Člena 88(2) Direktive 2001/83/ES, ki dovoljuje javno oglaševanje zdravil brez zdravniškega recepta, namreč ni mogoče razlagati tako, da izključuje oglaševanje prodaje zdravil po pošti na podlagi domnevne potrebe po fizični navzočnosti lekarne.

Sodba z dne 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, [EU:C:2010:725](#))

V skladu z madžarsko zakonodajo je bila prodaja kontaktnih leč mogoča le v specializiranih prodajalnah, ki merijo najmanj 18 m² ali imajo na voljo prostor, ločen od delavnice. Poleg tega je bilo treba v okviru prodaje uporabljati storitve optometrista ali oftalmologa, usposobljenega za kontaktne leče. Madžarska družba Ker-Optika pa je prodajala kontaktne leče prek svojega spletnega mesta. Madžarski zdravstveni organi so tej družbi to dejavnost prepovedali. Družba Ker-Optika je to odločbo o prepovedi izpodbijala pred sodišči. Baranya megyei bíróság (okrožno sodišče v Baranyi, Madžarska), ki je odločalo o sporu, je Sodišču postavilo vprašanje, ali pravo Unije nasprotuje madžarski ureditvi.

Sodišče je odgovorilo, da nacionalna pravila o prodaji kontaktnih leč spadajo na področje uporabe Direktive 2000/31/ES¹³¹ v delu, v katerem se nanašajo na spletno ponudbo in elektronsko sklenitev pogodbe. Nasprotno pa nacionalna pravila o dobavi takih leč ne spadajo na področje uporabe te direktive. Člena 34 PDEU in 36 PDEU ter Direktivo 2000/31/CE je treba razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki dovoljuje prodajo kontaktnih leč le v specializiranih prodajalnah z medicinskimi pripomočki.

Ta ureditev namreč pomeni ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev, ki je prepovedana s členom 34 PDEU, ker se prepoved nanaša na spletno prodajo kontaktnih leč po pošti in dobavo na dom potrošnikom na nacionalnem ozemlju ter gospodarskim subjektom iz drugih držav članic odvzame posebno učinkovit način prodaje teh izdelkov in tako znatno ovira njihov dostop do trga zadevne države članice.

Nacionalni zakonodajalec je prekoračil meje polja proste presoje, ki ga ima pri določitvi ravni varovanja javnega zdravja, ki jo želi zagotoviti, za to ureditev pa je treba šteti, da presega to, kar je nujno potrebno za uresničitev navajanega cilja. Ta cilj je mogoče doseči z manj omejevalnimi ukrepi, namreč z ukrepi, s katerimi bi bile določene nekatere omejitve samo za prvo dobavo leč in s katerimi bi se zahtevalo, da zainteresirani

¹³⁰ Direktiva 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 69).

¹³¹ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

gospodarski subjekti dajo stranki na razpolago usposobljenega optika. Iz istih razlogov za navedeno ureditev ni mogoče šteti, da je sorazmerna glede na cilj varovanja javnega zdravja v smislu člena 3(4) Direktive 2000/31/ES.

Sodba z dne 19. oktobra 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, [EU:C:2016:776](#))

Deutsche Parkinson Vereinigung, nemška organizacija za medsebojno pomoč, katere cilj je izboljšanje življenjskih razmer bolnikov s Parkinsonovo boleznijo, je z nizozemsko lekarno DocMorris, ki posluje po pošti, sklenila dogovor o sistemu ugodnosti. Člani te organizacije so lahko koristili sistem ugodnosti ob nakupu zdravil za zdravljenje Parkinsonove bolezni, ki so se izdajala na zdravniški recept in jih je bilo mogoče dobiti zgolj v lekarni. Nemško združenje za boj proti neljalni konkurenci je menilo, da je bila s tem sistemom ugodnosti kršena nemška ureditev, s katero so bile določene enotne cene za zdravila na recept, ki se izdajajo v lekarnah.

Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) je Sodišču postavilo vprašanje, ali je ta določitev enotnih cen združljiva s prostim pretokom blaga.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 34 PDEU razlagati tako, da ta nacionalna ureditev pomeni ukrep z enakim učinkom kot količinska omejitev pri uvozu. Ta ureditev bolj prizadene prodajo zdravil na recept v lekarnah s sedežem v drugih državah članicah kot prodajo teh zdravil v lekarnah s sedežem na nacionalnem ozemlju.

Tradicionalne lekarne so namreč v boljšem položaju, da njihovo osebje pacientom ponuja individualno svetovanje in da zagotavljajo oskrbo z zdravili v nujnih primerih, kot lekarne, ki poslujejo po pošti. Ugotoviti je treba, da lahko cenovna konkurenca pomeni pomembnejši konkurenčni parameter za zadnjenavedene lekarne.

Člen 36 PDEU je treba razlagati tako, da nacionalne ureditve ni mogoče upravičiti z razlogi varovanja zdravja in življenja ljudi, če ta ureditev ni primerna za dosego zastavljenih ciljev. Cilj zagotavljanja zanesljive in kakovostne oskrbe z zdravili na celotnem nacionalnem ozemlju načeloma spada v člen 36 PDEU. Vendar je takšno ureditev mogoče veljavno upravičiti, le če je primerna za uresničitev zastavljenega legitimnega cilja in ne presega tega, kar je nujno potrebno za njegovo uresničitev.

Glede tega bi bila večja cenovna konkurenca med lekarnami koristna za enotno oskrbo z zdravili in ne bi negativno vplivala na opravljanje nekaterih dejavnosti tradicionalnih lekarn v splošnem interesu, kot je izdelovanje zdravil na recept ali ohranitev določene zaloge in izbora zdravil. Nazadnje, cenovna konkurenca bi lahko koristila pacientu, saj bi omogočala, da se zdravila na recept ponujajo po ugodnejših cenah.

Sodba z dne 29. februarja 2024, Doctipharma (C-606/21, [EU:C:2024:179](#))

Sodišče, ki mu je Cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija) predložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, je pojasnilo obseg pojma „storitev

informacijske družbe“ in podalo elemente razlage, na podlagi katerih je mogoče presoditi, ali je prepoved države članice glede storitve, ki se opravlja prek spletnega mesta ter zajema povezovanje farmacevtov in strank za spletno prodajo zdravil, za katera ni potreben zdravniški recept (v nadaljevanju: storitev, ki se opravlja), v skladu s pravom Unije.

Družba Doctipharma je vzpostavila spletno stran www.doctipharma.fr, na kateri so lahko internetni uporabniki prek spletnih mest lekarn kupovali farmacevtske izdelke in zdravila brez recepta.

Na tem spletnem mestu so se farmacevti naročili na spletno prodajno platformo z mesečno naročnino, ki so jo plačevali družbi Doctipharma, stranke pa so morale ustvariti uporabniški račun, da so lahko dostopale do spletnih mest izbranih farmacevtov.

Union des Groupements de pharmaciens d'officine (združenje skupin lekarniških farmacevtov, UDGPO) je menilo, da ta praksa pomeni sodelovanje družbe Doctipharma pri elektronskem poslovanju z zdravili, zato je proti njej vložila tožbo pri Tribunal de commerce de Nanterre (sodišče za gospodarske spore v Nanterre, Francija), ki je ugotovilo, da je to spletno mesto nezakonito, in družbi Doctipharma naložilo, naj preneha opravljati svojo dejavnost. Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je razveljavilo sodbo Cour d'appel de Versailles (višje sodišče v Versaillesu, Francija), s katero je bila razveljavljena prvostopenjska sodba. Menilo je, da je imela družba Doctipharma s tem, da je lekarniške farmacevte povezovala s potencialnimi pacienti, vlogo posrednika pri prodaji zdravil brez recepta in je sodelovala pri elektronskem poslovanju z zdravili, ne da bi imela status farmacevta, ki se zahteva z nacionalno zakonodajo. Zadevo je vrnilo Cour d'appel de Paris (višje sodišče v Parizu, Francija), ki je bilo predložitevno sodišče v obravnavani zadevi.

Glede na različne pristope francoskih sodišč se je predložitevno sodišče odločilo, da Sodišču predloži več vprašanj za predhodno odločanje. Sodišču je postavilo vprašanja o razlagi Direktive 98/34¹³², da bi ugotovilo, ali storitev, ki se opravlja, spada pod pojem „storitev informacijske družbe“, in razlagi člena 85c Direktive 2001/83¹³³, da bi ugotovilo, ali lahko države članice na podlagi te določbe prepovejo opravljanje zadevne storitve.

Na prvem mestu, v zvezi s pogoji, ki morajo biti izpolnjeni za opredelitev storitve kot storitve, ki spada pod pojem „storitev informacijske družbe“ v smislu direktiv 98/34 in 2015/1535,¹³⁴ je Sodišče najprej presodilo, da na eni strani ni pomembno, da so

¹³² Direktiva 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov o storitvah informacijske družbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 20, str. 337), kakor je bila spremenjena z Direktivo 98/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. julija 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 21, str. 8) (v nadaljevanju: Direktiva 98/34).

¹³³ Direktiva 2001/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. novembra 2001 o zakoniku Skupnosti o zdravilih za uporabo v humani medicini (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 69), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/62/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2011 (UL 2011, L 174, str. 74).

¹³⁴ Besedilo člena 1, točka 2, Direktive 98/34 in člena 1(1)(b) Direktive 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih predpisov in pravil za storitve informacijske družbe (UL 2015, L 241, str. 1) je enako. V teh členih je pojem „storitev informacijske družbe“ opredeljen na podlagi štirih pogojev: „katera koli storitev, ki se običajno opravi odplačno, na daljavo, elektronsko in na zahtevo prejemnika storitev“.

farmacevti, ki so naročeni na platformo družbe Doctipharma, na podlagi pavšala plačevali tej družbi, in da je bila na drugi strani storitev, ki jo opravlja družba Doctipharma, pogojena z mesečno naročnino, ki so ji jo plačevali farmacevti, in povratnim plačilom deleža zneska prodaje, ki se pobere na platformi, saj te okoliščine, če bi bile dokazane, pomenijo, da je treba za zadevno storitev šteti, da izpolnjuje pogoj, da se opravlja za plačilo. Dalje, opredelitev zadevne storitve kot „storitve informacijske družbe“ izhaja tudi iz dejstva, da se ta storitev opravlja prek spletnega mesta, ki ne zahteva hkratne navzočnosti ponudnika storitev in stranke ali farmacevta, ter iz dejstva, da se storitev opravlja na individualno zahtevo farmacevtov in strank.

Sodišče je na podlagi tega ugotovilo, da storitev, ki se opravlja na spletnem mestu in zajema povezovanje farmacevtov in strank za prodajo zdravil, za katera ni potreben zdravniški recept, prek spletnih mest lekarn, ki so naročene na to storitev, spada pod pojem „storitev informacijske družbe“.

Na drugem mestu, kar zadeva možnost držav članic, da prepovejo tako storitev posredovanja na podlagi člena 85c Direktive 2001/83, je Sodišče opozorilo, da so samo države članice pristojne za določitev fizičnih ali pravnih oseb, ki imajo dovoljenje in pravico za izdajanje zdravil javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe.

Ugotovilo je, da člen 85c(1)(a) Direktive 2001/83 predložitvenemu sodišču nalaga, naj preveri, ali je treba šteti, da ponudnik zadevne storitve z lastno storitvijo, ločeno od prodaje, zgolj povezuje prodajalce s strankami, ali pa je treba šteti, da ta ponudnik sam opravlja prodajo.

Če bi bilo treba v zvezi s tem v obravnavanem primeru na podlagi te analize šteti, da družba Doctipharma sama opravlja prodajo, potem člen 85c(1)(a) ne nasprotuje temu, da država članica, na ozemlju katere ima ta družba sedež, to storitev prepove. Država članica lahko dejansko omeji prodajo zdravil brez recepta javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe le na osebe, ki imajo status farmacevta.

Nasprotno, če bi se izkazalo, da družba Doctipharma opravlja lastno storitev, ločeno od prodaje, potem storitve, ki se opravlja, ne bi bilo mogoče prepovedati na podlagi člena 85c(2) Direktive 2001/83 in ne bi spadala pod pojem „pogoji za prodajo na drobno“ zdravil, ki se javnosti prodajajo na daljavo. Storitve, ki se opravlja, je namreč treba šteti za „storitev informacijske družbe“. Člen 85c(1) pa izrecno določa, da brez poseganja v nacionalno zakonodajo, ki prepoveduje ponujanje zdravil na recept v prodajo javnosti na daljavo, države članice zagotovijo, da se zdravila ponudijo v prodajo javnosti na daljavo prek storitev informacijske družbe. Zato bi bilo nedosledno šteti, da lahko države članice uporabo take storitve prepovejo.

5. Igre na srečo

Sodba z dne 6. novembra 2003 (veliki senat), Gambelli (C-243/01, [EU:C:2003:597](#))

Piergiorgio Gambelli in 137 drugih oseb je v Italiji upravljalo centre za prenos podatkov, ki so pobirali športne stave na italijanskem ozemlju, za račun angleškega pobiralca stav, s katerim so bili povezani po internetu. Pobiralec stav, družba Stanley International Betting Ltd, je svojo dejavnost opravljal na podlagi licence, ki jo je izdalo mesto Liverpool na podlagi angleškega prava. V Italiji je bila ta dejavnost pridržana za državo ali za njene koncesionarje. Vsako nespoštovanje tega pravila je lahko pripeljalo do naložitve kazni do enega leta zapora. Zoper P. Gambellija je bil začel kazenski pregon. Ta je zatrjeval, da so italijanske določbe v nasprotju z načeloma Skupnosti o svobodi ustanavljanja in svobodi opravljanja storitev. Tribunale di Ascoli Piceno (sodišče v Ascoliju Picenu, Italija), ki je odločalo v zadevi, je Sodišče vprašalo, kako je treba razlagati določbe Pogodbe ES na tem področju.

Sodišče je razsodilo, da ta nacionalna ureditev pomeni omejitev svobode ustanavljanja in svobode opravljanja storitev, ki sta bili določeni v členu 43 ES oziroma v členu 49 ES. Da bi bila upravičena, bi morala biti utemeljena z nujnimi razlogi v splošnem interesu, primerna za uresničitev zastavljenega cilja, ne bi smela presežati tega, kar je nujno potrebno za uresničitev tega cilja, in bi se morala uporabljati nediskriminatorno.

Glede tega morajo nacionalna sodišča preveriti, ali taka ureditev – ob upoštevanju konkretnih pravil uporabe – resnično ustreza ciljem, s katerimi jo je mogoče utemeljiti, in ali so omejitve, ki jih določa, z vidika teh ciljev sorazmerne.

Sodišče je tudi odločilo, da če organi države članice potrošnike spodbujajo k sodelovanju pri loterijah, igrah na srečo ali stavah, da bi državna blagajna od tega imela finančne koristi, se organi te države ne morejo sklicevati na javni red v zvezi s potrebo po zmanjšanju priložnosti za igre, da bi upravičili ukrepe, kot so ukrepi, obravnavani v postopku v glavni stvari.

Sodba z dne 8. septembra 2009 (veliki senat), Liga Portuguesa in Bwin International (C-42/07, [EU:C:2009:519](#))

Bwin, podjetje za spletne igre s sedežem v Gibraltarju (Združeno kraljestvo), ki na Portugalskem ni imelo nobene poslovalnice, je ponujalo igre na srečo na spletnem mestu. Njegovi strežniki so bili v Gibraltarju in Avstriji. Liga, pravna oseba zasebnega prava, ki je združevala vse klube, ki na Portugalskem tekmujejo v nogometu na profesionalni ravni, je spremenila svoje ime v Bwin Liga, saj je navedeno podjetje postalo glavni institucionalni sponzor prve portugalske nogometne lige. Spletno mesto Lige je bilo opremljeno z referencami spletnega mesta podjetja Bwin in s povezavo nanj.

Vodstvo oddelka za igre ustanove Santa Casa je nato sprejelo odločbi, s katerima je Ligi in podjetju Bwin naložilo globi zaradi razvijanja družabnih iger in zaradi oglaševanja teh iger. Liga in podjetje Bwin sta pri Tribunal de Pequena Instância Criminal do Porto (kazensko sodišče v Portu, Portugalska) vložila tožbi za razglasitev ničnosti navedenih odločb, pri čemer sta se sklicevala zlasti na člene 43 ES, 49 ES in 56 ES.

Sodišče je razsodilo, da kadar nacionalni ukrep vpliva hkrati na več temeljnih svoboščin, ga Sodišče načeloma preizkusi zgolj glede na eno od teh, če je očitno, da so druge v okoliščinah obravnavanega primera drugotnega pomena v razmerju do prve in se ji lahko pridružijo.

V nadaljevanju je ugotovilo, da taka ureditev povzroča omejitve svobode opravljanja storitev, ki jo zagotavlja člen 49 ES, tako da poleg tega omejuje svobodo prebivalcev zadevne države članice, da prek interneta uporabljajo storitve, ponujene v drugih državah članicah. Vendar je zadevno omejitev mogoče šteti za upravičeno zaradi cilja boja proti goljufijam in kaznivim dejanjem.

Sektor iger na srečo, ki se ponujajo prek interneta, ni predmet harmonizacije na ravni Skupnosti. Država članica lahko torej upravičeno meni, da dejstva, da zasebni gospodarski subjekt prek interneta zakonito ponuja storitve v drugi državi članici, kjer ima sedež, ni mogoče šteti za zadostno jamstvo, da bodo nacionalni potrošniki zavarovani. Poleg tega igre na srečo, ki so dostopne prek interneta, zaradi neobstoja neposrednega stika med potrošnikom in gospodarskim subjektom vključujejo drugačna tveganja v zvezi z morebitnimi goljufijami. Poleg tega ni mogoče izključiti možnosti, da bi bil gospodarski subjekt, ki je sponzor nekaterih športnih tekmovanj, za katera sprejema stave, v položaju, v katerem bi lahko vplival na izid teh tekmovanj in tako povečal svoje dobičke. Člen 49 ES ne nasprotuje ureditvi države članice, s katero je zasebnim gospodarskim subjektom s sedežem v drugih državah članicah, v katerih se zakonito ponujajo podobne storitve, prepovedano ponujati igre na srečo prek interneta na ozemlju navedene države članice.

Sodba z dne 22. junija 2017, Unibet International (C-49/16, [EU:C:2017:491](#))

Malteška družba Unibet International je prirejala spletne igre na srečo. Družba Unibet, ki ji je več držav članic izdalo dovoljenja, je leta 2014 na spletnih mestih v madžarščini ponujala storitve iger na srečo, čeprav na Madžarskem ni imela potrebnega dovoljenja. Madžarski organi so na eni strani odredili začasno zaprtje dostopa do spletnih mest družbe Unibet iz Madžarske in na drugi strani družbi Unibet naložili globo. Gospodarski subjekti s sedežem v drugih državah članicah bi teoretično lahko pridobili dovoljenje za organizacijo spletnih iger na srečo, ker država ni imela monopola za opravljanje teh storitev. Vendar v praksi tega dovoljenja niso mogli dobiti. V tem okviru je Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (upravno in delovno sodišče v Budimpešti, Madžarska) Sodišču postavilo vprašanje, ali je bila zadevna madžarska ureditev združljiva z načelom svobode opravljanja storitev.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki določa ureditev koncesij za prirejanje spletnih iger na srečo, če vsebuje diskriminatorna pravila za subjekte, ki imajo sedež v drugih državah članicah, ali če vsebuje sicer nediskriminatorna pravila, ki pa se uporabljajo nepregledno ali se izvajajo tako, da preprečujejo ali otežujejo sodelovanje v javnem razpisu nekaterim ponudnikom, ki imajo sedež v drugih državah članicah.

Pravilo, v skladu s katerim bi morali zanesljivi ponudniki vsaj deset let opravljati dejavnost prirejanja iger na srečo na ozemlju te države članice, ponudnike s sedežem v drugih državah članicah postavlja v manj ugoden položaj. Zgolj sklicevanje na cilj v splošnem interesu ne more zadostovati, da se upraviči tako različno obravnavanje.

Nacionalna obveznost prirejanja iger na srečo v obdobju treh let v eni od držav članic ne pomeni prednosti za gospodarske subjekte s sedežem v državi članici gostiteljici in bi jo bilo mogoče upravičiti s ciljem v splošnem interesu. Vendar pa je treba zadevna pravila uporabljati pregledno za vse ponudnike. Te zahteve ne izpolnjuje nacionalna zakonodaja, v kateri pogoji za izvajanje pooblastil ministrstva za gospodarstvo v takem postopku in tudi tehnični pogoji, ki jih morajo izpolniti ponudniki iger na srečo, ko predložijo ponudbo, niso dovolj natančno opredeljeni.

Člen 56 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje sankcijam, ki so naložene zaradi kršitve nacionalne zakonodaje, ki določa ureditev koncesij in dovoljenj za prirejanje iger na srečo, če se izkaže, da je ta nacionalna zakonodaja v nasprotju s tem členom.

6. Ekonomija delitve

Sodba z dne 20. decembra 2017 (veliki senat), Asociación Profesional Élite Taxi (C-434/15, [EU:C:2017:981](#))

Elektronska platforma Uber je prek aplikacije zagotavljal a odplačno storitev povezovanja nepoklicnih voznikov, ki so uporabljali lastno vozilo. Poklicno združenje voznikov taksijev mesta Barcelona (Španija) je leta 2014 pri Juzgado de lo Mercantil no 3 de Barcelona (sodišče za gospodarske spore št. 3 v Barceloni, Španija) vložilo tožbo. Menilo je, da so dejavnosti družbe Uber zavajajoče in da pomenijo nelojalno konkurenco. Sodišče za gospodarske spore je menilo, da je treba preveriti, ali mora družba Uber imeti predhodno upravno dovoljenje. Če bi ta storitev spadala na področje uporabe Direktive o storitvah na notranjem trgu¹³⁵ ali Direktive 98/34/ES¹³⁶, za ravnanja družbe Uber ne bi bilo mogoče šteti, da so nelojalna.

¹³⁵ Direktiva 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu (UL 2006, L 376, str. 36).

¹³⁶ Direktiva 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov o storitvah informacijske družbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 20, str. 337).

Sodišče je razsodilo, da se vprašanja predložitvenega sodišča nanašajo na pravno opredelitev zadevne storitve in da je zato pristojno za obravnavanje teh vprašanj.

Tako je bilo mogoče to storitev opredeliti kot „storitev informacijske družbe“ v smislu člena 1, točka 2, Direktive 98/34/ES, na katerega napotuje člen 2(a) Direktive 2000/31/ES. Ta storitev je „katera koli storitev, ki se običajno opravi odplačno, na daljavo, elektronsko in na zahtevo prejemnika storitev“.

Taka storitev ni samo storitev posredovanja, s katero se prek aplikacije za pametni telefon povežeta nepoklicni voznik, ki uporablja svoje lastno vozilo, in oseba, ki išče prevoz v mestu. V položaju, kot je ta, ki ga obravnava predložitveno sodišče, ponudnik te storitve namreč istočasno ustvarja ponudbo storitev mestnega prevoza, do katerih omogoča dostop z aplikacijo in glede katerih organizira splošno delovanje.

Brez te aplikacije vozniki ne bi mogli opravljati prevoznih storitev in osebe, ki iščejo prevoz, storitev navedenih voznikov ne bi mogle uporabiti. Poleg tega ima družba Uber odločilen vpliv na pogoje opravljanja storitev teh voznikov ter prek istoimenske aplikacije določi vsaj maksimalno ceno prevoza, ta znesek pobere od stranke in nato del navedenega zneska nakaže nepoklicnemu vozniku vozila. Opravlja tudi nekolišen nadzor nad kakovostjo vozil in njihovih voznikov ter nad ravnanjem teh voznikov, ki lahko glede na okoliščine primera privede do njihove izključitve. To storitev posredovanja je torej treba obravnavati kot „storitev na področju prevoza“ v smislu člena 2(2)(d) Direktive 2006/123/ES in je torej izključena s področja uporabe navedene direktive.

Sodba z dne 10. aprila 2018 (veliki senat), Uber France (C-320/16, [EU:C:2018:221](#))

Francoska družba Uber France, ki je zagotavljala storitev, i menovano Uber Pop, s katero so se nepoklicni vozniki, ki so uporabljali lastno vozilo, prek aplikacije za pametni telefon povezali z osebami, ki so iskale prevoz v mestu, je bila zaradi organiziranja te storitve kazensko preganjana. Trdila je, da je francoska zakonodaja, na podlagi katere je bila preganjana, pomenila tehnični predpis v zvezi s storitvijo informacijske družbe v smislu Direktive o tehničnih standardih in tehničnih predpisih¹³⁷. S to direktivo se od držav članic zahteva, da Komisiji prigrasijo vse osnutke zakonov ali predpisov, s katerimi se uvajajo tehnična pravila v zvezi s proizvodi in storitvami informacijske družbe. V obravnavani zadevi pa francoski organi Komisiji niso prigrasili zadevne kazenskopravne zakonodaje, preden je bila ta razglašena. Tribunal de grande instance de Lille (okrožno sodišče v Lillu, Francija), ki je odločalo o sporu, je Sodišču postavilo vprašanje, ali so bili francoski organi dolžni Komisiji predhodno prigrasiti osnutek zakona.

Sodišče je razsodilo, da je treba člen 1 Direktive 98/34/ES, kakor je bila spremenjena z Direktivo 98/48/ES, in člen 2(2)(d) Direktive 2006/123/ES razlagati tako, da se nacionalna

¹³⁷ Direktiva 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in tehničnih predpisov o storitvah informacijske družbe (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 20, str. 337).

ureditev, ki za organizacijo takega sistema določa kazenske sankcije, nanaša na „storitve na področju prevoza“, saj se uporablja za storitev posredovanja prek aplikacije za pametni telefon, ki je sestavni del celotne storitve, katere glavni element je storitev prevoza. Taka storitev ne spada na področje uporabe teh direktiv.

Sodišče je opozorilo, da je v zadevi Asociación Profesional Élite Taxi (C-434/15) (glej zgoraj), razsodilo, da je storitev Uber Pop spadala na področje prevoza in ni pomenila storitve informacijske družbe v smislu Direktive 98/34. Sodišče je navedlo, da je bila storitev Uber Pop, ki se je ponujala v Franciji, v bistvu enaka storitvi, ki se je ponujala v Španiji. Zato francoskim organom ni bilo treba predhodno priglasiti zadevnega osnutka kazenskopravnega zakona Komisiji.

Sodba z dne 19. decembra 2019 (veliki senat), Airbnb Ireland (C-390/18, [EU:C:2019:1112](#))

Veliki senat Sodišča je s sodbo z dne 19. decembra 2019, Airbnb Ireland (C-390/18), na eni strani razsodil, da storitev posredovanja, katere namen je prek elektronske platforme odplačno povezati potencialne najemnike s poklicnimi ali nepoklicnimi najemodajalci, ki ponujajo storitve kratkotrajne nastanitve, pri čemer se skupaj z navedeno storitvijo posredovanja prav tako ponujajo številne storitve, ki so gledane na to storitev posredovanja pomožne, opredeliti kot „storitev informacijske družbe“ v smislu Direktive 2000/31 o elektronskem poslovanju¹³⁸. Na drugi strani je Sodišče ugotovilo, da zasebni subjekt lahko nasprotuje temu, da se zanj v okviru kazenskega postopka z uveljavljanjem premoženjskopravnega zahtevka uporabljajo ukrepi države članice, ki omejujejo svobodo zagotavljanja take storitve, ki jo opravlja iz druge države članice, če navedeni ukrepi niso bili priglašeni v skladu s členom 3(4)(b), druga alineja, iste direktive.

Spor o glavni stvari izvira iz kazenskega postopka, ki je bil sprožen v Franciji na podlagi predloga za pregon z uveljavljanjem premoženjskopravnega zahtevka, ki ga je Association pour un hébergement et un tourisme professionnels (združenje poklicnih ponudnikov nastanitve in turističnih storitev) vložilo zoper družbo Airbnb Ireland. Airbnb Ireland je družba irskega prava, ki upravlja elektronsko platformo, ki omogoča, da se proti plačilu provizije – zlasti v Franciji – poklicni in nepoklicni najemodajalci, ki ponujajo storitve kratkotrajne nastanitve, povežejo z osebami, ki iščejo tovrstno nastanitev. Poleg tega družba Airbnb Ireland navedenim najemodajalcem ponuja pomožne storitve, na primer podlago za določitev vsebine njihove ponudbe, zavarovanje civilne odgovornosti, orodje za oceno višine njihove najemnine in plačilne storitve v zvezi navedenimi storitvami.

Združenje, ki je vložilo predlog za pregon zoper družbo Airbnb Ireland, je trdilo, da ta družba z istoimensko platformo ne le, da povezuje dve stranki, temveč opravlja storitve

¹³⁸ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399).

nepremičninskega posrednika brez poklicne licence, s čimer krši tako imenovani Hoguetov zakon, ki v Franciji velja za dejavnosti nepremičninskih posrednikov. Družba Airbnb Ireland pa je trdila, da Direktiva 2000/31 vsekakor nasprotuje tej ureditvi.

Na prvem mestu, Sodišče, ki mu je bilo predloženo vprašanje glede opredelitve storitve posredovanja, ki jo opravlja družba Airbnb Ireland, je ob sklicevanju na sodbo *Asociación Profesional Elite Taxi*¹³⁹ opozorilo, da če storitev posredovanja izpolnjuje pogoje iz člena 1(1)(b) Direktive 2015/1535¹⁴⁰, na katerega napotuje člen 2(a) Direktive 2000/31, načeloma pomeni „storitev informacijske družbe“, ki je ločena od poznejše storitve, na katero se nanaša. Vendar mora veljati nasprotno, če se izkaže, da je ta storitev posredovanja sestavni del celotne storitve, katere glavni element je storitev, ki spada v drugo pravno opredelitev.

Sodišče je v obravnavani zadevi ugotovilo, da storitev posredovanja, kakršno opravlja družba Airbnb Ireland, te pogoje izpolnjuje, pri čemer narava povezav med storitvijo posredovanja in nastanitveno storitvijo ne upravičuje, da se navedena storitev posredovanja ne opredeli kot „storitev informacijske družbe“ in da se s tem za navedeno storitev posredovanja zavrne uporaba Direktive 2000/31.

Da bi poudarilo ločljivost take storitve posredovanja od nastanitvene storitve, na katero se ta nanaša, je Sodišče navedlo, prvič, da se ta storitev posredovanja ne nanaša na takojšnje izvajanje nastanitvene storitve, temveč predvsem na zagotavljanje orodja za predstavitev in iskanje nastanitvev, ki se oddajajo, kar olajšuje sklenitev prihodnjih pogodb o najemu. Zato tovrstne storitve ni mogoče šteti zgolj za pomožno glede na neko celotno nastanitveno storitev. Drugič, Sodišče je poudarilo, da storitev posredovanja, kakršna je ta, ki jo opravlja družba Airbnb Ireland, nikakor ni nujna za opravljanje nastanitvenih storitev, saj imajo tako najemniki kot najemodajalci za to na voljo številne druge kanale, od katerih so nekateri na voljo že dlje časa. Tretjič, Sodišče je nazadnje navedlo, da iz elementov iz spisa ne izhaja, da bi družba Airbnb določala višino ali zgornjo mejo najemnin, ki jih zahtevajo najemodajalci, ki uporabljajo njeno platformo.

Sodišče je še pojasnilo, da nobena od drugih storitev, ki jih ponuja družba Airbnb Ireland, ne more omajati te ugotovitve, saj so te razne storitve zgolj pomožne glede na storitev posredovanja, ki jo opravlja ta družba. Poleg tega je navedlo, da – drugače kot pri storitvah posredovanja, na katere se nanašata sodbi *Asociación Profesional Elite Taxi* in *Uber France*¹⁴¹ – ne ta storitev posredovanja ne pomožne storitve, ki jih ponuja družba Airbnb Ireland, ne omogočajo, da bi se ugotovil odločilen vpliv, ki bi ga ta družba izvajala na pogoje opravljanja nastanitvenih storitev, na katere se nanaša njena storitev posredovanja, glede določanja višine zahtevanih najemnin in izbora najemodajalcev ali nastanitvev, ponujenih v najem na njeni platformi.

¹³⁹ Sodba z dne 20. decembra 2017, *Asociación Profesional Elite Taxi* (C-434/15, [EU:C:2017:981](#)), točka 40.

¹⁴⁰ Direktiva (EU) 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih predpisov in pravil za storitve informacijske družbe (UL 2015, L 241, str. 1).

¹⁴¹ Sodba z dne 10. aprila 2018, *Uber France* (C-320/16, [EU:C:2018:221](#)).

Na drugem mestu, Sodišče je preučilo, ali lahko družba Airbnb Ireland v sporu o glavni stvari nasprotuje temu, da se zanjo uporabi zakon, s katerim se omejuje svoboda zagotavljanja storitve informacijske družbe, ki jo opravlja gospodarski subjekt iz druge države članice, kakršen je Hoguetov zakon, ker Francija tega zakona ni priglasila v skladu s členom 3(4)(b), druga alineja, Direktive 2000/31. Sodišče je v zvezi s tem navedlo, da dejstvo, da je bil navedeni zakon sprejet pred začetkom veljavnosti Direktive 2000/31, Francoske republike ne more razbremeniti obveznosti priglasitve. Dalje je Sodišče po zgledu razlogovanja v sodbi CIA Security International¹⁴² štelo, da je treba navedeni obveznosti, ki je bistvena postopkovna zahteva, priznati neposredni učinek. Sodišče je ugotovilo, da iz tega izhaja, da če država članica krši obveznost priglasitve takega ukrepa, se lahko zasebni subjekt na to kršitev sklicuje ne samo v okviru kazenskega pregona zoper njega, ampak tudi v zvezi z zahtevo za odškodnino drugega zasebnega subjekta, ki uveljavlja premoženjskopravni zahtevk.

Sodba z dne 9. novembra 2023, Google Ireland in drugi (C-376/22, [EU:C:2023:835](#))

Google Ireland Limited, Meta Platforms Ireland Limited in Tik Tok Technology Limited so družbe s sedežem na Irskem, ki med drugim v Avstriji ponujajo storitve komunikacijskih platform.

Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria) (avstrijski regulativni organ za komunikacije) je v odločbah, sprejetih leta 2021, ugotovil, da za tri zgoraj navedene družbe velja avstrijski zakon¹⁴³.

Ker so te družbe menile, da se avstrijski zakon, s katerim je ponudnikom komunikacijskih platform ne glede na to, ali imajo sedež v Avstriji ali kje drugje, naložen sklop obveznosti glede nadzora in prijave domnevno nezakonitih vsebin, zanje ne bi smel uporabljati, so zoper odločbe KommAustria vložile tožbe. Te tožbe so bile na prvi stopnji zavrnjene.

Navedene družbe so po tej zavrnitvi vložile revizije pri Verwaltungsgerichtshof (vrhovno upravno sodišče, Avstrija). V utemeljitev teh revizij so zlasti trdile, da so obveznosti, uvedene z avstrijskim zakonom, nesorazmerne in nezdržljive s prostim pretokom storitev informacijske družbe in načelom nadzora teh storitev v državi članici izvora, to je v državi, na ozemlju katere ima ponudnik storitev svoj sedež, ki je določeno z Direktivo o elektronskem poslovanju¹⁴⁴.

Ker je vrhovno upravno sodišče dvomilo o tem, ali so avstrijski zakon in obveznosti, ki jih ta nalaga ponudnikom storitev, združljivi z Direktivo o elektronskem poslovanju, ki za

¹⁴² Sodba z dne 30. april 1996, CIA Security International (C-194/94, [EU:C:1996:172](#)).

¹⁴³ In sicer Bundesgesetz über Maßnahmen zum Schutz der Nutzer auf Kommunikationsplattformen (Kommunikationsplattformen-Gesetz) (zvezni zakon o ukrepih za varstvo potrošnikov na komunikacijskih platformah) (BGBl. I, 151/2020).

¹⁴⁴ Direktiva 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 25, str. 399) (v nadaljevanju: Direktiva o elektronskem poslovanju).

državo članico, ki ni država izvora, določa možnost, da pod nekaterimi pogoji odstopa od načela prostega pretoka storitev informacijske družbe, je Sodišču predložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe za razlago te direktive.

Sodišče je v sodbi odločilo o vprašanju, ali lahko namembna država članica storitev informacijske družbe od prostega pretoka teh storitev odstopa ne le s sprejetjem posamičnih in konkretnih, ampak tudi splošnih in abstraktnih ukrepov, ki se nanašajo na določeno kategorijo storitev, in konkretno, ali so lahko ti ukrepi zajeti s pojmom „ukrepi, naravnani proti storitvi informacijske družbe“ v smislu Direktive o elektronskem poslovanju.¹⁴⁵

Najprej, Sodišče je navedlo, da se možnost odstopanja od načela prostega pretoka storitev informacijske družbe v skladu z Direktivo o elektronskem poslovanju nanaša na „neko storitev informacijske družbe“. V tem okviru raba izraza „neko“ nakazuje, da je treba tako označeno storitev razumeti kot individualizirano storitev. Zato države članice ne smejo sprejeti splošnih in abstraktnih ukrepov, ki bi se nanašali na neko splošno opredeljeno kategorijo storitev informacijske družbe in ki bi se brez razlikovanja uporabljali za vse ponudnike te kategorije storitev.

Te presoje ne omajata okoliščina, da se v Direktivi o elektronskem poslovanju uporablja pojem „ukrepi“. Z uporabo takega širokega in splošnega izraza je namreč zakonodajalec Evropske unije državam članicam prepustil diskrecijo glede narave in oblike ukrepov, ki jih lahko sprejmejo za odstopanje od načela prostega pretoka storitev informacijske družbe. Uporaba tega izraza pa nikakor ne vpliva na bistvo in materialno vsebino teh ukrepov.

Dalje, Sodišče je ugotovilo, da je ta jezikovna razlaga podprta s kontekstualno analizo Direktive o elektronskem poslovanju.

Za možnost odstopanja od načela prostega pretoka storitev informacijske družbe namreč velja pogoj, da mora namembna država članica teh storitev najprej od države članice izvora teh storitev zahtevati, da sprejme ukrepe,¹⁴⁶ s čimer se predpostavlja, da je ponudnike in s tem zadevne države članice mogoče identificirati. Vendar če bi bilo državam članicam dovoljeno, da prosti pretok takih storitev omejijo s splošnimi in abstraktnimi ukrepi, ki se brez razlikovanja uporabljajo za vse ponudnike neke kategorije teh storitev, bi bila taka identifikacija, če že ne nemogoča, vsaj pretirano otežena, tako da države članice ne bi mogle spoštovati takega postopkovnega pogoja.

Nazadnje, Sodišče je poudarilo, da Direktiva o elektronskem poslovanju temelji na uporabi načel nadzora v državi članici izvora in medsebojnega priznavanja, tako da so v okviru koordiniranega področja¹⁴⁷ storitve informacijske družbe regulirane le v državi članici, na ozemlju katere imajo ponudniki teh storitev sedež. Če pa bi bilo namembnim

¹⁴⁵ Člen 3(4) Direktive o elektronskem poslovanju.

¹⁴⁶ Člen 3(4)(b) Direktive o elektronskem poslovanju.

¹⁴⁷ V smislu člena 2(h) Direktive o elektronskem poslovanju.

državam članicam dovoljeno, da sprejmejo splošne in abstraktne ukrepe, ki se brez razlikovanja uporabljajo za vse ponudnike neke kategorije teh storitev, ne glede na to, ali imajo ti sedež v zadnjem navedeni državi članici, bi bilo načelo nadzora v državi članici omajano. Posledica tega načela je namreč delitev regulativne pristojnosti med državo članico izvora in namembno državo članico. Če pa bi bilo zadnjem navedeni državi članici dovoljeno, da sprejme take ukrepe, bi to posegalo v regulativno pristojnost države članice izvora in bi povzročilo, da bi za te ponudnike veljala tako zakonodaja te države članice kot zakonodaja namembne države članice ali namembnih držav članic. Omajanje tega načela bi posegalo v sistem in cilje Direktive o elektronskem poslovanju. Poleg tega bi to, da bi se namembni državi članici dovolilo, da sprejme take ukrepe, ogrozilo medsebojno zaupanje med državami članicami in bi bilo v nasprotju z načelom medsebojnega priznavanja.

Sodišče je navedlo tudi, da se želijo z Direktivo o elektronskem poslovanju odpraviti pravne ovire za pravilno delovanje notranjega trga, ki nastajajo zaradi razlik med zakonodajami in zaradi pravne negotovosti glede tega, kateri nacionalni predpisi se uporabljajo za te storitve. Možnost sprejetja zgoraj navedenih ukrepov pa bi na koncu pomenila, da bi za zadevne ponudnike storitev veljale različne zakonodaje in da bi se zato ponovno uvedle pravne ovire za prosti pretok, ki naj bi bile s to direktivo odpravljene.

Sodišče je tako ugotovilo, da splošni in abstraktni ukrepi, ki se nanašajo na splošno opredeljeno kategorijo danih storitev informacijske družbe in ki se brez razlikovanja uporabljajo za vse ponudnike te kategorije storitev, niso zajeti s pojmom „ukrepi, naravnani proti storitvi informacijske družbe“ v smislu Direktive o elektronskem poslovanju.

7. DDV

Sodbi z dne 5. marca 2015, Komisija/Francija (C-479/13, [EU:C:2015:141](#)), in Komisija/Luksemburg (C-502/13, [EU:C:2015:143](#))

V Franciji in Luksemburgu se je za dobavo elektronskih knjig uporabljala nižja stopnja davka na dodano vrednost (DDV). Tako sta Francija in Luksemburg od 1. januarja 2012 za dobavo elektronskih (ali digitalnih) knjig uporabljala stopnjo DDV 5,5 % oziroma 3 %.

Elektronske knjige, na katere se je nanašala obravnavana zadeva, so zajemale knjige v elektronski obliki, ki so se odplačno dobavljale s prenosom ali pretočnim predvajanjem (streaming) s spletnega mesta ter ki si jih je bilo mogoče ogledati z računalnikom, pametnim telefonom, bralnikom elektronskih knjig ali katerim koli drugim bralnim sistemom. Evropska komisija je Sodišču predlagala, naj ugotovi, da Francija in

Luksemburg z uporabo nižje stopnje DDV za dobavo elektronskih knjig nista izpolnila obveznosti, ki sta jih imela na podlagi Direktive o DDV¹⁴⁸.

Sodišče je razsodilo, da država članica, ki uporablja nižjo stopnjo DDV za dobavo digitalnih ali elektronskih knjig, ne izpolni obveznosti, ki jih ima na podlagi členov 96 in 98 Direktive 2006/112/ES in Uredbe (EU) št. 282/2011¹⁴⁹.

Iz besedila točke 6 Priloge III k Direktivi 2006/112/ES je namreč razvidno, da je mogoče nižjo stopnjo DDV uporabiti za transakcijo, pri kateri se knjiga dobavi na fizičnem nosilcu. Čeprav je sicer za branje elektronske knjige potreben fizični nosilec, kot je računalnik, pa tak nosilec ni vključen v dobavo elektronskih knjig. Poleg tega se je zakonodajalec Unije, kot izhaja iz člena 98(2), drugi pododstavek, navedene direktive, odločil izključiti vsakršno možnost uporabe nižje stopnje DDV za elektronsko opravljene storitve. Dobava elektronskih knjig pa je taka storitev, saj je ni mogoče šteti za dobavo blaga v smislu člena 14(1) te direktive, ker elektronske knjige ni mogoče šteti za premoženje v stvareh. Prav tako dobava elektronskih knjig ustreza opredelitvi elektronsko opravljenih storitev iz člena 7(1) Uredbe (EU) št. 282/2011.

Ta razlaga ni omajana z načelom davčne nevtralnosti, saj to načelo ne dopušča razširitve področja uporabe nižje stopnje DDV brez nedvoumne določbe.

Sodba z dne 7. marca 2017 (veliki senat), RPO (C-390/15, [EU:C:2017:174](#))

V skladu z Direktivo o DDV¹⁵⁰ so lahko države članice uporabljale nižjo stopnjo DDV za tiskane publikacije, kot so knjige, časopisi in periodične publikacije. Nasprotno je bilo treba za digitalne publikacije uporabljati splošno stopnjo DDV, razen za digitalne knjige, dobavljene na fizičnem nosilcu (na primer na CD-plošči). Trybunał Konstytucyjny (ustavno sodišče, Poljska), pri katerem je poljski varuh človekovih pravic začel postopek, je podvomilo o veljavnosti te različne obdavčitve. Sodišču je postavilo vprašanje, prvič, ali je ta različna obdavčitev združljiva z načelom enakega obravnavanja in, drugič, ali je bil Evropski parlament zadostno vključen v zakonodajni postopek.

Sodišče je navedlo, da obveznost posvetovanja s Parlamentom v zakonodajnem postopku v primerih, ki so določeni s Pogodbo, pomeni, da je potrebno ponovno posvetovanje z njim vsakič, ko je dokončno sprejeto besedilo kot celota v svojem bistvu drugačno od tistega, v zvezi s katerim je že bilo opravljeno posvetovanje s Parlamentom, razen če so spremembe v bistvenem v skladu z izraženo željo Parlamenta.

¹⁴⁸ Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1).

¹⁴⁹ Izvedbena uredba Sveta (EU) št. 282/2011 z dne 15. marca 2011 o določitvi izvedbenih ukrepov za Direktivo 2006/112/ES o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2011, L 77, str. 1).

¹⁵⁰ Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1) v različici, ki izhaja iz Direktive Sveta 2009/47/ES z dne 5. maja 2009 o spremembah Direktive 2006/112/ES v zvezi z uporabo nižjih stopenj davka na dodano vrednost (UL 2009, L 116, str. 18).

Ugotoviti je treba, da je besedilo točke 6 Priloge III k spremenjeni Direktivi 2006/112/ES samo redakcijska poenostavitev besedila iz predloga direktive in da je bilo bistvo tega besedila v celoti ohranjeno.

Poleg tega preučitev vprašanj za predhodno odločanje ni razkrila ničesar, kar bi lahko vplivalo na veljavnost točke 6 Priloge III k spremenjeni Direktivi 2006/112/ES ali člena 98(2) te direktive v povezavi s točko 6 Priloge III k tej direktivi.

Ugotoviti je treba, da gre pri dobavi digitalnih knjig na vseh fizičnih nosilcih in dobavi digitalnih knjig v elektronski obliki za primerljiva položaja. Za ti določbi je treba šteti, da uvajata različno obravnavanje dveh položajev, ki sta sicer primerljiva z vidika cilja, ki mu sledi zakonodajalec Unije. Kadar je ugotovljeno takšno različno obravnavanje, načelo enakega obravnavanja ni kršeno, če je to razlikovanje ustrezno utemeljeno. Tako je, če je različno obravnavanje povezano s pravno dopustnim ciljem, ki se želi doseči z ukrepom, s katerim je bilo povzročeno to razlikovanje, in če je sorazmerno s tem ciljem.

V tem okviru ni sporno, da je zakonodajalec Unije ob sprejetju davčnega ukrepa primoran sprejeti politične, gospodarske in socialne odločitve ter prednostno razvrščati različne interese in opraviti kompleksne presoje. Zato mu je treba v tem okviru priznati široko polje proste presoje, tako da mora biti sodni nadzor omejen na očitno napako. Iz pojasnil Sveta in Komisije je namreč razvidno, da je bilo presojeno, da je treba za elektronsko opravljene storitve določiti jasna, preprosta in enotna pravila, da bi bilo mogoče stopnjo DDV, ki se uporabi za te storitve, določiti z gotovostjo ter da bi bilo s tem olajšano upravljanje tega davka za davčne zavezance in nacionalne davčne organe. V zvezi s tem bi možnost, da se za dobavo digitalnih knjig v elektronski obliki uporabi nižja stopnja DDV, pomenila poseg v skladnost celotnega ukrepa, ki jo je želel zakonodajalec Unije.

SODIŠČE
EVROPSKE UNIJE

Direktorat za raziskave in dokumentacijo

Julij 2024